

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

МОДЕЛІ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

МОДЕЛІ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

Київ – 2019

Видання підготовлено в рамках Проекту USAID ПУЛЬС, який Асоціація міст України реалізує за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку. Впровадження проекту стало можливим завдяки підтримці американського народу, здійсненій через Агентство США з міжнародного розвитку. Зміст не обов'язково відображає думку USAID або Уряду США.

МОДЕЛІ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: успішні практики

2019 рік, м.Київ

Видання є збіркою успішних практик з місцевого економічного розвитку 12 об'єднаних територіальних громад України. Описані моделі місцевого економічного розвитку демонструють порядок дій та інструменти, які застосовують органи місцевого самоврядування, для ефективного використання потенціалу економічного розвитку територіальних громад, а також перші результати.

Видання «МОДЕЛІ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: успішні практики» доступне на сайті АМУ www.auc.org.ua у розділі «БІБЛІОТЕКА».

Інформацію та матеріали, що містяться у виданні, дозволяється вільно копіювати, перевидавати й розповсюджувати по всій території України всіма способами, якщо це робиться безоплатно для кінцевого споживача та якщо при такому копіюванні, перевиданні й розповсюдженні є обов'язкове посилання на Асоціацію міст України.

ЗМІСТ

Передмова	5
Розділ I Місцевий економічний розвиток територіальних громад: теорія та практика	6
1.1. Інкубатор спроможних (успішних) громад	6
1.2. Місцевий економічний розвиток та його еволюція	11
1.3. Планування економічного розвитку громад	16
Розділ II Успішні кейси моделей місцевого економічного розвитку	22
Біловодська селищна об'єднана територіальна громада (Луганська область)	22
Брошнів-Осадська селищна об'єднана територіальна громада (Івано-Франківська область)	36
Ланчинська селищна об'єднана територіальна громада (Івано-Франківська область)	47
Мереф'янська міська об'єднана територіальна громада (Харківська область)	55
Тячівська міська об'єднана територіальна громада (Закарпатська область)	65
Піщанська сільська об'єднана територіальна громада (Полтавська область)	79
Узинська міська об'єднана територіальна громада (Київська область)	88
Каланчацька селищна об'єднана територіальна громада (Херсонська область)	97
Помічнлянська міська об'єднана територіальна громада (Кіровоградська область)	107
Лановецька міська об'єднана територіальна громада (Тернопільська область)	115
Сатанівська селищна об'єднана територіальна громада (Хмельницька область)	123
Крупецька сільська об'єднана територіальна громада (Рівненська область)	131

СКОРОЧЕННЯ В ТЕКСТІ

АМУ – Асоціація міст України

МЕР – місцевий економічний розвиток

ОТГ – об'єднана територіальна громада

ОМС – органи місцевого самоврядування

ММС – міжмуніципальне співробітництво

ГО – громадські організації

ДПП – державно-приватне партнерство

ДФРР – Державний фонд регіонального розвитку

ТПВ – тверді побутові відходи

МСП – мале та середнє підприємництво

ДЮСШ - дитяча юнацька спортивна школа

НУШ – нова українська школи

ПМСД – первинна медико-санітарна допомога

ЦНАП – Центр надання адміністративних послуг

ПДФО – податок на доходи фізичних осіб

ПДСЕРІК – План дій сталого енергетичного розвитку і клімату

ПЕРЕДМОВА

Питання місцевого економічного розвитку набувають все більшого значення для громад. Завдяки бюджетній децентралізації та реформі місцевого самоврядування вони отримали більше ресурсів та більше повноважень ними розпоряджатися, і саме зараз мають серйозно підійти до питання свого подальшого розвитку, визначитися з можливостями та головними напрямками. Адже забезпечити для мешканців належні послуги, робочі місця, соціальну допомогу, благоустрій та хороші дороги зможуть економічно розвинені, спроможні громади. Підвищення якості життя громадян – це і є головна мета реформи.

Асоціація міст України у цьому виданні зібрала 12 успішних кейсів об'єднаних територіальних громад щодо створення моделі місцевого економічного розвитку. Кожна модель розроблена з урахуванням особливостей та конкурентних переваг, навколо яких формується сприятливе середовище для отримання максимального соціально-економічного ефекту. З приємністю хочу відмітити, що ці успішні кейси є результатом спільної роботи органів місцевого самоврядування та консультантів АМУ в рамках ініціативи «Інкубатор спроможних громад» Проекту USAID ПУЛЬС.

Ця збірка стане у нагоді як органам місцевого самоврядування, так і експертам, науковцям, громадським діячам, які працюють у сфері МЕР.

*Олександр Слобожан,
Виконавчий директор Асоціації міст України,
кандидат наук з державного управління*

РОЗДІЛ I

МІСЦЕВИЙ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

1.1 ІНКУБАТОР СПРОМОЖНИХ (УСПІШНИХ) ГРОМАД

Формування стратегічного бачення розвитку громади, оцінки її слабких та сильних сторін, визначення конкурентних переваг, планування соціально-економічних процесів на середньо- та довгострокову перспективу, передбачення можливих наслідків від реалізації таких цілей та завдань – це, на сьогодні, пріоритетний напрям діяльності громад. Адже лише завдяки розробці ефективного інструментарію використання бюджетних коштів, при якому досягатиметься кумулятивний ефект, можна створити додану вартість, додаткові робочі місця, залучити кошти інвесторів та забезпечити громадян якісними освітніми, медичними, соціальними послугами.

Відповідно, реалізація проєкту ПУЛЬС, в цій частині, націлена на створення правового поля у сфері сталого економічного розвитку, забезпечення інфраструктурного розвитку громад, підвищення інституційної спроможності всіх зацікавлених у реформуванні місцевого самоврядування сторін.

У 2018 р. Асоціація міст України (далі – АМУ), в рамках проєкту ПУЛЬС, реалізовувала ініціативу «Інкубатор спроможних (успішних) громад» – це віртуальна система різноманітних ідей, інструментів, моделей та відповідних практик і навчань, направлена на створення та реалізацію комплексної (синергетичної) конкурентної моделі розвитку для кожної з вибраних цільових об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ). Кожна така модель будується на синергії різних складових і є індивідуальною для кожної громади, вона має свій алгоритм і комбінується з різних інструментів та моделей, враховуючи особливості громади і направлена на системне стале збільшення та мультиплікацію власних ресурсів для забезпечення економічного розвитку.

У рамках «Інкубатор спроможних (успішних) громад» не просто запроваджуються кращі практики оптимізації та раціонального використання ресурсів, отриманих внаслідок децентралізації, а відбувається процес імплементації і використання цих ресурсів для економічного розвитку, відповідно до спроектованих моделей. Передбачається обмін моделями чи кращими практиками між громадами з метою їх використання для вивчення іншими громадами.

Для реалізації вищезазначеної ініціативи на конкурсних засадах було відібрано 6 консультантів з МЕР. Кожен консультант працює в 3-5 регіонах у межах одного регіонального кластеру: 1-Донбас - Слобожанщина; 2- Південь; 3-Центр; 4-Волинь - Полісся; 5-Поділля; 6- Карпати і Прикарпаття, і супроводжує 5 громад з розрахунку «щонайменше одна громада з кожного регіону» (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Регіональні кластери ОТГ в рамках ініціативи «Інкубатор спроможних (успішних) громад»

З метою відбору було проведено анкетування всіх ОТГ, які є членами АМУ. За результатами опитування здійснено відбір тих ОТГ, в яких запроваджуються елементи стратегічного планування розвитку територій, а органи місцевого самоврядування (далі – ОМС) — готові та мають бажання до поглибленої співпраці з консультантами з МЕР.

Таким чином, наприкінці весни 2018 р. проектом було відібрано 30 пілотних ОТГ.

ОТГ, відібрані для «інкубування» (далі – пілотні громади), отримують від консультантів АМУ алгоритм дій, консультування, навчання та повний інтелектуальний супровід впровадження розробленої для неї моделі. Навчання орієнтоване на цільові групи, задіяні у формуванні та реалізації комплексної моделі, а також необхідне для підвищення компетентності службовців ОМС та місцевих громадських активістів у питаннях МЕР, залучення громади до місцевого розвитку, формування корпоративного типу мислення громади навколо ідеї розвитку, роботи в команді тощо.

Найактуальнішими напрямками сфери МЕР громад, які супроводжували консультанти, були:

- розробка стратегій розвитку громад, плану її реалізації та системи моніторингу виконання стратегій;
- формування профілю громад, інвестиційних паспортів;
- оцінка структури місцевої економіки;
- створення інвестиційного порталу громад та розробка дорожньої карти процесу збору даних для формування такого порталу;

- розробка проектних заявок для участі у конкурсі з відбору проектів для фінансування за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку, субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам для формування інфраструктури ОТГ, грантів міжнародних проектів;
- запровадження програмного комплексу «Муніципальний фіскальний реєстр»;
- розвиток міжмуніципального співробітництва громад (далі - ММС);
- розвиток сфери туризму;
- розробка інструментів підтримки малого та середнього бізнесу та налагодження комунікацій між ОМС та бізнес-сектором через утворення в громаді консультативно-дорадчого органу з питань підприємництва (Координаційна рада);
- розробка дорожньої карти створення індустріального парку;
- підготовка місцевої програми міжнародного співробітництва громад, встановлення зв'язків, підписання меморандумів про співробітництво з громадами інших країн, підготовка та реалізація спільних проектів;
- розробка реєстру вільних будівель та споруд, які можуть використовуватися для здійснення підприємницької діяльності та створення нових робочих місць;
- організація промоції продукції місцевого бізнесу на зовнішніх ринках, проведення презентацій потенціалу міста для більш широкого кола потенційних партнерів;
- аналіз та відбір привабливих територій під розташування підприємства зі збору та утилізації побутових відходів, влаштування нового полігону;
- створення фермерських господарств, проведення освітніх програм для фермерів та представників особистих селянських господарств з метою забезпечення диверсифікації ринків збуту продукції; пошуку виходу на нові ринки та нових форм кооперації між дрібними фермерами; пошуку напрямів диверсифікації вирощування нових культур; розробки маркетингової стратегії.

Консультанти з місцевого економічного розвитку (далі – МЕР) допомагають пілотним громадам розробити та впровадити специфічну (особливу, окрему) модель економічного розвитку або впровадити хоча б один результативний проект, яка/який сприяє економічному розвитку громади. Індикатором успішності моделі або проекту є показники, що позитивно демонструють якісні і кількісні зміни в громаді: ріст власних доходів, збільшення кількості робочих місць, ріст середньої зарплати по громаді (або темп зростання буде вищий, ніж аналогічний показник по області чи країні у попередні періоди без врахування росту мінімальної заробітної плати), збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій в громаду, збільшення обсягів інвестицій з інших регіонів України і т.п.

Після розробки моделі для конкретної пілотної громади регіональні консультанти з місцевого розвитку в АМУ працюватимуть над впровадженням «якірного проекту» в життя ОТГ.

За результатами роботи консультантів з питань МЕР середній темп зростання надходжень місцевих податків та зборів до бюджетів пілотних ОТГ у 2018 р. склав 122,1%, порівняно із середнім значенням по всіх ОТГ України – 121,4%.

На початок роботи консультантів з пілотними 30 ОТГ стратегії розвитку було затверджено лише у 9 ОТГ. Завдяки роботі консультантів станом на кінець вересня 2019 р. стратегії затверджено ще у 26 ОТГ. Крім того, отримано такі результати в частині економічного розвитку пілотних громад (рис. 1.2).

Рис. 1.2 Результати роботи консультантів з МЕР у 2018 - вересень 2019 р. з пілотними ОТГ

Так, обсяг залучених інвестицій за результатами січня-вересня 2019 р. склав 130,7 млн євро (попри 143,3 млн євро у 2018 р.), створено 411 робочих місця (попри 154 у 2018 р.), відкрито 6 ТОВ, зареєстровано 140 фізичних осіб-підприємців.

Результатом якісного планування економічного розвитку громади є ефективно діюча модель МЕР.

Модель МЕР – це набір різноманітних дій, способів та інструментів, які (на основі горизонтальної комунікації співпраці у громаді) пов’язані між собою певним алгоритмом та спільною довготривалою метою на підтримку та реалізацію однієї / двох конкурентних переваг громади (проекти міжнародної технічної допомоги, активна діяльність ГО чи агенцій для залучення зовнішніх ресурсів чи грантів, створення туристичних продуктів, відкриття дрібних бізнесів, залучення інвестицій і т.д.) і які забезпечать / забезпечують раціональне та ефективне використання та наповнення бюджету, зростання доходів місцевих мешканців.

У даному посібнику в розділі II будуть представлені успішні кейси сформованих моделей МЕР у пілотних ОТГ, як опису дій ОМС з реалізації конкретних переваг громади та формування кластеру, що створився навколо тих сильних сторін соціальної, економічної, культурної сфер, якими характеризується громада.

Планування моделі МЕР – це цілеспрямований вплив на розвиток громади (формування сценарію як системи), зокрема на баланс зовнішніх та внутрішніх сил необхідних

для стійких змін в системі та її оточенні, що призведе до «розвороту» траєкторії руху системи в заданому напрямі (рис. 1.3).

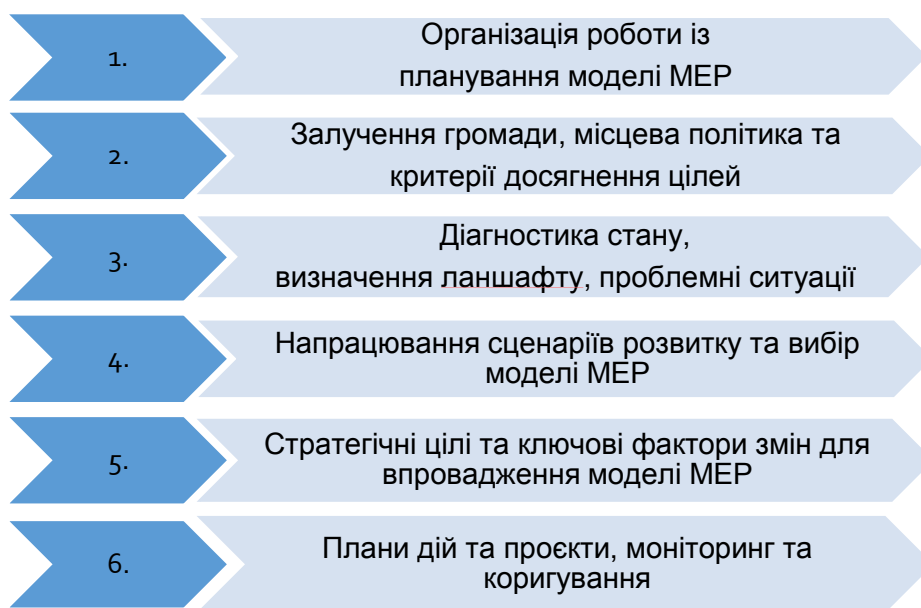

Рис. 1.3 Загальна схема планування моделі МЕР

Інструменти планування моделей МЕР доцільно поділити за компетентністю секторів: для влади, бізнесу, громади (рис. 1.4).

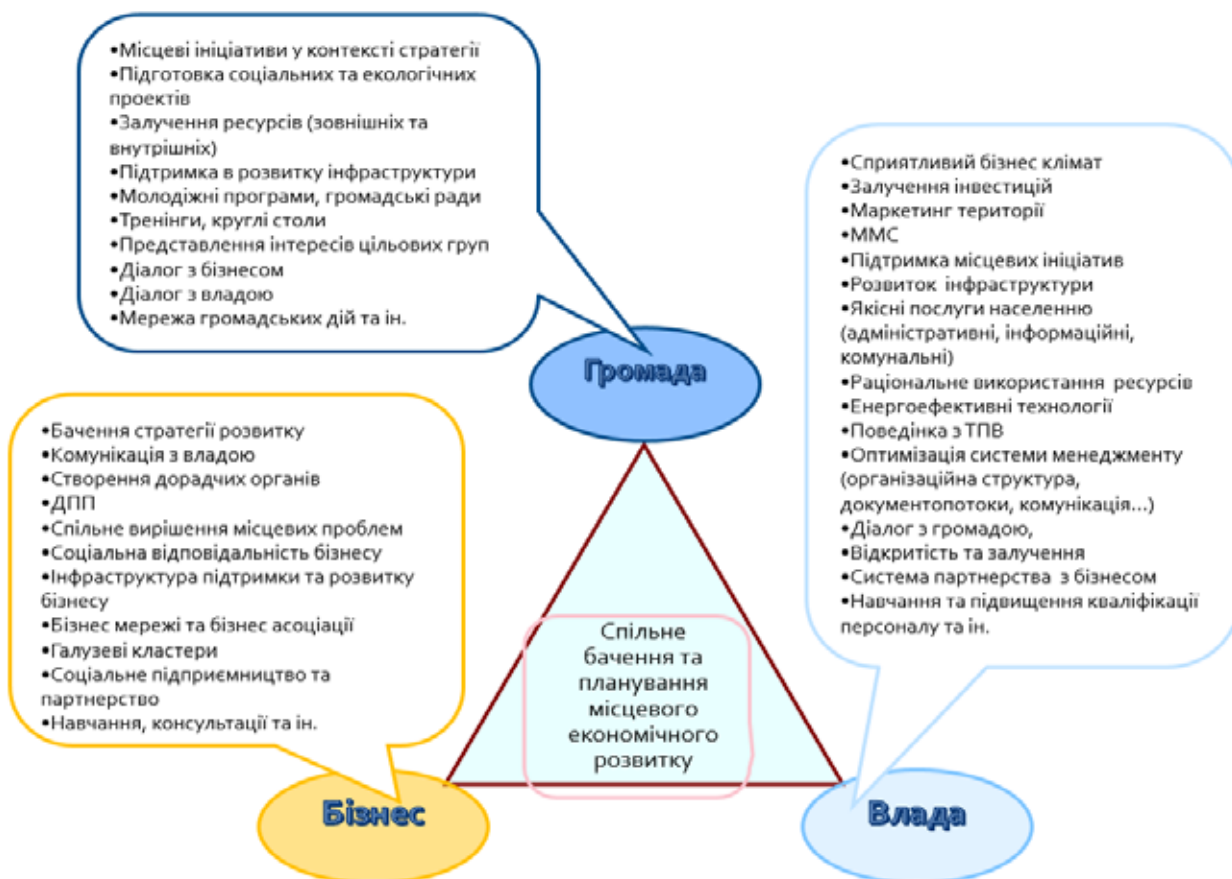

Рис. 1.4 Класифікація інструментів планування моделей МЕР за компетентністю секторів

Реалізація інструментів МЕР спрямована на:

1. Підтримку та розвиток бізнесу: навчання, тренінги, консультації, інформація, супровід, спрощені умови отримання дозволів, доступ до оренди на початок діяльності, система стимулів, заохочення до створення бізнесу, створення центрів підтримки бізнесу.
2. Залучення зовнішніх ресурсів та стратегічних інвестицій: алгоритм процедури відкриття нового підприємства, дорожня карта інвестора, підготовка промислових майданчиків, промоція території, наявність спеціаліста, що супроводжуватиме інвестора в території, цілеспрямована робота з донорами.
3. Створення привабливого іміджу громади: фестивалі, конкурси, благоустрій, місця відпочинку, майданчики, місцеві міфи, туристичні об'єкти, особливі страви, анімації.

Індикатором створення успішної моделі МЕР може бути один з «ланцюгових індикаторів»:

- сама модель, виписана, наприклад у Програмі МЕР чи Концепції МЕР відповідної громади (вона може бути частиною стратегії тепер, якщо стратегія є або у майбутній стратегії, що розробляється) та затверджена відповідною радою;
- створення проміжних умов та досягнення проміжних результатів (наприклад, створили Агенцію розвитку, виділили земельну ділянку, уклали меморандум з потенційним інвестором, створили умови та підписали договір міжмуніципального партнерства, провели навчання для бажаючих започаткувати бізнес, зробили стартап);
- відкриття нових бізнесів, залучення інвесторів, залучення проєктів міжнародної технічної допомоги та створення робочих місць;
- збільшення доходів місцевого бюджету у результаті вище перелічених дій (ріст податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО)); зростання обсягів єдиного податку і соціальних внесків; ріст кількості робочих місць, збільшення обсягу податку на нерухомість, земельного податку, збільшення інших місцевих податків і зборів, приріст надходження інвестицій в громаду, реєстрація інноваційних продуктів, ріст експорту продукції і т.п.

1.2 МІСЦЕВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ЙОГО ЕВОЛЮЦІЯ

Жодна територія сьогодні не є економічним островом. Країни, регіони, міста, села розташовані в єдиному просторі і належать до глобальної економічної системи. Ефективне управління місцевим розвитком пов'язане з розумінням світових тенденцій та використанням закономірностей глобальної економіки на користь розвитку громади. XXI сторіччя визнано епохою розвитку територій, створення агломерацій та формування нових «точок росту».

Феномен явища «місцевий економічний розвиток» (далі – МЕР) виник внаслідок процесів глобалізації, які стають головними чинниками в майбутньому розвитку світової економіки. В українському законодавстві, поняття «місцевий розвиток» чи «місцевий економічний розвиток» практично не зустрічається і юридично відсутні. Частіше всього ми маємо справу з поняттям «регіональний розвиток» (розвиток областей, районів), що пояснюється довгою історією високого рівня централізації державної влади і обмеженими можливостями територіальних громад впливати на свій розвиток.

Розвиток - це процес перманентних перетворень та змін існуючого стану суб'єкту у більш досконалий стан з вищими параметрами якісних характеристик, які виникають як накопичений результат зростання відповідних кількісних показників

Місцевий розвиток чи розвиток територіальних громад у високорозвинених країнах світу має пряме відношення до «місцевого економічного розвитку».

Насправді, МЕР є об'єктивним і складним багатогранним процесом, він стосується відносно завершеної суспільно економічної одиниці, в якій проявляються всі сторони життєдіяльності суспільства. Ця багатогранність і комплексність процесу місцевого розвитку вимагає запровадження складних, системних підходів та залучення значної кількості спеціалістів з різних галузей та врахування і узгодження позицій, адже їх бачення можуть бути такими, що суперечать один одному, а іноді й навіть цілком протилежними. Важливість складності та багатогранності МЕР пояснює наявність великого розмаїття визначень.

Місцевий економічний розвиток (МЕР) - це спільна робота місцевих людей заради досягнення сталого економічного зростання, яке принесе економічні вигоди та покращення якості життя для всіх членів громади. («Громада» у цьому контексті визначається як місто, міська агломерація чи регіон країни). *Джерело: WorldBank*

Місцевий економічний розвиток (МЕР) є діяльністю підприємств, ОМС та інших зацікавлених сторін, спрямованою на максимізацію економічних ресурсів громади. МЕР підвищує добробут, можливості працевлаштування та якість життя громадян. *Джерело: Don T. Iannone, Cleveland State University*

Місцевий економічний розвиток (МЕР) - це спільна діяльність влади, бізнесу та громади, метою якої є формування економічного потенціалу населеної місцевості для покращення економічного майбутнього і підвищення якості життя населення.

Місцевий економічний розвиток (МЕР) – це процес стратегічного партнерства, який допомагає прискорити темп зростання продуктивності (ключова економічна мета), стимулюючи інвестиції в нові та існуючі підприємства з високим потенціалом до зростання і створюючи такі місцеві факторні умови, які тривалий час сприяють цьому зростанню. МЕР орієнтований на зростання добробуту і допомагає закласти основу національного процвітання.

Місцевий економічний розвиток (МЕР) - це процес, в якому державні та місцеві органи влади, бізнес і неурядові (громадські) організації працюють разом задля створення кращих умов для економічного зростання і додаткової кількості робочих місць.

Всі ці та інші визначення характеризують місцевий розвиток наступними ознаками:

- це процес, діяльність, а не стан;
- це спільна діяльність громади;
- це партнерство влади громади та бізнесу;
- суб'єктом діяльності з місцевого розвитку місцева громада: населення території або декілька місцевих громад, об'єднаних єдиними цілями;
- рушійною силою розвитку є фактори місцевих конкурентних переваг;
- двигуном розвитку територіальної громади є економіка;
- критерієм розвитку є задоволення потреб членів громади, підвищення життєвого рівня населення, зростання стандартів життя.

Що повинна робити влада в місцевому економічному розвитку?

- займатись питаннями МЕР - планувати, реалізовувати плани, конкурувати за інвестиції та кращі робочі місця тощо;
- розробити та донести виразне та стимулююче економічне бачення напрямку;
- використовувати місцевий ресурс громади для створення конкурентних переваг;
- забезпечити мотивацію та спроможність «ключових учасників» використовувати переваги та ефективно співпрацювати;
- створити та підтримувати інституції, що сприяють використанню інтелектуального потенціалу, постійній модернізації та інноваціям;
- забезпечити бажання та спроможність ключових установ пристосовуватись до викликів глобальної економіки.

МЕР неможливий без спільної діяльності громад. Він пов'язаний з діями, програми та проектами, здійснення яких дозволяє громаді підвищити конкурентоздатність та поліпшити економіку свого середовища.

Конкуруючи з іншими містами в створенні найбільш сприятливого середовища для бізнесу, що включає інфраструктуру та послуги якомога вищої якості за якомога нижчу вартість для підприємств, міста можуть забезпечити значний розвиток існуючого бізнесу, стимулювати створення нових підприємств і залучати інвестиції. Наявність більш якісних послуг та інфраструктури дозволяють підприємствам встановлювати нижчі ціни на продукцію та послуги, що сприяє збільшенню обсягів продажу, створенню робочих місць та податкових надходжень. Збільшення податкових надходжень у результаті зростання бізнесу та більшої зайнятості означає, що міста можуть, в свою чергу, підвищити якість послуг та інвестувати в розвиток інфраструктури, стаючи таким чином ще більш привабливими для бізнесу та далі підвищуючи якість життя своїх громадян.

МЕР позитивно впливає на всю громаду включно з місцевою владою, бізнесом і громадянами (рис. 1.5).

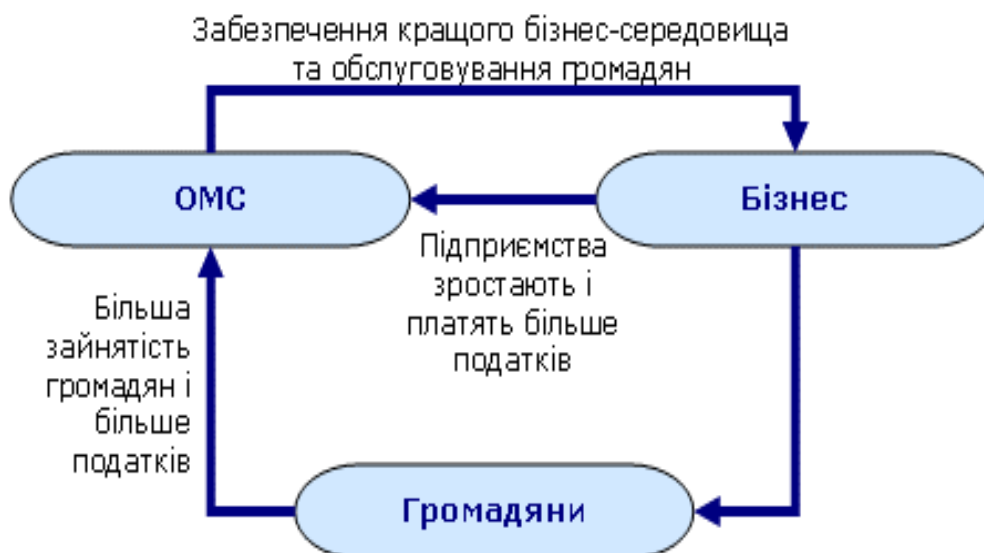

Рис. 1.5 Роль бізнесу в МЕР

**За останні роки такий підхід до МЕР у США та Європі набув значного поширення. Це є відображенням суттєвого відходу від практики прямого втручання уряду в справи бізнесу, яка була поширена в США та багатьох країнах Європи протягом тривалого часу і донедавна в країнах з перехідною економікою в Центральній і Східній Європі. У минулому управління місцевим розвитком здійснювалося шляхом прямого втручання національних урядів в економіку через компанії, контрольовані державою. Як свідчить досвід останніх 30 років, непрямі методи управління місцевим і регіональним економічним розвитком можуть бути більш ефективними. Розвинувся підхід, що передбачає спрямування цього процесу, в якому органи місцевої влади відіграють вирішальну роль. Наголос тепер робиться на створенні такого сприятливого для бізнесу*

місцевого середовища, в якому існуючі й новостворені підприємства можуть динамічно зростати, і лідером якого є приватний підприємець.

Розвинутий ринковий світ місцевим економічним розвитком почав займатись з початку 50-х років XX століття, наука з цього питання стала розвиватись у другій половині 70 - х років. Історія зростання економіки США, Канади та європейських країн – це еволюція удосконалення МЕР. Його умовно можна розділити на чотири етапи.

Перший етап МЕР: промисловий розвиток (1950 - 1970 рр.).

Цей етап часто називають "гонитвою за фабричними димарями". На цьому етапі було прагнення зміцнити економічну базу міст шляхом приваблення будь якого інвестора та створення на території громади нового великого підприємства. Для цього зазвичай застосовувалися стимули (надання недорогої земельної ділянки, пільгові кредити, чи полегшення будь яких вимог до бізнесу). З'явилися перші промислові парки. Посилилась конкуренція між громадами. Деякі громади успішно залучали інвесторів та всляко сприяли створенню нових робочих місць і нових ринків. У деяких випадках громади просто марнували ресурси у гонитві за інвестором. Іноді, громадам вдавалось одержати короткострокову вигоду від залученої інвестиції, але в подальшому вони потерпали від необхідності, протягом тривалого періоду після завершення дії позитивного ефекту, продовжувати надавати пільги. У випадках, коли новостворене підприємство перетворювало місто на місто однієї галузі, перспектива закриття такого «містоутворюючого» підприємства робила місцеву громаду вразливою.

Другий етап МЕР: розвиток малих підприємств (1970 – 1990 рр.).

Нова хвиля МЕР була породжена зростанням ролі малого бізнесу в економічному розвитку. Зусилля на підтримку МЕР спрямовувалися переважно на збільшення чисельності розвиток та утримання малих підприємств. Цілеспрямовані заходи з підтримки малого бізнесу включали пряму підтримку підприємцям, технічну допомогу з консультування операційної діяльності та управління, у створенні нових робочих місць. Почала розвиватись «м'яка інфраструктура» - бізнес центри та бізнес інкубатори, центри розвитку підприємництва, обслуговуючі центри за принципом "єдиного вікна", численні урядові програми різного рівня на підтримку малих і середніх підприємств. Діяльність із залучення підприємств та інвесторів, що була характерною для першого етапу, продовжувалася, але її спрямованість змістилася від великих промислових підприємств та великих об'єктів інфраструктури у бік набору підприємств, що є різноманітними за ознаками розміру, економічної життєздатності та галузевого представництва.

Третій етап МЕР: розширення бази економічного розвитку (1990-2000 рр.).

Характерним для цього періоду є поява інноваційного інструментарію формування та розширення бази економічного розвитку. Набувають поширення такі засоби розвитку муніципалітетів як співпраця, створення державно-приватних партнерств, мереж та асоціацій громад, розвиток промислових кластерів та підвищення ролі інновацій. У міру збільшення значимості та ускладнення МЕР все більше уваги приділяється досягненню балансу економічного зростання та якості життя в громаді. Планування МЕР та впровадження планів набуває комплексного характеру завдяки широкому залученню зацікавлених осіб та формуванню багатосторонніх партнерств з представників різних галузей і сфер суспільного життя. Громади створюють належні умови для зростання місцевих компаній, формують сприятливий інвестиційний клімат, інвестують в нематеріальну інфраструктуру, заохочують співробітництво, формують мережі ділових зв'язків та цілеспрямовано приваблюють

зовнішніх інвесторів своїми конкурентними перевагами. Найбільш успішними є громади, яким вдається налагодити плідну співпрацю.

Четвертий етап МЕР: сталий економічний розвиток громад (з 2000 р.).

В основі МЕР більшості громад лежить багатовекторність та сталість - взаємозалежність економічного, екологічного та соціального благополуччя. Рішення опираються на місцеві знання та ініціативи громад. У будь якій ініціативі з МЕР проявляються ознаки всіх етапів еволюції. Універсального практичного підходу до МЕР не існує. Кожен муніципалітет характеризується унікальним набором можливостей і проблем, а тому створює власний креативний підхід до МЕР, який би враховував специфічні для нього потреби, труднощі та можливості. Тому, запорукою успішності ініціатив з планування МЕР стають:

- врахування економічних реалій глобалізації: швидкі зміни середовища, важливість партнерства з приватним сектором; інноваційність та креативність як єдину конкурентну перевагу, що має сталий характер; системність та комплексність конкурентоспроможності, неможливість вдосконалення її складових поодиночі;
- врахування інтересів широкого кола всіх зацікавлених осіб та партнерів, співпраця;
- планування та стратегічний характер ініціатив: кожна ініціатива це проєкт, який має мати чітко визначені цілі, завдання та діяльність;
- упереджувальний характер планів, заходів та дій;
- чутливість до потреб громади, аполітичність, прозорість та підзвітність;
- спрямованість на вирішення певних питань чи проблем у довгостроковій перспективі.

Успішність реалізації політики МЕР суттєво залежить від рівня наявних повноважень місцевих органів влади, а також системи балансу і розподілу повноважень між державним, регіональним (обласним) та місцевим (ОМС) рівнями влади. Відомо, що високі параметри якості життя громадян та рівні розвитку економік найбільш розвинутих країн світу спричинені, зокрема, порівняно високим рівнем децентралізації та деконцентрації, тобто значним обсягом повноважень та відповідних ресурсів для їх реалізації, переданих (делегованих) державами на «регіональний» та «місцевий» рівні управління.

Економічний розвиток є пріоритетом, двигуном і ресурсом процесу змін, але в більшій чи меншій мірі він повинен враховувати необхідні компроміси в громадах, забезпечувати баланс між баченням інтересів бізнесу, суспільного та природоохоронного розвитку в перспективі. Якщо економічне зростання є бурхливим і швидким, необхідно першочергово формувати пріоритети по забезпеченню соціального добробуту із гарантіями екологічної безпеки. І навпаки, коли економіка перебуває в стані стагнації, необхідно приділяти увагу, в першу чергу, вирішенню проблем економічного розвитку.

Розвиток без економіки неможливий. Створенням додаткової вартості займається бізнес. Чим кращі умови для розвитку бізнесу, тим кращими є умови для МЕР громади. Умови для розвитку громади забезпечуються великою кількістю складових: національною та місцевою владами, зрілістю громадянського суспільства, культурою та готовністю місцевих громад приймати на себе відповідальність за управління розвитком території, якістю життя сьогодні і у майбутньому тощо. Загалом, успішність сталого розвитку залежить від успішності МЕР, особливо від умов, в яких перебуває бізнес.

Філософія будь якого бізнесу, однозначна – максимізація прибутків. За своєю природою бізнесу не притаманно опікуватись створенням суспільного продукту, дбати за екологію чи раціональне використання не відтворюваних ресурсів, турбуватись за соціально незахищених людей чи займатись меценатством, тощо. Однак, висока якість життя, розвинута економіка, сприятливий діловий клімат, доброзичливе середовище, все це сприяє формуванню культури життя праці та відпочинку орієнтованих на сталий розвиток. Високоприбутковий бізнес у

стабільній економіці з легкістю сплачує податки, бере на себе соціальну, відповідальність, займається меценатством, створює суспільний продукт, дбає за якість життя громади, екологію та безпеку.

Отже, місцевий розвиток це процес певних змін у місцевій системі територіальної громади, який призводить до покращення якості життя зараз і в майбутньому, це партнерство інтересів громади, підприємницьких кіл та ОМС для підвищення добробуту кожного члена громади і всіх загалом.

Правила в діяльності ОМС для забезпечення місцевого розвитку:

- працювати над створенням високотехнологічних робочих місць та залученням продуктивних інвестицій (у т. ч. прямих іноземних інвестицій);
- сприяти розвитку та диверсифікації бізнесу та формувати кластери (ланцюжки зростання доданої вартості);
- розвивати інфраструктуру, впроваджувати енергоефективні технології, оптимізувати транспортні потоки та визначитися в поведінці із твердими побутовими відходами;
- розвивати партнерські стосунки з бізнесом (державно приватне підприємство (далі – ДАПП)), спонукати бізнес до соціальної екологічної та етичної відповідальності;
- стати партнером для громади, залучати громаду до співпраці та змінювати ментальність, формуючи корпоративну культуру громади;
- забезпечувати перманентне навчання персоналу;
- інтегрувати стратегічні плани у функціональну діяльність влади, враховуючи усі складові сталого розвитку;
- реформувати структуру управління розвитком відповідно до завдань та цілей стратегії.

1.3 ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД

В Україні розпочалась найважливіша реформа, яка стосується зміни адміністративно-територіального устрою, повноважень, формування ресурсів та відповідальності місцевих громад за власний розвиток. За оцінками, це одна із найуспішніших реформ, які проводилися в Україні.

Урядом 1 квітня 2014 р. була схвалена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (розпорядження КМУ №333-р) та затверджено План заходів з її реалізації (розпорядження КМУ №591-р від 18.06.2014). Реформа передбачає створення спроможних громад з можливостями самозабезпечення та саморозвитку, тобто, громад, які за рахунок власних ресурсів, зможуть вирішувати питання місцевого значення.

Наразі утворено 848 ОТГ, в яких відбулися перші місцеві вибори, та 39 ОТГ утворені шляхом приєднання територіальних громад до територіальної громади міста обласного значення. На прямі міжбюджетні відносини вже переведені 782 ОТГ. Чисельність населення в таких громадах близько 10 млн ос., що становить близько 25 % від загальної чисельності. До складу цих громад увійшло близько 40 % громад від загальної кількості рад базового рівня станом на 01.01.2015 р.

Крім результатів об'єднання, реформа з децентралізації кардинально змінила бачення місця та ролі ОМС у системі міжбюджетних відносин. На сьогодні їх повноваження полягають не лише у забезпеченні громадян життєво необхідними послугами (освітніми, медичними, соціальними), а й у розробці та запровадженні ефективних інструментів МЕР. Міський,

селищний, сільський голова повинен стати успішним менеджером з професійною командою, які здатні побудувати якісну систему управління соціально-економічними процесами на місцевому рівні.

У цьому контексті неабиякої актуальності набирає питання розвитку економічної сфери, без якої громади не зможуть стати успішними та фінансово спроможними. Саме бізнес сектор формує бюджет громади і те, на якому вони знаходяться рівні розвитку фактично залежить життєдіяльність громади. Так, за підрахунками АМУ, частка податків, сплачених сектором підприємництва, у доходах місцевих бюджетів (без врахування офіційних трансфертів) становить 83% (за результатами 2018 р.). В основному це надходження від ПДФО, плати за землю, єдиного податку, екологічного податку, податку на нерухоме майно. Отже, бізнес сектор є ядром системи функціонування міст, сіл, селищ, ОТГ, завдяки чому вони мають змогу стати центрами економічного зростання.

Саме тому даний напрямок повинен стати пріоритетним для ОМС, що не лише сприяє зростанню доходів бюджетів, але й забезпечує надання якісних послуг населенню, збільшення рівня самозайнятості громадян, інвестиційної привабливості територій, формуванню конкурентоспроможності, запровадженню інновацій, залученню інвестицій тощо.

Найважливішим завданням для громад є розроблення ефективного інструментарію використання бюджетних коштів, при якому досягатиметься кумулятивний ефект: щоб кожна вкладена гривня приносила додатковий прибуток.

А для цього необхідно:

- якісне стратегічне планування місцевого розвитку;
- залучення інвестиційних проєктів;
- співпраця бізнесу-влади-громадськості;
- створення сприятливого середовища для ведення підприємницької діяльності тощо.

Кожна розроблена стратегія має бути особливою та відображати потенціал і потреби громади, що сприятиме якісному, послідовному розвитку громади.

Як відомо, ОМС, відповідно до діючого законодавства, не зобов'язані розробляти та затверджувати стратегії розвитку територіальних громад. Проте, зростаюча за останній період кількість ОТГ, міст, які вже мають готові стратегії або які перебувають в процесі розробки свідчить про одне — ОМС розуміють, що без стратегічного бачення функціонування своїх територій, не відбудуватиметься ніяких позитивних зрушень та стане неможливим залучення інвесторів.

Стратегії - це сплановані дії, направлені на те, щоб досягнути деяких економічних цілей міста, чи регіону, що ґрунтуються на об'єктивних можливостях, які існують для даної локальної території. На рис. 1.6 представлено піраміду планування МЕР, коли спочатку громади розробляють стратегічні документи розвитку території, потім формують моделі МЕР, як орієнтир руху громади для досягнення позитивної динаміки в економічних процесах, які, в свою чергу, реалізуються завдяки широкому переліку інструментів МЕР.

Рис. 1.6 Піраміда планування МЕР

При розробці стратегій місцевого розвитку слід опиратись на шість базових постулатів (рис. 1.7).

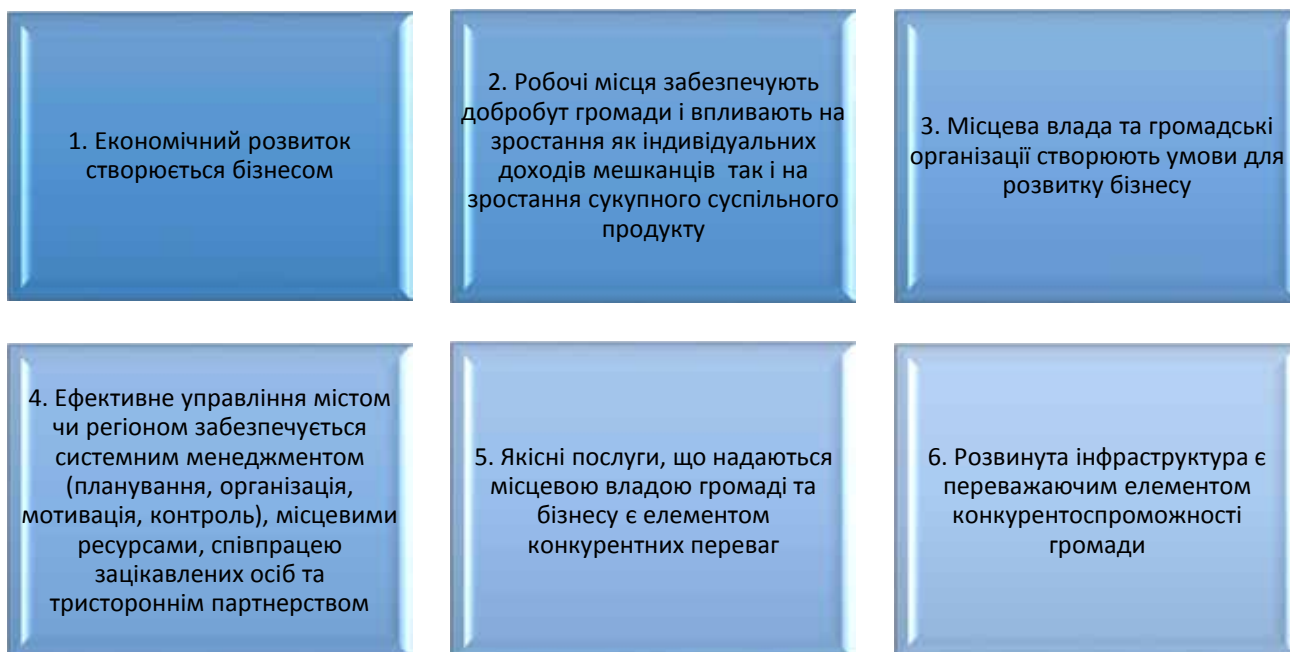

Рис. 1.7 Основні постулати, які використовуються при розробці стратегій місцевого розвитку

Вигоди від стратегічного планування – Стратегія:

- підвищує спроможність громади пристосуватися до майбутніх подій, врахувати ризики, знайти узгоджену відповідь на потреби розвитку та протидіяти економічним та соціальним кризам;
- допомагає втілити плани дій (цілі та завдання) місцевого розвитку громади;
- сприяє ототожненню та гармонізації цілей членів громади, бізнесу, місцевої влади і, тим самим, забезпечує ефект “синергії”;
- зменшує ризики непідготовленої спонтанної реакції на обставини, допомагає обминути перешкоди на шляху розвитку;
- сприяє виправленню помилок та упущень у процесі прийняття поточних рішень;
- допомагає раціонально використовувати обмежені ресурси;
- підвищує результативність контролю за планами дій;
- виконує роль декларації намірів та подає «сигнал інвесторам»;
- допомагає отримати конкурентні переваги за нові інвестиції, робочі місця, мешканців і гостей.

Розробка стратегії потребує чіткого алгоритму. Послідовність етапів процесу розробки стратегії, яка була описана у попередньому параграфі, є класичною і універсальною. Однак, залежно від виду стратегії, мети її створення, особливостей громади та влади, зміст та наповнення етапів в різних ситуаціях буде дещо відмінним. Тому у процесі розробки стратегії дуже важливою є організація планувального процесу з покроковою деталізацією кожного етапу.

Для системного сприйняття і розуміння цілісності процесу, на прикладі розробки стратегічного плану економічного розвитку коротко опишемо покроковий алгоритм процесу організації. Схема алгоритму організації процесу планування викладена у 9 послідовних кроків і представлена схемою (рис. 1.8).

Рис. 1.8 Схема алгоритму організації процесу стратегічного планування

На що необхідно звернути увагу ОМС при розробці та реалізації стратегій?

1. Насамперед, це залучення до даного процесу представників бізнесу та громади. Стратегія повинна бути спрямована, зокрема, на розвиток приватного сектору. Використання лише бюджетних коштів не сприятиме повноцінному розвитку громад. Крім того, кошти приватного сектору є якраз тією допомогою, яка повинна знизити фінансову залежність від трансфертів з державного бюджету. Активна співпраця місцевої влади з бізнесом, надання останнім необхідної підтримки, врахування їх інтересів стане стимулом до активної участі підприємців у розвитку територій, що є взаємовигідно для обох сторін.

2. Проводити публічні консультації, які передбачають залучення наукової спільноти, бізнес-спільноти, регіональної влади, ОМС та широкої громадськості до процесу стратегічного планування. Необхідно залучати представників громади до розробки стратегії її розвитку. Публічні консультації слід проводити як на самому початку процесу стратегічного планування, так і протягом всього періоду імплементації стратегії.

3. ОМС повинні якомога якісно скласти свої стратегії розвитку, а не шляхом шаблонного заповнення основних розділів документа. Необхідно переходити від “стратегій – декларацій” до “стратегій практичних дій й зрозумілих суспільству результатів”. Кожна стратегія — це індивідуальний стратегічний документ, який враховує конкурентні переваги території, людський, природний, фінансовий потенціали. Важливо, щоб при цьому також зберігалася

взаємоузгодженість між стратегією розвитку області та стратегією розвитку громади цієї області. Адже і протилежному випадку це може призвести до дублювання інвестиційних проектів чи, навпаки, до значних розбіжностей у обраних орієнтирах розвитку.

4. Для успішної реалізації стратегії необхідні фінансові ресурси. ОМС не повинні розраховувати лише на державну допомогу, коштів донорів, але й використовувати весь потенціал своїх територій, всі невикористані внутрішні резерви. Перш за все мова йде про створення реєстрів ресурсів громади (землі, нерухомості тощо). Це той інструмент, який допоможе в разі збільшити доходи місцевих бюджетів. Є свої труднощі у його запровадженні, але значна кількість громад вже готова і хоче вести такий облік.

5. Голови та фахівців ОТГ повинні навчатися основам комунікації з потенційними інвесторами, представниками бізнесу, громадськості, молоді та просуванню можливостей території на різних рівнях (брендинг).

Ознаки успішної Стратегії:

- розроблена на основі партнерства та широкої колективної участі громади;
- залучає велику кількість зацікавлених сторін з усіх сфер життєдіяльності суспільства та має високий рівень громадського консенсусу;
- використовує потужний аналітичний інструментарій для дослідження;
- забезпечена чітким механізмом координації у процесі підготовки стратегії;
- розробляється з усвідомленням того, що якість однієї завершеної фази процесу стратегічного планування впливає на успішність наступної фази;
- опирається на місцевий потенціал та місцеві фактори конкурентних переваг;
- використовує місцеві активи (природний, фізичний, людський, соціальний, інноваційний тощо);
- орієнтована на зміни, особливо, в питаннях, які найбільшим чином впливають на місцевий економічний розвиток;
- трансформована у заходи, проекти чи програми, які мають (можуть мати) ресурсне забезпечення для реалізації і які закріплені за відповідальними особами;
- закладає систему постійного моніторингу за процесом виконання та коригування стратегії.

РОЗДІЛ II УСПІШНІ КЕЙСИ МОДЕЛЕЙ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

БІЛОВОДСЬКА СЕЛИЩНА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА (ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ)

Загальна характеристика

Рік створення: 2017

Населені пункти, що входять до складу ОТГ:

- смт Біловодськ;
- с. Бараниківка;
- с. Зелеківка;
- с. Брусівка;
- с. Городище;
- с. Ноздрівка;
- с. Данилівка;
- с. Вітрогон;
- с. Городне;
- с. Новодеркул;
- с. Первомайськ;
- с. Третяківка;
- с. Шуліківка;
- с. Євсуг;
- с. Гончарове;
- с. Копані;
- с. Парневе;
- с. Привільне;
- с. Кононівка;
- с. Гармашівка;
- с. Лимарівка;
- с. Литвинівка;
- с. Нижньобараниківка;
- с. Новолимарівка;
- с. Крейдяне;
- с. Роздолля;
- с. Новоолександрівка;
- с. Тернове;
- с. Плугатар;
- с. Новоспасівка;
- с. Узлісся;
- с. Семикозівка

Адміністративний центр: смт Біловодськ

Чисельність населення: 23 295 ос.

Площа громади: 1596.96 км²

Голова громади: Олейніков Едуард
Миколайович

Адреса Біловодської селищної ради: 92800,
Луганська обл., Біловодський р-н, селище
Біловодськ, вул. Центральна, 105

Контактний тел.: (06466) 2-02-73

Біловодська ОТГ – великий сільськогосподарський регіон, розташований в північно-східній частині Луганської області, створений на базі Біловодського району, який було засновано в 1923 р.

Громада знаходиться в північно-східній частині Луганської області на відстані 92 км від обласного центру і на відстані 56 км від найближчої залізничної станції Старобільськ.

На півночі Біловодська ОТГ межує з Марківським районом, на північному сході – з Міловським районом, на сході – з Ростовською областю Російської Федерації, на півдні – зі Станично-Луганським районом, на південному заході – з Новоайдарським районом, на заході – зі Старобільським районом.

Загальна протяжність з півночі на південь – 62,5 км, зі сходу на захід – 42,5 км. Довжина державного кордону – 46,4 км. Територію Біловодської ОТГ перетинають автошляхи: загальнодержавного значення Чугуїв – Мілове та обласного значення Широкий-Марківка.

Біловодська ОТГ розташована в Північному Степу України у відрогам Донецького кряжу. Основний ландшафт – хвиляста рівнина.

Біловодська ОТГ створена 10.08.2017 р. шляхом добровільного об'єднання 13 сільських рад та 1 селищної ради з населенням:

- смт Біловодськ – 8 401 ос.;
- Бараниківський старостинський округ (с. Бараниківка, с. Зелеківка) – 1 705 ос.;
- Брусівський старостинський округ (с. Брусівка) – 476 ос.;
- Городищенський старостинський округ (с. Городище, с. Ноздрівка) – 1 349 ос.;
- Данилівський старостинський округ (с. Данилівка, с. Вітрогон, с. Городнє, с. Новодеркул, с. Первомайськ, с. Третяківка) – 2 693 ос.;
- Євсузький старостинський округ (с. Євсуг, с. Гончарове, с. Копані, с. Парневе, с. Привільне) – 1 787 ос.;
- Кононівський старостинський округ (с. Кононівка, с. Гармашівка, с. Лимарівка) – 835 ос.;
- Литвинівський старостинський округ (с. Литвинівка) – 791 ос.;
- Нижньобараниківський старостинський округ (с. Нижньобараниківка) – 414 ос.;
- Новолимарівський старостинський округ (с. Новолимарівка, с. Крейдяне, с. Роздолля) – 897 ос.;
- Новоолександрівський старостинський округ (с. Новоолександрівка, с. Степове, с. Тернове) – 1 145 ос.;
- Плугатарський старостинський округ (с. Плугатар, с. Новоспасівка, с. Узлісся) – з 650 ос.;
- Семикозівський старостинський округ (с. Семикозівка) – 1 690 ос.;
- Шуліківський старостинський округ (с. Шуліківка) – 330 ос.

Земельні ресурси Біловодської ОТГ складають 159,7 тис. га, у тому числі:

- землі сільськогосподарського призначення 138,3 тис. га, у тому числі сільськогосподарські угіддя – 135,3 тис. га;
- землі лісогосподарського призначення – 13,9 тис. га;
- землі житлової забудови – 0,6 тис. га;
- землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення – 0,6 тис. га;
- землі водного фонду – 0,7 тис. га;
- інші землі – 5,6 тис. га.

Основне природне багатство – родючі чорноземи, які займають близько 60 % території. Застосування правильної агротехніки дозволяє одержувати доволі високі врожаї сільськогосподарських культур.

Понад 8,7 % території займають ліси та інші лісовкриті площі, що практичного промислового значення не мають.

Озера, ріки, стави займають 0,4% загальної площі. По території ОТГ протікає річка Деркул довжиною 64,7 км, яка впадає в Сіверський Донець. Водяться малоцінні види прісноводних риб. Є чотири водосховища площею 248,7 га.

Оцінка фінансового стану Біловодської ОТГ

Біловодська ОТГ – спроможна громада. Високий показник податкових надходжень на душу населення в Біловодській ОТГ свідчить про позитивні тенденції в економічному розвитку території.

Рис.2.1 Податкові надходження на душу населення у Біловодській ОТГ та в середньому по Луганській області в 2018 році

Як видно з рис. 2.1, податкові надходження на душу населення в Біловодській ОТГ значно перевищують такий же показник в середньому по області – у 2,6 разів (3 527,0 грн та 1 364,0 грн відповідно) це пов'язано з тим, що чисельність населення Луганської області значно зросла за рахунок внутрішньо переміщених осіб. Окрім того, спостерігається тенденція перереєстрації підприємств в інші області, через що відбувається недонадходження зі сплати ПДФО на території області.

На рис. 2.2 відображено структуру доходів бюджету громади.

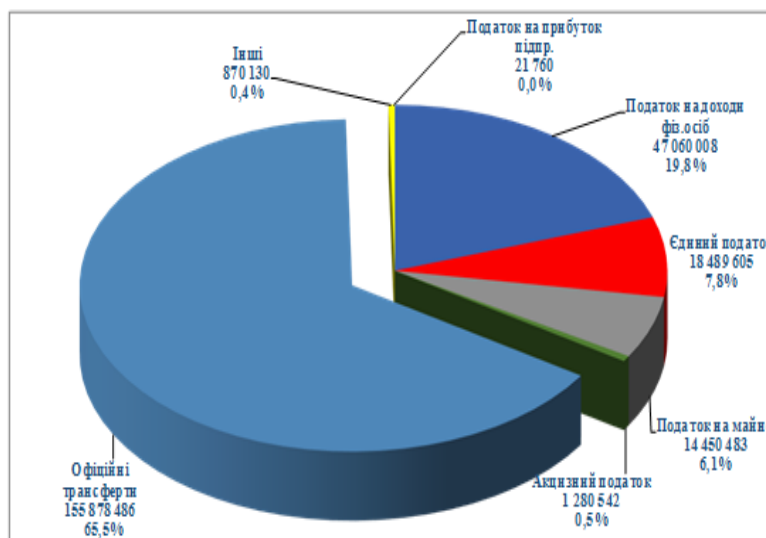

Рис. 2.2 Структура доходів бюджету Біловодської ОТГ у 2018 р. (з врахуванням офіційних трансфертів)

Найбільшу частку надходжень у структурі доходів бюджету громади займають офіційні трансферти – 65,5%, другим за обсягом є ПДФО – 19,8%, єдиний податок – 7,8%, податок на майно – 6,1%.

АГРОПРОМИСЛОВИЙ ТА ТУРИСТИЧНИЙ КЛАСТЕРИ

Короткий опис моделі МЕР

Багатокомпонентна кластерна динамічна модель комплексного типу базується на агропромисловому комплексі, навколо якого розвиваються сфери громадського харчування та обслуговування, відпочинку, дозвілля та туризму. Формування агропромислового кластеру відбулось на основі сільськогосподарських підприємств з виробництва сільськогосподарської продукції (рослинництво, тваринництво), підприємств з переробки сільськогосподарської продукції (маслозавод, виробництво круп, виробництво рослинного масла), споживання рослинної продукції для вирощування та селекції коней. На території громади знаходяться унікальні кінні заводи. Крім того, в межах ОТГ наявні природні ресурси та об'єкти історико-культурної спадщини.

На рис. 2.3 схематично зображено модель МЕР Біловодської ОТГ.

Рис. 2.3 Схема моделі МЕР Біловодської ОТГ

Ядром моделі МЕР є виробниче підприємство ПрАТ «Біловодський маслоробний завод», на якому працює 196 ос., яке є одним з лідерів харчової промисловості Луганської області. Воно спеціалізується на виробництві масла вершкового, кисломолочної продукції, сиру, бринзи. Асортимент виготовленої продукції складається з 58 найменувань. Виробничі потужності цього підприємства дозволяють переробляти до 180 тон молока на добу. Закупівля молока здійснюється шляхом авансування здатчиків за зверненнями. Продукція підприємства широко відома не тільки в Луганській області, але й далеко за її межами: у Донецькій області, Західній Україні, м. Київ. З початком воєнних дій на Сході України відбулося порушення торгівельних прямих зв'язків із великими центрами реалізації продукції (супермаркети) та торгівельними підприємствами міст, що знаходяться на непідконтрольній території. Впродовж останніх років підприємство займалося пошуком нових ринків збуту виготовленої продукції. Обсяг реалізації промислової продукції за підсумками 2017 р. склав 94 млн грн, що на 2% більше в порівнянні з 2016 р.

Сільськогосподарську продукцію виробляють 125 підприємств об'єднаної громади, у тому числі ТОВ (СТОВ, ВАТ) – 19, фермерських господарств – 86, державних кінних заводів – 3, інші господарства (ПАФ, ПП, ПрАТ, кооперативи, сільськогосподарські науково-дослідницькі та навчальні заклади) – 14, а також підсобні господарства жителів.

Провідними сільськогосподарськими підприємствами громади є: ПрАТ СВФ «Агротон» - 12,7 тис. га сільськогосподарських угідь, ТОВ АФ «Деметра С» - 3,5 тис. га, ПАФ «Плугатар» - 2,8 тис. га, МПП «Агро» - 2,7 тис. га, Ф/Г «Зеликівське» - 2,3 тис. га, ТОВ «Племінний завод «Біловодський» - 2,2 тис. га, ТОВ СП «Нібулон»- 1,3 тис. га.

Площа сільськогосподарських угідь громади становить 135,3 тис. га, з них 93,8 тис. га ріллі, 4,2 тис. га сіножатей, 34,0 тис. га пасовищ, 0,8 тис. га багаторічних насаджень, 2,4 тис. га перелогів.

Підприємства спеціалізуються на виробництві зернових культур, соняшнику, а також розведенні великої рогатої худоби і свиней. З організацією агропромислового кластеру можна ознайомитися на рис. 2.4.

Рис.2.4 Схема агропромислового кластеру Біловодської ОТГ

Основні інструменти моделі МЕР:

- 1) формування агропромислового кластеру на основі розбудови ланцюгів доданої вартості та налагодження комунікації і створення нових партнерств;
- 2) розвиток туризму, створення туристичних маршрутів, розбудова інфраструктури місць розміщення, харчування та логістики;

3) проведення фестивалів, ярмарків, реконструкція історичних подій, створення туристичних операторів;

4) розвиток сфери культури, дозвілля та відпочинку на базі історико-культурної спадщини та природних ресурсів.

Бачення:

Біловодська ОТГ – це громада з конкурентоспроможною та інвестиційно-привабливою економікою, багатогалузевим аграрним виробництвом й розвиненою сферою туризму та дозвілля, місце комфортного і безпечного проживання жителів.

Модель МЕР Біловодської ОТГ підтримується стратегією і має певну послідовність складових, які реалізуються комплексно з комбінацією різних інструментів відповідно до планів дій та стратегії:

- формування ланцюжків доданої вартості та розгортання агропромислового кластеру;
- мотиваційна підтримка малого та середнього бізнесу до збереження і розвитку підприємств на території;
- відродження культурної та історичної спадщини, ревіталізація історичних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури (розбудова туристичних маршрутів навколо кінних заводів, підтримка створення/відновлення туристичних продуктів у громаді, її околицях та за її межами, розбудова туристичних маршрутів піших, велосипедних мальовничими просторами степів та крейдяних гір);
- розвиток туристичної інфраструктури та гостинного туризму, створення сприятливих умов для проживання та відпочинку у громаді гостей, їх супроводу степами Біловодщини та на кінні заводи;
- розбудова мережі зелених садиб та їх сертифікація.

Перспектива розвитку громади та розроблена модель МЕР для ОТГ була сформована на базі галузей існуючих підприємств та з урахуванням конкурентних переваг, які має громада: Зокрема, це стосується: наявності історико-культурної спадщини, рекреаційного потенціалу та туристичних об'єктів.

Біловодська ОТГ нараховує 29 пам'яток історії та монументального мистецтва, 13 пам'яток архітектури, 538 об'єктів археології. Найважливішим об'єктом є Свято-Троїцький храм – пам'ятник архітектури першої половини XIX ст. побудований у 1848 р. у візантійському стилі за проектом архітектора імператорських кінних заводів Г.І. Букіна. Три кінних заводи – Деркульський, Лимарівський, Новоолександрівський є пам'ятниками архітектури XVIII-XIX ст. національного значення. Селище Біловодськ – одне з давніх населених пунктів Слобідської України (1686 р.), який майже століття був центром кінно-заводського округу, його визнано історичною пам'яткою архітектури та містобудування та включено в список історичних місць України (постанова КМУ № 878 від 26.07.2001 р.). До 2014 р. Біловодщина входила в туристичне коло Луганщини (рис. 2.5).

Рис. 2.5 Біловодська ОТГ – туристична громада

Умовами успішного розвитку громади, виокремлених ОМС, є:

1. Співпраця та партнерство з місцевим бізнесом.
2. Прозорість дій влади та залучення громади до процесів прийняття рішення.
3. Наявність консолідованої стратегії розвитку та доступності громади до процесу її формування та реалізації.
4. Відкритість в діях влади щодо благоустрою та проєктів покращення комфортності життя мешканців відповідно до їх пріоритетів та потреб.
5. Розуміння та врахування інтересів бізнесу, лідерів громади, молоді та інших цільових груп, залучення їх до суспільної справи.
6. Розвиток громадського сектору та співпраці з громадськими організаціями.
7. Сприяння розбудові місцевої економіки відповідно до місцевих чинників конкурентних переваг.
8. Розбудова туристичної інфраструктури.

Визначення таких умов стало початком реалізації моделі МЕР. Були застосовані різноманітні способи та інструменти формування взаємної довіри у громаді, налагодження співпраці, вертикального та горизонтального партнерства. Поштовхом для цього стало:

- Вивчення думки жителів громади шляхом анкетування різних цільових груп – бізнесу, молоді, лідерів громад та представників домогосподарств з метою виявлення потреб і

очікувань щодо майбутнього розвитку. Результати опитування були покладені в основу розробки стратегії, в яку повірили мешканці громад.

➤ Налагодження комунікацій з громадою (діалог з різними цільовими групами – «зустрічі з підприємцями та громадськими організаціями», «діалоги з молоддю», «громадські слухання» тощо), що дозволило налагодити взаємну довіру між представниками громади, влади та бізнесу.

➤ Відкритий збір пропозицій представників громади на форумі сайту ради щодо критичних питань у громаді, очікувань, планів на майбутнє. Консультації з громадою та формування стратегії розвитку із залученням активних представників громади та колегіальною участю різних цільових груп. Укладення договору з громадою (у формі стратегії) про спільне бачення майбутнього та визначення часових пріоритетів планів дій стратегії. Забезпечення громадського моніторингу за процесом реалізації планів дій громади. Все це, разом, допомогло зміцнити довіру громади до влади, долучити громадськість до питань місцевого розвитку, сприяти відкриттю нових бізнесів, відповідно до стратегії та погоджених планів дій.

➤ Створення дорадчої ради впливових підприємців, яка вносила пропозиції в стратегію розвитку громади, працювала над векторами моделі МЕР і яка безпосередньо бере участь у економічному розвитку громади. Це допомогло створити нові робочі місця, відкрити нові бізнеси, отримувати поради щодо залучення нових інвесторів.

➤ Запровадження бюджету участі громади для реалізації ряду проєктів благоустрою в контексті стратегії. Завдяки цьому представники громади відчували свою реальну участь у житті громади, а тому активізували свою діяльність, стали цікавитись планами влади та приймати участь у громадському житті.

➤ Запровадження системних зустрічей з громадським сектором та напрацювання ідей, відповідно до цілей і завдань стратегії з метою підготовки грантових проєктів від громадянського суспільства на конкурси міжнародної технічної допомоги.

➤ Активізація молоді та забезпечення реалізації її інтересів. Створення молодіжної ради ОТГ, до складу якої ввійшли представники всіх населених пунктів. Також представлено інтереси різних молодіжних груп: за віком та інтересами тощо.

➤ Діяльність координаційної ради громадського сектору, що складається з представників ГО, громадських лідерів, забезпечує синергію дій влади та громади: готує проєкти, які допомагають реалізовувати плани дій стратегії. У громаді активізувалася робота існуючих ГО та створились нові ГО.

Важливу об'єднавчу роль у громаді відіграла стратегія, а точніше, процес її формування, який врахував інтереси різних цільових груп, сприяв появі взаємної довіри і став договором про спільні дії влади, бізнесу і громади. Сьогодні таке партнерство з жителями сприяє реалізації важливих питань, які стосуються соціально-економічного розвитку громади. Стратегія розвитку громади побудована на логічній моделі МЕР і включає такі розділи:

1. Підвищення економічної спроможності громади.
2. Створення комфортного безпечного життєвого простору.
3. Підвищення якості життя у сільських територіях.

З метою покращення якості життя, відповідно до запитів мешканців, бізнесу та молоді, першочергово було поставлено завдання реалізації проєктів за рахунок субвенції на розвиток інфраструктури ОТГ, ДФРР та міжнародних донорських організацій. В цілому за 2018 р. реалізовано 46 проєктів, на які було залучено 65 млн грн. 19 проєктів було втілено завдяки громадським організаціям на суму 5,5 млн грн. При цьому із бюджету громади було виділено кошти на співфінансування на рівні – 30 %.

Використані інтелектуальні ресурси партнерства у громаді, які забезпечили залучення не тільки власних коштів бюджету громади, інфраструктурної субвенції та коштів ДФРР, але й

благодійні кошти місцевих бізнесів, власний ресурс місцевих жителів, кошти бюджетів різних рівнів та грантові кошти.

Покращення привабливості місця проживання стимулює активні категорії мешканців залишатись працювати у громаді, розвивати місцевий бізнес, створювати і розширювати підприємства, покращувати якість життя та умови праці. Наведемо кілька прикладів.

1. В Біловодській ОТГ функціонує кластер агропромислових підприємств, у тому числі сільськогосподарської переробки та харчової промисловості, який представлений 125 господарствами (рис. 2.6).

Рис.2.6 Організаційно-правові форми сільськогосподарських підприємств на території Біловодської ОТГ

Агропромисловий потенціал галузі сільського господарства Біловодської ОТГ дозволяє щорічно виробляти:

- понад 120 тис. тон зернових культур (з яких близько 80 тис. тон пшениці);
- понад 58 тис. тон технічних культур (з яких близько 57 тис. тон соняшника).

У сфері тваринництва агропромисловий комплекс Біловодської ОТГ виробляє в рік:

- понад 1900 тон м'яса;
- понад 18 000 тон молока.

Середньорічне поголів'я худоби на сільськогосподарських підприємствах та в сільськогосподарських домогосподарствах – 7900 голів великої рогатої худоби, в т.ч.:

- 3 750 корів;
- 8 000 свиней;
- 2 100 овець;
- 600 коней;
- 7 6000 птиці.

Розширив діяльність ТОВ «Племінний завод Біловодський» (рис. 2.7). Потужність підприємства дозволяє утримувати середньорічне поголів'я в кількості понад 5 тис. свиней. На підприємстві працює близько 100 робітників. Підприємство входить в п'ятірку найбільших платників податків громади.

Рис. 2.7 ТОВ «Племінний завод Біловодський»

2. Стабілізація поголів'я крупної рогатої худоби сприяла розвитку сільськогосподарської переробної та харчової промисловості, а саме: ПрАТ «Біловодський маслоробний завод» (рис. 2.8) переробляє молоко та виробляє харчову продукцію, яка експортується до Польщі, Алжиру, Марокко. На підприємстві працює близько 200 ос. Підприємство - одне з найбільших платників податків громади.

Рис. 2.8 ПрАТ «Біловодський маслоробний завод»

3. В громаді розвиваються невеликі цехи з виробництва соняшникової олії.
 4. Розвиток рослинництва сприяв запуску невеликих борошномельних цехів.
 5. Комфортні умови життя у громаді, розвиток аграрної економіки, створення нових послуг місць розміщення та дозвілля, розташування в громаді туристичних об'єктів національного значення та наявність історичної архітектурної спадщини, мають створити нові можливості для розвитку громади, додавши до неї туристичний компонент і перетворити її на місце привабливе для туристів.

Протягом останнього року почала розвиватись сфера туризму, відпочинку та активного дозвілля. Це стало можливим завдяки системній роботі Біловодської ОТГ над створенням умов для розвитку бізнесу навколо державних підприємств - кінних заводів:

- Лимарівський;
- Деркульський;
- Новоолександрівський.

Кінні заводи є пам'ятниками архітектури XVIII-XIX ст. національного значення (рис. 2.9).

Рис. 2.9 Кінні заводи на території Біловодської ОТГ

ОТГ має найбільшу в області площу природно-заповідного фонду – 22,3 тис. га (14% території громади):

- 3 об'єкти загальнодержавного значення;
- 10 об'єктів місцевого значення.

У 2018 р. Біловодська ОТГ завдяки консультаційній підтримці з МЕР проекту ПУЛЬС USAID розробила та затвердила Туристичний паспорт Біловодської ОТГ, який став описовим аналітичним документом усіх туристичних об'єктів громади та презентований під час Конференції «Децентралізація-Громади-Спадщина» 12.02.2019 р. у Києві.

Далі громадою було розроблено та затверджено рішенням селищної ради в 2018 р. три туристичних маршрути (рис. 2.10), а саме:

- Біловодщина – край степових ковилів та воронцових просторів;
- Біловодськ туристичний;
- Біловодськ – центр кінно-заводського округу.

Рис.2.10 Розроблені та затверджені туристичні маршрути Біловодської ОТГ

У 2018 р. розпочато ремонт будівлі районного краєзнавчого музею (1,3 млн грн).

В рамках конкурсу Українського кризового медіа-центру за підтримки USAID було реалізовано проєкт «Біловодськ – столиця кінних заводів України» (100 тис. грн).

У 2018 р. громада долучилась до розроблення Комунікативної стратегії Луганської області та брендування Луганщини. До презентаційного відео-ролика увійшли 3 символи Біловодської ОТГ (рис. 2.11).

Рис. 2.11 Брендіві символи Біловодської ОТГ

Подальші дії ОМС для забезпечення економічного розвитку громади зображено на рис. 2.12.

Рис. 2.12 Наступні кроки з метою реалізації моделі МЕР

Для зміцнення конкурентоспроможності агропромислового кластеру:

1. На території Біловодської ОТГ існують стійкі передумови для розміщення мукомельного виробництва із потенціалом створення хлібопекарень. Попит на хлібо-булочну продукцію посилюється у зв'язку із збільшенням кількості ВПО. На території ОТГ вирощується профіцитна кількість зернових, які експортуються за межі територіальної громади. Створення мукомельного виробництва та хлібопекарні дозволить забезпечити як населення Біловодської ОТГ, так і сусідніх, в необхідних обсягах борошна та хлібобулочної продукції.

2. На території громади існує дисбаланс потужностей зберігання зернової та овочевої продукції. На території аграрної громади відсутні хлібоприймальні підприємства, а найближчі знаходяться на відстані близько 100 км, потужності яких не дозволяють розмістити замовлення на зберігання від локальних підприємців та фермерів. Відтак, агровиробники змушені продавати готову продукцію за зниженими цінами, що призводить до суттєвих втрат доданої вартості продукції. Тому, вкрай необхідно створення інфраструктури зберігання зернової та плодово-овочевої продукції

3. В громаді діє дві автозаправних станції, які абсолютно не покривають потреб жителів в обсягах та якості паливно-мастильних матеріалів. З іншого боку, фермерські господарства вимушені здійснювати закупівлю паливно-мастильних матеріалів для аграрних потреб в Харківській області та організовувати зберігання власними силами. Будівництво автозаправної станції, яка обслуговуватиме фермерські господарства та місцеве населення, суттєво

покращить умови забезпечення паливно-мастильних матеріалів для аграрного сектору у відповідні сезони та місцевого населення.

4. На території громади можливе створення конкурентоспроможного підприємства з видобування та розливу мінеральної питної води. Інвестор може отримати міцні позиції на регіональному ринку мінеральних вод. Для реалізації цієї мети інвестор може інвестувати кошти в придбання лінії для розливу води, рекламну компанію, а також в підготовку усієї необхідної дозвільної документації.

5. Важливо створити на території громади забійний цех з переробки м'яса із приміщеннями для зберігання та первинної переробки м'ясної продукції (обвалювання, охолодження, пакування), а також лабораторією перевірки якості сільськогосподарської продукції у відповідності до стандартів виробництва. Середньорічні обсяги виробництва м'ясної продукції становлять 620 тон, а поголів'я великої рогатої худоби становить 8 тис. голів та 6 тис. голів свиней.

Для розвитку туризму:

✓ Створити умови для розвитку зеленого туризму в Біловодській ОТГ шляхом відкриття центру культурної спадщини.

✓ Створити туристичний центр, що надаватиме послуги з:

- організації екскурсій (транспорт, послуги гідів);
- прокату (велосипеди, фотоапарати, човни);
- пригодницького туризму (рибалка, мисливство);
- ігрового туризму (маршрути-квести, маршрути з QR-кодами).

✓ Організувати роботу творчих майстер-класів, студій гончарного мистецтва, відкрити картинну галерею.

✓ Організувати щорічний кінно-спортивний фестиваль «Золота підкова»:

- кінні перегони;
- театральні вистави.

✓ Модернізувати туристичні маршрути:

- встановлення тематичних інсталяцій, оглядових майданчиків, вказівників;
- благоустрій території.

Інші заходи, реалізація яких сприятиме розвитку громади:

- ✓ створення бізнес-центру та започаткування системного навчання підприємців;
- ✓ проведення інвентаризації об'єктів, які не використовуються або використовуються неефективно, створення реєстру та його оприлюднення;
- ✓ розробка презентацій інвестиційних можливостей громади;
- ✓ включення в базу даних інвестиційних об'єктів Invest Ukraine (Українського центру сприяння іноземному інвестуванню);
- ✓ будівництво готелю;
- ✓ визначення видів сувенірної продукції для туристів та гостей громади;
- ✓ розробка та дизайн продукції за участі краєзнавців, художників, дизайнерів та фотографів, виготовлення сувенірної продукції.

**БРОШНІВ-ОСАДСЬКА СЕЛИЩНА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА
(ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ)**

Загальна характеристика

Рік створення: 2017

Населені пункти, що входять до складу ОТГ:

- смт Брошнів-Осада;
- с. Креховичі;
- с. Кадобна;
- с. Брошнів.

Адміністративний центр: смт. Брошнів-Осада

Чисельність населення: 10 102 ос.

Площа громади: 47,22 км²

Голова громади: Іванів Назарій Іванович

Адреса Брошнів-Осадської селищної ради:
Івано-Франківська обл., Рожнятівський р-н,
смт Брошнів-Осада, вул. 22 Січня, 85

Контактний тел.: (03474) 4-63-89

Брошнів-Осадська ОТГ розташована у північно-західній частині Івано-Франківської області в межах Рожнятівського та Калуського районів, у передгір'ї українських Карпат. На півночі громади протікає річка Сівка (притока Дністра), на півдні – річка Чечва (притока Лімниці басейну Дністра).

За адміністративно-територіальним устроєм до складу ОТГ входять 4 населених пункти з чисельністю населення:

- смт. Брошнів-Осада – 5 508 ос.;
- с. Креховичі – 2 319 ос.;
- с. Кадобна Калуського району – 1 233 ос.;
- с. Брошнів – 1 042 ос. (доєдналося з 01.01.2019 р.).

В громаді прослідковується тенденція до зростання чисельності населення. Через громаду проходить гілка Львівської залізниці (станції Брошнів, Креховичі), яка з'єднує міста Івано-Франківськ і Львів та автомобільний шлях національного значення Н-10 «Стрий - Івано-Франківськ – Чернівці». Найближчі міжнародні аеропорти: «Івано-Франківськ» - 45 км та «Львів» ім. Данила Галицького – 124 км.

Оцінка фінансового стану Брошнів-Осадської ОТГ

Рис. 2.13 Оцінка дохідної частини бюджету Брошнів-Осадської ОТГ

Як видно з рис. 2.13, спостерігається позитивна динаміка наповнення бюджету: темпи росту доходів (без врахування офіційних трансфертів) склали 38,5% (у 2017 р. порівняно з 2016 р.) та 34,8% (у 2018 р. порівняно з 2017 р.). Крім того, стійка тенденція до збільшення надходжень з ПДФО та єдиного податку, що свідчить про активізацію розвитку бізнесу. Показник податкових надходжень на душу населення Брошнів-Осадської ОТГ практично однаковий із таким же показником в середньому по Івано-Франківській області (станом на 2018 р.), що є свідченням якісного управління громадою.

ДЕРЕВООБРОБНИЙ КЛАСТЕР НА ПЕРСПЕКТИВУ – ТУРИСТИЧНИЙ, АГРО-ПЕРЕРОБНИЙ, ІННОВАЦІЙНИЙ КЛАСТЕРИ

Короткий опис моделі МЕР

Диверсифікована кластерна модель комплексного типу сформована деревообробним кластером, дрібним бізнесом та кількома сучасними підприємствами, що згодом мають шанси стати ядрами або периферіями інших кластерів (туристичного, агро-переробного, інноваційного). Формування кластерів відбувається на основі існуючих високотехнологічних підприємств, наявних конкурентних переваг, значного покращення послуг для населення та комфорту для молоді, розвитку соціального капіталу, залучення громадськості, розвитку фермерства, відновлення туристичних продуктів у громаді і навколо неї.

На рис. 2.14 схематично зображено модель МЕР Брошнів-Осадської ОТГ.

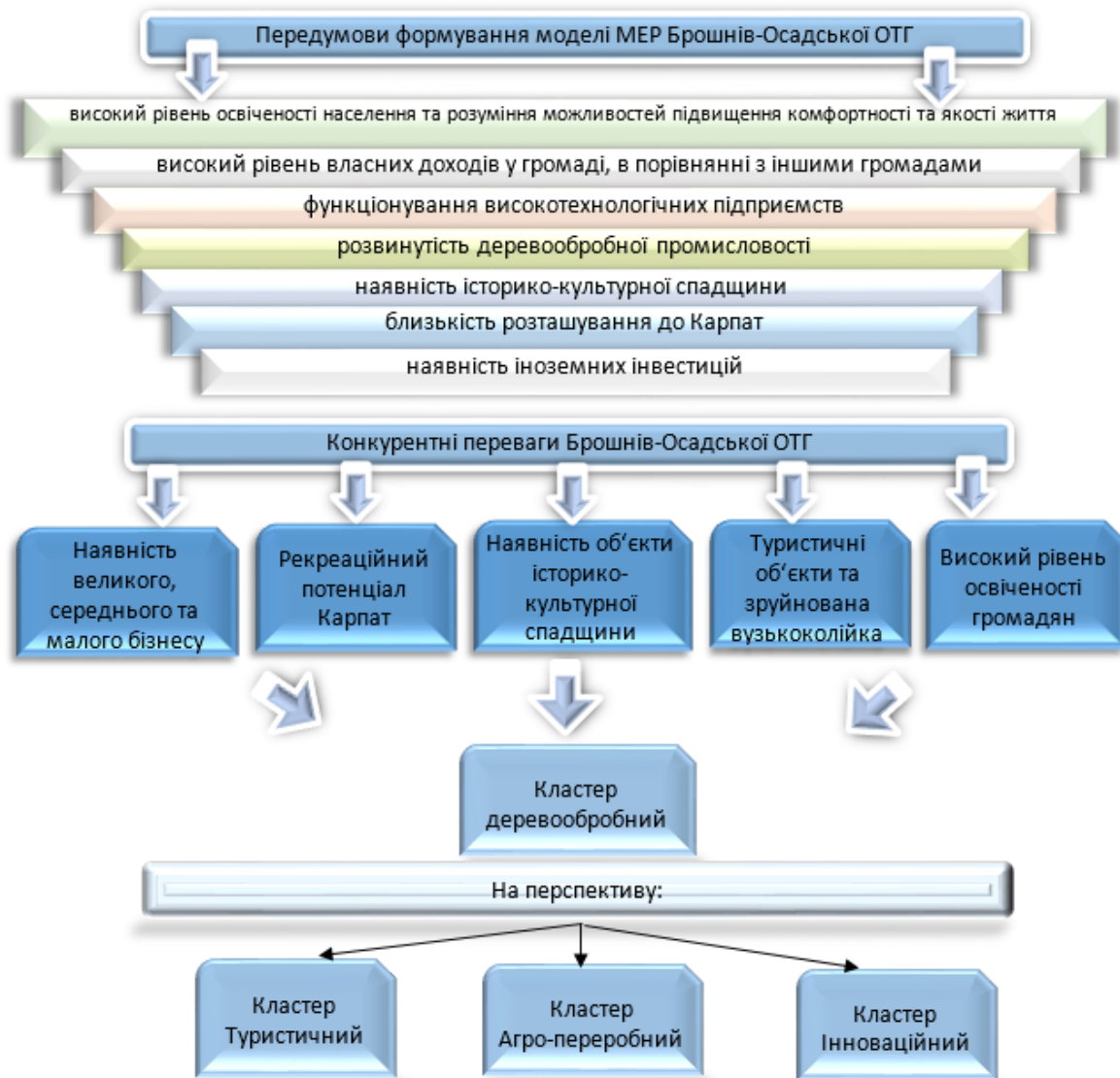

Рис. 2.14 Схема моделі МЕР Брошнів-Осадської ОТГ

Основні інструменти моделі МЕР:

- формування довіри громади, бізнесу до влади та налагодження комунікації і створення партнерства;
- покращення дорожньої, комунальної та відпочинкової інфраструктури;
- розбудова благоустрою території;
- впровадження програм капітального будівництва;
- підвищення якості медичних та освітніх послуг;
- розвиток людських ресурсів;
- співпраця з бізнесом;
- посередництво ОМС між бізнесом, громадою та владою у вирішенні спірних питань економічного розвитку;
- налагодження співпраці для нових можливостей;
- надання допомоги місцевим організаціям і підприємствам (громадянам) у використанні наявного потенціалу;
- утримання існуючих підприємств, сприяння їхньому закріпленню та розширенню;
- залучення нового бізнесу та інвестицій, прозорий алгоритм започаткування бізнесу;
- будівництво підприємств та введення їх в експлуатацію;
- визначення секторальних можливостей та пріоритетів економічного розвитку;
- підтримка кластерів;
- пошуки зовнішнього фінансування;
- підтримка проєктів зі створення нових робочих місць, розвитку малих і середніх підприємств, розвиток туризму.

Бачення:

Брошнів-Осадська ОТГ – це комфорт та безпека, інновації та технології, промисловість, аграрний сектор та смачні місцеві продукти, гостинність та відкритість, це відпочинок стежками історичної та культурної спадщини серед мальовничої природи Карпат.

Модель МЕР Брошнів-Осадської ОТГ підтримується стратегією і має певну послідовність складових, які реалізуються комплексом та комбінацією різних інструментів відповідно до планів дій та стратегії:

- реалізація соціальних проєктів, які впливають на якість життя мешканців і забезпечують оптимістичне бачення майбутнього у громаді;
- мотиваційна підтримка місцевого бізнесу до збереження та розвитку підприємств на території, стимулювання активних представників громади до створення нових бізнесів, залучення зовнішніх інвестицій та нових підприємств у громаду, в першу чергу, відповідно до існуючих конкурентних переваг; формування ланцюжків доданої вартості та розгортання кластерів високотехнологічних підприємств (деревообробна галузь, інноваційні підприємства, фермерство та переробка сільськогосподарської продукції);
- відродження культурної та історичної спадщини, ревіталізація історичних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури (вузькоколійки, підтримка створення/відновлення туристичних продуктів у громаді, її околицях та за її межами, розбудова туристичних маршрутів вузькоколієюю, (маршрутів піших, велосипедних тощо) мальовничими Карпатами;
- розвиток туристичної інфраструктури та гостинного туризму, створення сприятливих умов для проживання та відпочинку у громаді гостей, їх супроводу у туристичні Карпати (рис. 2.15).

Рис. 2.15 Брошнів-Осада – комфортне місце для проживання

На території громади працює близько 20 підприємств у сфері промисловості, будівництва, торгівлі, транспорту, сільського господарства, послуг. Це, в першу чергу, високотехнологічні підприємства ТОВ УРСП «Памібро» та ТОВ «Поліком», ТОВ «Свісс-Кроно» та ТОВ «ЦБМ «Осмолода» (деревообробка), МПП «Талья», зокрема, ПП «Мельник-хліб» (відома брошнівська хлібопекарня) та ще кілька мініпекарень, цехи з виготовлення ковбасних виробів, садиба готельно-ресторанного типу «Імперія», ресторани «Ганц», «Амур» та близько 10 кафе. У громаді працює тепличне господарство – ТзОВ «Крез» з вирощування огірків, помідорів; фермерські господарства ПОАФ «Нове життя» та «Крехівчанка» (рис. 2.16).

Рис.2.16 Карта схема об'єктів місцевого економічного розвитку Брошнів-Осадської ОТГ

Перспектива розвитку громади та розроблена модель МЕР для ОТГ була сформована на базі галузей існуючих підприємств та з урахуванням конкурентних переваг, які має громада.

Зокрема, це стосується: високого рівня освіченості населення, наявності історико-культурної спадщини, рекреаційного потенціалу Карпат, туристичних об'єктів, що розташовані поряд та зруйнованої вузькоколійки, що пролягала в горах і зв'язувала багато цікавих місць відпочинку.

Умовами успішного розвитку громади, виокремлених ОМС, є:

1. Співпраця та партнерство з місцевим бізнесом.
2. Прозорість дій влади та залучення громади до процесів прийняття рішення.
3. Наявність консолідованої стратегії розвитку та доступності громади до процесу її формування та реалізації.
4. Відкритість в діях влади щодо благоустрою та проєктів покращення комфортності життя мешканців відповідно до їх пріоритетів та потреб.
5. Розуміння та врахування інтересів бізнесу, лідерів громади, молоді та цільових груп, залучення їх до суспільної справи.
6. Розвиток громадського сектору та співпраці з громадськими організаціями.
7. Сприяння розбудові місцевої економіки відповідно до місцевих факторів конкурентних переваг.

Під час реалізації моделі МЕР були застосовані різноманітні способи та інструменти формування взаємної довіри у громаді, налагодження співпраці, вертикального та горизонтального партнерства. Поштовхом для цього стало:

✓ Вивчення думки жителів громади, шляхом анкетування різних цільових груп – бізнесу, молоді, лідерів громад та представників домогосподарств з метою виявлення потреб і очікувань щодо майбутнього розвитку. Результати опитування були покладені в основу розробки колегіальної стратегії, в яку повірили мешканці громади.

✓ Налагодження комунікацій з громадою (діалог з різними цільовими групами – «кава з головою», «клуб підприємців», «зустрічі з освітянами», «діалоги з молоддю», «громадські слухання», тощо), формування довіри, співпраці і партнерства з бізнесом, молоддю та громадою. Такі заходи дозволили налагодити взаємну довіру у громаді - між представниками громади та між громадою, бізнесом і владою.

✓ Відкритий збір пропозицій представників громади на форумі сайту ради щодо критичних питань у громаді, очікувань, планів на майбутнє. Консультації з громадою та формування стратегії розвитку із залученням активних представників громади та колегіальною участю різних цільових груп. Укладення договору з громадою (у формі стратегії) про спільне бачення майбутнього та визначення часових пріоритетів планів дій стратегії. Забезпечення громадського моніторингу за процесом реалізації планів дій громади. Все це, разом, допомогло розширити довіру громади до влади, сприяти відкриттю нових бізнесів, відповідно до стратегії та погоджених планів дій.

✓ Створення дорадчої ради впливових підприємців, яка вносила пропозиції в стратегію розвитку громади, працювала над векторами моделі МЕР і яка безпосередньо бере участь у економічному розвитку громади. Це сприяє створенню нових робочих місць, відкриттю нових бізнесів, отриманню порад щодо залучення нових інвесторів.

✓ Запровадження бюджету участі громади для реалізації ряду проєктів благоустрою в контексті стратегії. Завдяки цьому представники громади реально відчували свою участь у житті громади, а тому активізували свою діяльність, стали цікавитись планами влади та приймати участь у громадському житті.

✓ Запровадження системних зустрічей з громадським сектором та напрацювання ідей, відповідно до цілей і завдань стратегії, з метою підготовки грантових проєктів від громадянського суспільства на конкурси міжнародної технічної допомоги.

✓ Активізація молоді та забезпечення реалізації її інтересів. Створення молодіжної ради ОТГ до складу якої ввійшли представники всіх населених пунктів, різних молодіжних груп: за віком та інтересами тощо.

✓ Діяльність координаційної ради громадського сектору, яка складається з представників ГО, громадських лідерів та працює над забезпеченням синергії дій влади та громади, готує проекти, що допомагають реалізовувати плани дій стратегії. У громаді активізувалася робота існуючих ГО та створились нові ГО, наприклад, ГО «Допомога майбутнього».

Важливу об'єднавчу роль у громаді відіграла стратегія, а точніше, процес її формування, який врахував інтереси різних цільових груп, сприяв появі взаємної довіри і став договором про спільні дії влади, бізнесу і громади. Сьогодні таке партнерство з мешканцями сприяє реалізації саме тих завдань і тих напрямів розвитку, щодо яких в подальшому соціальний опір буде найменшим, а економічний результат – максимально можливий. Стратегія розвитку громади побудована на логічній моделі МЕР і включає такі розділи:

1. Місцевий економічний розвиток.
2. Комфортний та безпечний життєвий простір.
3. Партнерство та співпраця, розвиток громадських інституцій та соціальний діалог.

З метою покращення якості життя відповідно до запитів мешканців, бізнесу та молоді першочергово було поставлено завдання виконання наступних проєктів:

- облаштування закладів освіти, впровадження НУШ;
- відновлення діяльності ДЮСШ;
- благоустрій садочків;
- побудова муніципального басейну для дітей;
- реконструкція будинку культури для молоді;
- відновлення роботи кінотеатру;
- капітальний ремонт та облаштування лікарні;
- встановлення сучасного діагностичного обладнання в лікарні;
- реконструкція системи водопостачання та водовідведення, очисних споруд;
- запровадження «соціального таксі»;
- вільний доступ до Інтернету (WiFi) у місцях зосередження людей;
- запровадження роздільного збору сміття, визначеність поведінки з ТПВ;
- ремонт доріг, тротуарів, встановлення автобусних зупинок;
- облаштування місць відпочинку тощо.

Були використані інтелектуальні ресурси партнерства у громаді, які забезпечили залучення не тільки власних коштів бюджету громади, інфраструктурної субвенції та коштів ДФРР, але й благодійні кошти місцевого бізнесу, власний ресурс місцевих жителів, кошти бюджетів різних рівнів та грантові кошти.

Покращення привабливості місця проживання стимулює активних жителів залишатись працювати у громаді, розвивати місцевий бізнес, створювати і розширювати підприємства, покращувати якість життя та умови праці (рис. 2.17).

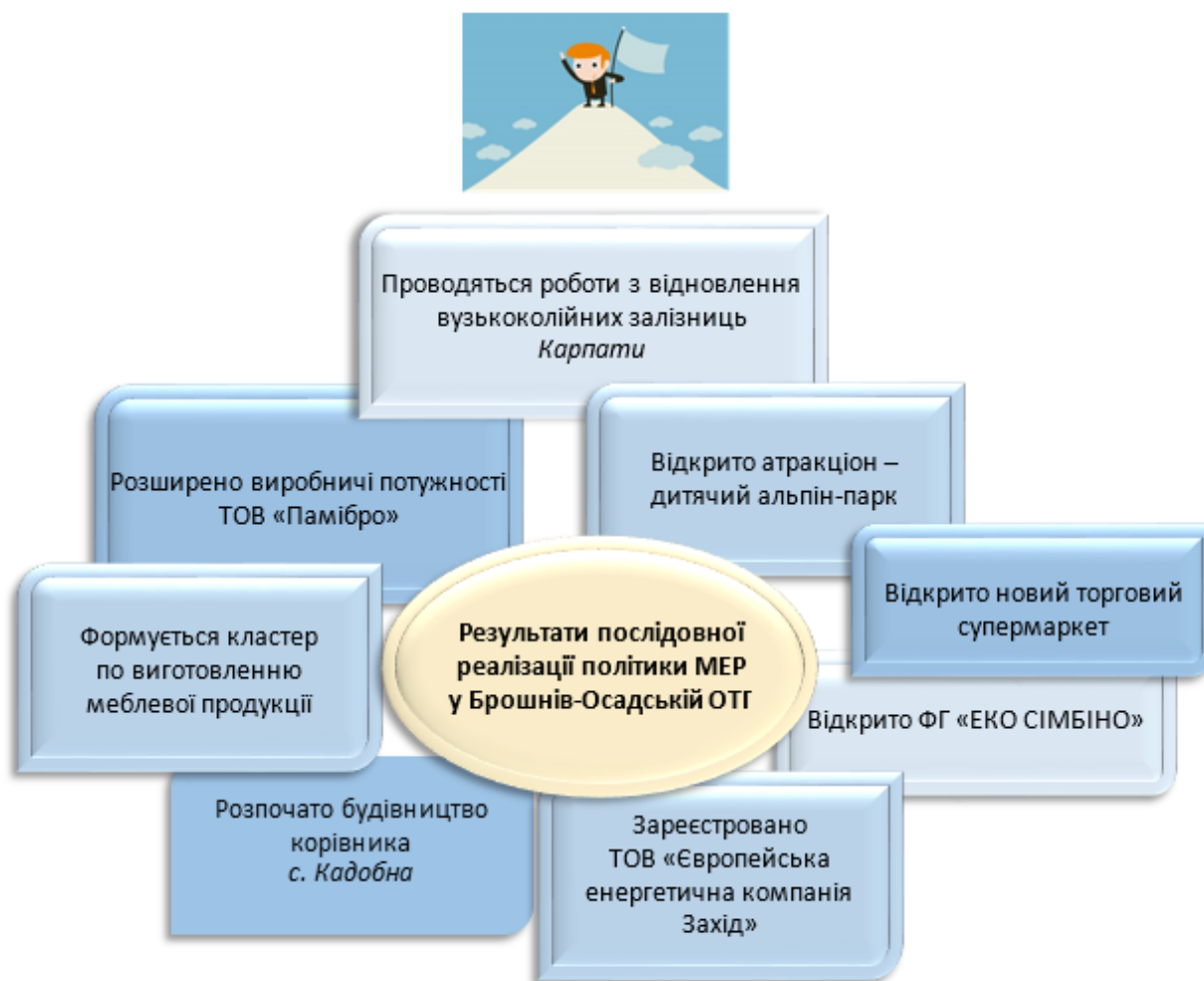

Рис. 2.17 Результати послідовної реалізації політики МЕР у Брошнів-Осадській ОТГ

Отже, як зображено на рис. 2.17, на території Брошнів-Осадської ОТГ відбувається наступна позитивна динаміка у сфері економічного розвитку:

- Навколо ТОВ «СВІСС КРОНО» (рис. 2.18) почав формуватись кластер. ТОВ «СВІСС КРОНО» - це Брошнівський відокремлений підрозділ швейцарської групи Swiss Krono Group, що працює в селищі Брошнів-Осада з 2004 р. і виготовляє меблеву продукцію (ДСП меблів, ламіновані, OSB-плити, стільниці тощо), яка реалізується не тільки в Україні, але й експортується в Білорусь, Казахстан, Молдову, Німеччину Польщу, Угорщину та Болгарію. Розвивається будівельна галузь, меблеве виробництво, малі підприємства та підприємці надають послуги з розвантаження залізничних вагонів та їх експлуатації, здійснюють вантажні перевезення тощо. З 2019 р. стартувало нове підприємство - ПП «Барва-Сервіс» (виробництво меблів та різних виробів з деревини). Місцевий інвестор вклав 2 млн євро, планується створити у цьому році 20 робочих місць, які забезпечать надходження від ПДФО не менше 250 тис. грн протягом 2019 р.

Рис. 2.18 ТОВ «СВІСС КРОНО»

• Розширив свою діяльність ТОВ УРСП «Памібро» (рис. 2.19), яке виготовляє паперові мішки для пакування будівельних матеріалів. Продукція використовується місцевими підприємствами, а також продається в Польщу, Чехію, Болгарію та інші країни Європи. Сприятливі умови, створені для бізнесу, та бачення перспектив розвитку громади привели до запуску підприємством додаткової сучасної виробничої лінії компанії «Windmöller und Hölscher». Власниками було інвестовано понад 10 млн євро та створено додатково 40 робочих місць (загалом на підприємстві працює 120 працівників).

Рис. 2.19 ТОВ УРСП «Памібро»

• В смт Брошнів-Осада відкрито фермерське господарство «ЕКО СІМБІНО», яке почало займатись виробництвом екологічних сирів. Обладнання щойно запущено, сироварня тільки почала працювати, створено 6 робочих місць. Для виробництва сиру власник використовує переважно закуплене молоко, молока власних корів – не вистачає.

• В с. Кадобна починається будівництво корівника підприємством ТОВ «Гудвеллі-Україна», яке є структурним підрозділом компанії Axzon (Данія, бренд - Goodvalley). Укладено договір про надання підприємству в оренду землі в с. Кадобна. Інвестор планує створити 10 робочих місць до кінця року, і в найближчому майбутньому приступити до будівництва м'ясопереробного заводу.

• На території Брошнів-Осадської ОТГ наприкінці 2018 р. перереєструвало свою діяльність ТОВ «Європейська енергетична компанія Захід» (виробництво теплової енергії на альтернативному паливі). Окрім економії бюджетних коштів від зміни постачальника послуг для опалення шкіл та ліцею (прогноз економії на 2019 р. – 350 тис. грн), очікуються, що надходження від реєстрації підприємства на території громади становитиме близько 1 млн грн податкових надходжень від ПДФО у 2019 р.

• Протягом останнього року почала розвиватися сфера послуг, відпочинку та розваг - відкрився новий торговий супермаркет в с. Креховичі, поблизу логістичної розв'язки

розпочалося будівництво нового торгового-сервісного центру, в центральній садибі відкрито новий атракціон – дитячий альпін-парк (мотузковий парк), створюються нові робочі місця у ресторанному та готельному бізнесі.

- У громаді та навколо неї, у сусідніх селах та в горах розташовані туристичні об'єкти - «Кедрові палати» (дача А.Шептицького в урочищі Підлюте, резиденція митрополитів та оздоровниця з цілющими водами) (рис. 2.20), Доменна піч (Ангелівська домниця) початку ХІХ століття, Монастир в Лужках, Пластовий табір Сокіл, Павлівський камінь та ін. Деякі з них відновлені, а деякі потребують ревіталізації. На території Брошнів-Осадської ОТГ відновлено Кімнату-музей В.Івасюка, Кімнату-музей ОУН-УПА, Світлицю-музей Бойківсько-лемківської культури, Музей депортації українців на базі пересильного табору.

Рис. 2.20 «Кедрові палати» (дача А.Шептицького) в урочищі Підлюте

- Почалась робота над проектом «Відновлення частини вузькоколіїних залізниць в Карпатах» (рис. 2.21). На разі готується технічний проект та розробляється проектно-кошторисна документація. Відновлення гілок мережі вузькоколіїних залізниць у Карпатах, які працювали в часи австроугорщини і можуть доставити туристів від Брошнів-Осадської ОТГ до відповідних туристичних об'єктів, дасть можливість туристам подорожувати Карпатами, успішно використовувати природні та історично-культурні ресурси.

Рис. 2.21 Перспектива розвитку вузькоколіїнок в Карпатах

Комфортні умови життя у громаді, розвиток промислової та аграрної економіки, створення нових послуг та місць дозвілля, близьке розташування Карпат та наявність історичної архітектурної спадщини, мають створити нові можливості для розвитку громади, розвинувши туристичний компонент, а також перетворити Брошнів-Осадську ОТГ на місце привабливе для туристів, які особливо люблять мандрівки гірськими маршрутами та хочуть повертатись на ночівлю і відпочинок в сталі умови розвинутої інфраструктури.

Подальші дії ОМС для забезпечення економічного розвитку громади зображено на рис. 2.22.

Рис. 2.22 Наступні кроки з метою реалізації моделі МЕР

ЛАНЧИНСЬКА СЕЛИЩНА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА (ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ)

Загальна характеристика

Рік створення: 2017

Населені пункти, що входять до складу ОТГ:

- смт Ланчин;
- с. Добротів;
- с. Середній майдан;
- с. Вишівці;
- с. Глинки.

Адміністративний центр: смт. Ланчин

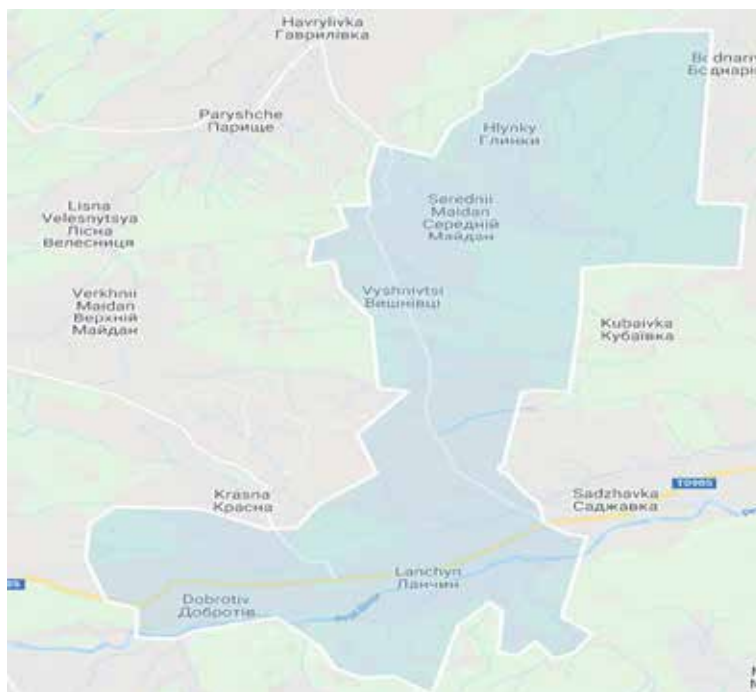
Чисельність населення: 11 520 ос.

Площа громади: 84,82 км²

Голова громади: Попович
Володимир Васильович

Адреса Ланчинської селищної ради:
Івано-Франківська обл.,
Надвірнянський р-н, смт Ланчин, вул.
Шкільна 3.

Контактний тел.: (03475) 3-26-34

Ланчинська ОТГ розташована в південно-західній частині Надвірнянського району Івано-Франківської області в передгір'ях Карпат, на р. Прут. Вгору за течією р. Прута вона межує з селищем Делятин, вниз за течією — із селом Саджавка. Децю північніше від села Добротова – с. Красна, на південь — с. Чорний Потік.

За адміністративно-територіальним устроєм до складу ОТГ входять 5 населених пунктів з чисельністю населення:

- смт Ланчин – 7 843 ос.;
- с. Добротів – 2 504 ос. (приєдналося з 18.08.2017 р.);
- с. Середній майдан – 757 ос. (приєдналося з 01.01.2019 р.);
- с. Вишівці – 303 ос. (приєдналося з 01.01.2019 р.);
- с. Глинки – 113 ос. (приєдналося з 01.01.2019 р.).

Адміністративний центр громади – смт Ланчин, розміщене на відстані 17 км від м. Надвірна та 65 км від обласного центру м. Івано-Франківськ. Найближчі до центру громади міста Яремче, Надвірна та Коломия з відстанню у 17-25 км та Делятинська ОТГ з центром в смт Делятин. Найближчі міжнародні аеропорти: «Івано-Франківськ»- 60 км та «Львів» ім. Данила Галицького – 230 км. Через громаду проходить залізниця, яка сполучає м. Коломию і м. Яремче, а також автомобільна дорога, яка з м. Коломия веде до м. Рахова через гірськолижний курорт Буковель. Цей шлях є найкоротшим від півдня України до сходу Румунії та Молдови.

Оцінка фінансового стану Ланчинської ОТГ

Рис. 2.23 Оцінка дохідної частини бюджету Ланчинської ОТГ

Як видно з рис. 2.23, спостерігається позитивна динаміка наповнення бюджету: темпи росту доходів (без врахування офіційних трансфертів) склали 26,9% (у 2017 р. порівняно з 2016 р.) та 44,2% (у 2018 р. порівняно з 2017 р.). Крім того, стійка тенденція до збільшення надходжень з ПДФО та єдиного податку, що свідчить про активізацію розвитку бізнесу. Проте, показник податкових надходжень на душу населення Ланчинської ОТГ значно нижчий за такий показник в середньому по Івано-Франківській області (станом на 2018 р.) менший у 6,6 разів (564,6 грн порівняно з 3 734,5 грн).

ТУРИСТИЧНИЙ КЛАСТЕР

Короткий опис моделі МЕР

Монокомпонентна динамічна комплексна модель кластерного типу базується на туризмі, сформованому як периферія потужного туристичного кластеру з центром у м. Яремче, який, в партнерстві з сусідніми громадами, спільно формують ланцюжок доданої вартості. Модель представлена дрібним бізнесом, розвинутим соціальним капіталом у громаді, професійним муніципальним менеджментом, розумним (відповідним до туризму) залученням зовнішніх інвестицій, комплексним розвитком туристичних продуктів у співпраці із сусідами, що гуртується навколо конкурентних переваг кожної із громад.

На рис. 2.24 схематично зображено модель МЕР Ланчинської ОТГ.

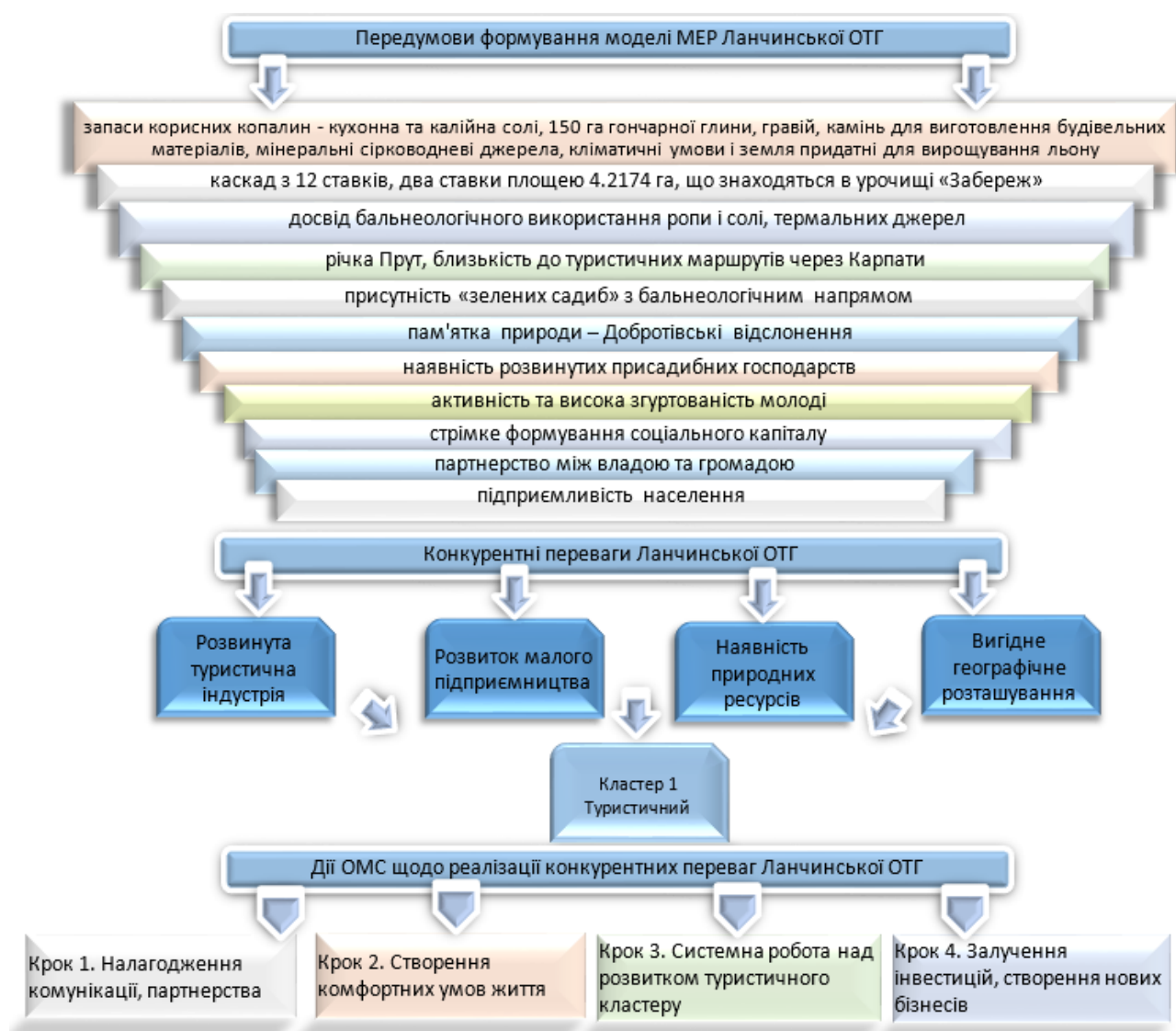

Рис. 2.24 Схема моделі МЕР Ланчинської ОТГ

Основні інструменти моделі МЕР:

- створення дієвих молодіжних рад та молодіжної ГО;
- програма молодіжних ініціатив;
- громадська рада та програми ДПП щодо благоустрою;
- діяльність ради з місцевого економічного розвитку;
- гранти та бюджет участі для розбудови відпочинкової інфраструктури;

- впровадження державних програм капітального будівництва та благоустрою;
- підвищення якості медичних та освітніх послуг;
- співпраця з громадою;
- реалізація проєктів міжмуніципального співробітництва;
- проведення фестивалей;
- пріоритезація економічного розвитку та спрямування на підтримку туристичного кластеру;
- цілеспрямована робота на залучення зовнішніх інвестицій;
- участь молоді у грантових програмах;
- партнерство із вузами області (Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу та Університетом імені Короля Данила) для залучення студентів до роботи в ОМС;
- системна діяльність ОМС на пошуки зовнішнього фінансування для підтримки проєктів зі створення нових робочих місць, розвитку малих і середніх підприємств.

Бачення:

Ланчинська ОТГ – це гостинна громада та розвинута туристична індустрія, яка приваблює туристів на шляху пошуку розваг та активностей; це активний комфортний та безпечний відпочинок у горах, чисте повітря, гірська річка, озера та здорова вода і їжа (рис. 2.25).

Рис. 2.25 Ланчинська ОТГ – гостинна громада та розвинута туристична інфраструктура

Модель МЕР Ланчинської ОТГ підтримується Стратегією соціально-економічного розвитку, затвердженою концепцією про МЕР громади, планом дій, програмою соціально-економічного розвитку і реалізується комплексною комбінацією різних інструментів:

- розбудова партнерства та створення соціального капіталу у громаді;
- реалізація соціальних проєктів, які впливають на якість життя мешканців;
- активізація молоді та її самореалізація, створення умов для молодіжного самоврядування та формування бачення майбутнього розвитку громади;
- стимулювання активних представників громади до створення нових бізнесів, відповідно до існуючих конкурентних переваг (туристичні продукти та туристична індустрія);
- залучення зовнішніх інвестицій та підприємств у громаду відповідно до пріоритетів, визначених радою МЕР (будівництво сонячних батарей, розвиток вітрової енергетики, дрібне фермерство та переробка сільськогосподарської продукції, плодів та ягід, продукції лісництва);

- міжмуніципальне партнерство з Делятинською ОТГ та Печеніжинською ОТГ у питаннях створення спільних туристичних маршрутів (зміна траєкторії існуючих маршрутів, враховуючи відвідання туристичних місць Ланчинської ОТГ, розробка нових маршрутів через громади ОТГ (пішо-вело-мото) мальовничими Карпатами);

- розбудова туристичних продуктів – туристичні ярмарки, фестивалі, розбудова туристичної інфраструктури для активного дозвілля (зелений туризм, рекреація, туристичні маршрути, дельтапланеризм, оглядова вежа, відпочинкової зони, сучасні простори озер для відпочинку та риболовлі, музеї та історичні місця тощо);

- партнерство із університетами, зокрема із Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу, в питаннях розробки проєктів та залучення студентів до пошуку креативних ідей. Підписано договір з кафедрою туризму про Комплексну програму та формування туристичного потенціалу, з кафедрою інформаційних технологій – про розробку сайту, документів для електронного врядування та з кафедрою фінансів – про аналіз використання бюджету.

Основні суб'єкти господарювання на території Ланчинської ОТГ зображені на рис. 2.26.

1. ТОВ «Планета»	19.ПП «Кредо БІС»	36.«Копійочка»
2. ТОВ «Прикарпатсервіс»	20.МПП «Мочари»	37.«Меблі»
3. ТОВ «Пилорама»	21.ФГ «Мрія»	38.«Раківчицькі ковбаси»
4. ТОВ «Надія Будкомпані»	22.ПП ВКФ «Огруд»	39.«Сантехніка»
5. ТОВ «Розмай»	23.Торговий комплекс «Маркет»	40.«Кристал»
6. ТОВ «Тим-Мур»	<i>Магазини:</i>	41.«Ювілейний»
7. ТОВ «Пост Фінанси»	24.«Лан»	42.«Надія»
8. ТОВ «Весттехнопостач»	25.«Будівельник»	43.«Елегант»
9. ТОВ «Модерн М»	26.«Каштан»	44.«Автомайстер»
10.ТОВ «Маштаб-брук»	27.«Тепломаркет»	45.«Водолій»
11.ТОВ «Лан-харчо»	28.«Візит»	<i>Аптеки:</i>
12.ТОВ «Лан»	29.«Трактори»	46.«Здоров'я»
13.ТОВ «Євростав»	30.«Автозапчастини»	47.«ЗІМА»
14.ТОВ «Ланчиненергобуд»	31.«Шанс»	48.«Здорова сім'я»
15.МП «Розпис»	32.«Едельвейс»	49.«Здорова родина»
16.МПП «ІкоПласт»	33.«Садко»	<i>Кафе:</i>
17.ПП «Двуліт»	34.«Мочари»	50.«Ластівка»
18.ПП «Прометей»	35.«Ліра»	51.«Магазин-кафе» та ін.

Рис. 2.26 Центри економічної активності на території Ланчинської ОТГ

Ланчинська ОТГ відноситься до групи самодостатніх громад. Її власні доходи зросли майже вдвічі за час об'єднання. Хороший менеджмент і віра в майбутнє спонукають громаду та місцевий бізнес до прозорої діяльності. Місцева економіка відновлюється за рахунок малого підприємництва. Розвивається торгівля та сфера послуг. Природні ресурси і географічне розташування дозволяють розвивати як рекреаційний потенціал громади, так і промисловий. Наявність соляних джерел у смт Ланчин та мінеральних сірководневих джерел у с. Середній Майдан створює перспективу розвитку громади як бальнеологічного курорту. Наявність пральні та хімчистки свідчить про розвиток сфери побутових послуг. Малими підприємствами налагоджено виробництво бетонних виробів, пиломатеріалів, фальшбрусу, вагонки, брикетів. Унікальне спільне Українсько-Бельгійське підприємство виготовляє мундштуки для кларнетів, які продаються за кордоном. Одні з найбільших суб'єктів

господарювання ТОВ «Прикарпатсервіс» та ТОВ «Розмай» експортують лісову деревину за межі України.

Перспектива розвитку громади та розроблена модель МЕР для ОТГ була сформована з урахуванням природних конкурентних переваг, наявності місцевого бізнесу, історико-культурної спадщини, рекреаційного потенціалу Карпат, туристичних об'єктів та туристичних маршрутів через гори, що зв'яжуть багато цікавих місць на основі міжмуніципальної співпраці між сусідніми ОТГ (угода з Печеніжинською ОТГ та Делятинською ОТГ).

Умовами успішного розвитку громади, виокремлених ОМС, є:

1. Співпраця з громадою, залучення громади та особливо молоді до процесів прийняття рішення та формування змін.
2. Створення міжмуніципального співробітництва із сусідніми громадами, спільний розвиток території, розробка спільних туристичних продуктів та спільних проєктів.
3. Залучення громади до вирішення питань забезпечення належного рівня благоустрою та покращення умов проживання в громаді.
4. Розвиток громадянського суспільства, діяльності громадських рад, дорадницьких рад, координаційних рад, ГО та консультацій з бізнесом, молоддю та іншими цільовими групами.
5. Вибір одного із альтернативних сценаріїв розвитку та визначення пріоритетів у планах дій відповідно до місцевих факторів конкурентних переваг.

Сформовано чіткий алгоритм реалізації моделі МЕР Ланчинської ОТГ:

Крок 1. Запровадження різноманітних способів та інструментів формування взаємної довіри у громаді, налагодження співпраці, вертикального та горизонтального партнерства, залучення додаткових коштів.

- Вивчення думки жителів громади шляхом анкетування та проведення діалогів з різними цільовими групами. Виявлення потреб і очікувань мешканців щодо майбутнього розвитку громади. Забезпечення колегіального процесу розробки стратегії.
- Налагодження комунікацій з громадою: «зустріч у голови», «кава з бізнесом», «розмова з освітянами», «посиденьки з молоддю», «громадські слухання» тощо для формування довіри, співпраці і створення власної корпоративної культури у громаді.
- Запровадження бюджету участі громади для реалізації проєктів із благоустрою. Завдяки цьому громадяни відчували свою участь у спільному житті, а тому активізували діяльність, стали цікавитись планами влади та брати участь у громадському житті.
- Запровадження системних зустрічей з молодіжною радою та ГО для напрацювання ідей для підготовки грантових проєктів.
- Активізація молоді та забезпечення реалізації її інтересів. Створення молодіжної ради ОТГ до складу якої ввійшли представники всіх населених пунктів, які представляють інтереси різних молодіжних груп за віком та інтересами.
- Створення та діяльність ГО «Нові ініціативи», робочої групи з МЕР та розробки стратегії розвитку ОТГ.
- Участь в обласних конкурсах проєктів та програм розвитку місцевого самоврядування.
- Громадське обговорення відбору проєктів, які будуть реалізовані на території громади.
- Запровадження елементів ДПП між бізнесом, владою та громадою, зокрема, щодо проведення реставрації двох мостів через річку Прут.
- Створення ММП із сусідніми ОТГ для спільного розвитку території. Укладено міжмуніципальну угоду з Печеніжинською ОТГ про розвиток туризму та партнерську угоду з Делятинською ОТГ щодо розвитку дельтапланеризму.

Крок 2. Першочергове вкладення коштів у забезпечення комфортного життя та благоустрою з метою зацікавленості населення, і особливо молоді, жити і працювати у громаді, приваблювати відвідувачів та туристів.

- Капітальний ремонт приміщення Добротівського НВК (гімназії) в с. Добротів Ланчинської ОТГ та капітальний ремонт фасаду ліцею, Ланчинської ЗОШ 1-111ст (утеплення), облаштування класів, встановлення антивандальних спортивних майданчиків у школах.

- Створення та облаштування ЦНАП.
- Ремонт приміщення дитячої бібліотеки.
- Освітлення вулиць громади, поточний ремонт вулиць.
- Відновлення моста через річку Слобушниця в смт Ланчин (довжина моста – 12 м, ширина – 3,5 м; робота виконана за кошти місцевого бюджету – 65,4 тис. грн., спонсорів - 34 тис. грн, громади – 53,6 тис. грн).
- Ремонт підвісних мостів через річку Прут, ремонт автобусних зупинок.
- Створення поліцейської станції.
- Залучення коштів міжнародної технічної допомоги на створення та облаштування центру дозвілля та відпочинку (громадського простору) Ланчинської ОТГ.
- Залучення коштів міжнародної технічної допомоги на створення сучасних умов роботи ОМС – Ради громади із забезпеченням широкого залучення громадськості, покращення роботи місцевого самоврядування.

На реалізацію цих проектів було залучено власні кошти громади, інфраструктурну субвенцію, благодійні кошти місцевих бізнесменів, кошти бюджетів різних рівнів та грантові кошти.

Крок 3. Системна робота над перетворенням громади в частинку великого туристичного кластера та запуск проектів, що стосуються створення туристичних продуктів та розбудови туристичної індустрії.

- Спорудження і облаштування оглядової вежі у комплексі з відпочинковою зоною в урочищі «Жбир» с. Добротів Ланчинської ОТГ за рахунок грантових коштів дев'ятого обласного конкурсу розвитку місцевого самоврядування. На разі реалізація проекту триває.
- Готується проект розбудови майданчика для дельтапланеризму у комплексі з оглядовою вежею на межі із сусідньою ОТГ, який є спільним проектом Ланчинської ОТГ та Делятинської ОТГ на підставі партнерської угоди про спільні туристичні проекти.
- Відновлено музей с. Добротів, встановлено пам'ятний знак жертвам НКВД та пам'ятну стелу Небесної Сотні, планується облаштування музею у старовинній Церкві у с. Добротів – архітектурні пам'ятки XVI ст. за рахунок коштів громади.
- Розроблено програму фестивалів. Проведено перший фестиваль духовної пісні, ряд флеш-мобів («Колядуймо разом», «До Дня прапора», «День села» тощо), відроджено народний аматорський вокальний ансамбль «Сонет».
- Триває процес створення і облаштування туристичного маршруту (пішо- вело- мото-) - «Стежками опришків»: Надвірна – Делятин – Добротів – Ланчин - Молодятин – Печеніжин – Коломия (відповідно до міжмуніципальної угоди з Печеніжинською ОТГ про розвиток туризму та партнерською угодою з Делятинською ОТГ про спільні туристичні проекти).
- Сформовано концепцію комплексного розвитку туризму, відповідно до якої готується ряд проектів, наприклад, проект благоустрою громадського озера, яке на умовах концесії працюватиме як туристичний об'єкт, проект облаштування соляного басейну на місці соляного кар'єру з природно солоною водою, а також проект туристичного маршруту на полонину гори Пересліп, що знаходиться на межі з Печеніжинською ОТГ, де домогосподарство тримає овець та конеферму. Господарі готують бринзу, буц і є можливість поласувати баранячим шашликом,

гірською національною стравою шурпою, покататись на конях, переночувати і відпочити в екзотичних умовах, подихати чистим карпатським повітрям.

Крок 4. Залучення інвестицій, створення нових бізнесів та розширення існуючих.

- Селищна рада сприяла реєстрації підприємства ТзОВ «Ланчиненергобуд» і свої рішенням виділила землю в розмірі 20 га під сонячні батареї. Ділянка - це схил що заріс чагарниками, псує природній ландшафт громади і є непридатний для сільського господарства. На сьогодні проводиться обговорення щодо визначення обсягів іноземних інвестицій. Планується створити 12 робочих місць. Від оренди землі під сонячні батареї за 2018 р. Ланчинська селищна рада ОТГ отримала від «Ланчиненергобуд» 230,3 тис. грн, така ж сума надійде в місцевий бюджет у 2019 р.

- Протягом 2019 р. відкрито АЗС, завдяки чому створено 7 робочих місць, та кафе «Гранд», де працює 6 ос. Також ТОВ «Прикарпатсервіс» розширило свою діяльність і надає послуги пральні та хімчистки; додатково працює 9 ос.

- Громада володіє земельною ділянкою, яка розташована в розі вітрів, сприятливій для встановлення вітрякової електростанції. Проводиться робота з пошуку інвестора для створення ще однієї електростанції альтернативної енергетики.

Подальші дії ОМС для забезпечення економічного розвитку громади зображено на рис. 2.27.

Рис. 2.27 Наступні кроки з метою реалізації моделі МЕР

МЕРЕФ'ЯНСЬКА МІСЬКА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА (ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ)

Загальна характеристика

Рік створення: 2016

Населені пункти, що входять до складу ОТГ:

- м. Мерефа;
- смт Утківка;
- с. Селекційне;
- с. Нижня Озеряна;
- с. Верхня Озеряна;
- с. Кринички;
- с. Лелюки.

Адміністративний центр: м. Мерефа

Чисельність населення: 25 252 ос.

Площа громади: 99,5 км²

Голова громади:

Сітов Веніамін Іванович

Адреса Мереф'янської міської ради:

Харківська обл., Харківський р-н, м. Мерефа, вул. Дніпровська, буд. 213

Контактний тел.: (057) 48-46-45

Громада розташована у безпосередній близькості до міста Харкова та має добре автомобільне і залізничне сполучення з обласним центром. Загальна кількість жителів об'єднаної громади складає 25 252 ос. Населення Мереф'янської ОТГ поступово (хоча й незначно) зменшується в середньому на 40 ос.

За адміністративно-територіальним устроєм до складу ОТГ входять 7 населених пунктів з чисельністю населення:

- м. Мерефа – 21 901 ос.;
- с. Селекційне – 1 474 ос.;
- смт Утківка – 1 228 ос.;
- с. Нижня Озеряна – 151 ос.;
- с. Верхня Озеряна – 224 ос.;
- с. Кринички – 257 ос.;
- с.Лелюки – 17 ос.

Мереф'янська ОТГ межує з територіями Південноміської ради, Будянської селищної ради, Яковлівської сільської ради, Тимченківської сільської ради, Бірківської сільської ради, Ватутінської сільської ради, Рокитненської сільської ради.

Протяжність автомобільних доріг – 160 км. З них з твердим покриттям – 52 км, решта 108 км без твердого покриття.

Найбільшу площу займають землі сільськогосподарського (45%) та лісгосподарського призначення (28%). Натомість частка земель рекреаційного спрямування відносно невелика – менше 1% (рис. 2.28). Межі населених пунктів (землі житлової і громадської забудови) сукупно складають 2 255 га.

СТРУКТУРА ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ**Рис. 2.28 Структура земельного фонду Мерф'янської ОТГ**

Територія громади багата на пісковики та глину, які використовуються для виробництва будівельних матеріалів, родючі чорноземи, сірі лісові ґрунти, також наявні поклади торфу, водні ресурси.

В межах ОТГ протікає річка Мерефа, що впадає у річку Мжа (притока Сіверського Донця). Ще одним гідрологічним об'єктом на території об'єднаної громади є ліва притока річки Мерефа – Ржавчик.

Оцінка фінансового стану Мерф'янської ОТГ

Структура дохідної частини бюджету із врахуванням субвенцій з державного бюджету сформована у переважній своїй частині із власних надходжень, що вказує на суттєву фінансову самостійність громади. Якщо ж проаналізувати структуру власної фінансової бази при формуванні бюджету громади, не можна не відмітити того факту, що після 2016 р. вона суттєво зросла: доходи (без урахування трансфертів) склали понад 65 млн грн, що перевищило плановий показник на 2 млн грн.

Рис. 2.29 Оцінка дохідної частини бюджету Мереф'янської ОТГ

Як видно з рис. 2.29, показник податкових надходжень на душу населення Мереф'янської ОТГ дещо нижчий від такого ж показника в середньому по Харківській області (станом на 2018 р.) – 2 649,9 грн та 5 995,6 грн відповідно. Проте спостерігається позитивна динаміка наповнення бюджету: темп росту доходів (без врахування офіційних трансфертів) склав 15,7% (у 2018 р. порівняно з 2017 р.). Крім того, спостерігається стійка тенденція до збільшення надходжень з ПДФО та єдиного податку, що свідчить про активізацію розвитку бізнесу.

Великими платниками податків з числа місцевих підприємств є: ТОВ «Скловолокно», ТОВ «Титан», АК «Харківобленерго», ПрАТ «Манометр-Харків», ТОВ «Мереф'янська скляна компанія» (рис. 2.30).

ТОП-5 ПІДПРИЄМСТВ

Назва підприємства	Спеціалізація підприємства	Юридична адреса
ТОВ «Скловолокно»	Підготовка та прядіння текстильних волокон, виробництво текстильних тканин, виробництво скловолокна	62472, Харківська область, Харківський район, м. Мерефа, вул. Леонівська, 84-Б
ДП «Укрспирт»	Виробництво дистильованих алкогольних напоїв, оптова торгівля напоями	62472, Харківська область, Харківський район, м. Мерефа, вул. Якіма Погребняка, 2
ТОВ «Торгово-промислова компанія «Опора»	Виробництво виробів з бетону для будівництва, виробництво та розподілення тепла	62472, Харківська область, Харківський район, м. Мерефа, 4 кілометр
ПрАТ «Манометр-Харків»	Виробництво контрольно-вимірювальних приладів, дослідження і розробки в галузі природничих та технічних наук	62472, Харківська область, Харківський район, м. Мерефа, вул. Якіма Погребняка, 1
ТОВ «Мереф'янська скляна компанія»	Виробництво скла та виробів зі скла	62472, Харківська область, Харківський район, м. Мерефа, вул. Леонівська, 84-А

Рис. 2.30 Найбільші компанії, які функціонують на території Мереф'янської ОТГ

Майже половина видаткової частини місцевого бюджету сконцентрована на освітній сфері, що частково стало наслідком підняття на початку минулого року мінімальної заробітної плати. Крім того, зміна джерела фінансування комунальних послуг та господарського персоналу закладів освіти суттєвим чином вплинула на структуру витрат – на користь збільшення видатків на оплату праці за рахунок зменшення інвестиційної складової.

Паралельно слід відмітити, що при формуванні видаткової частини місцевого бюджету в громаді протягом останніх років застосовується практика програмно-цільового бюджетування, яка, при усій своїй трудомісткості, дозволяє більш об'єктивно оцінити центри витрат бюджетних коштів.

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КЛАСТЕР

Короткий опис моделі МЕР

Монокомпонентна кластерна динамічна модель комплексного типу базується на економічному та рекреаційному вузлі Харківської агломерації, що забезпечує потреби регіонального ринку органічною сільськогосподарською продукцією. На сільських територіях поживається економічна активність населення, створюються місцеві продуктові бренди. В громаді вже працюють і заходять нові інвестори, створюючи сучасні високотехнологічні підприємства в сфері виробництва та нові робочі місця.

Бачення:

Мереф'янська ОТГ – економічно і культурно розвинена територія у південній частині Харківської агломерації, яка є: громадою активного малого і середнього бізнесу, що забезпечує потреби регіонального ринку; центром надання міських послуг для навколишніх громад; привабливим місцем для оздоровлення та відпочинку; територією високої якості життя.

На рис. 2.31 схематично зображено модель МЕР Мереф'янської ОТГ.

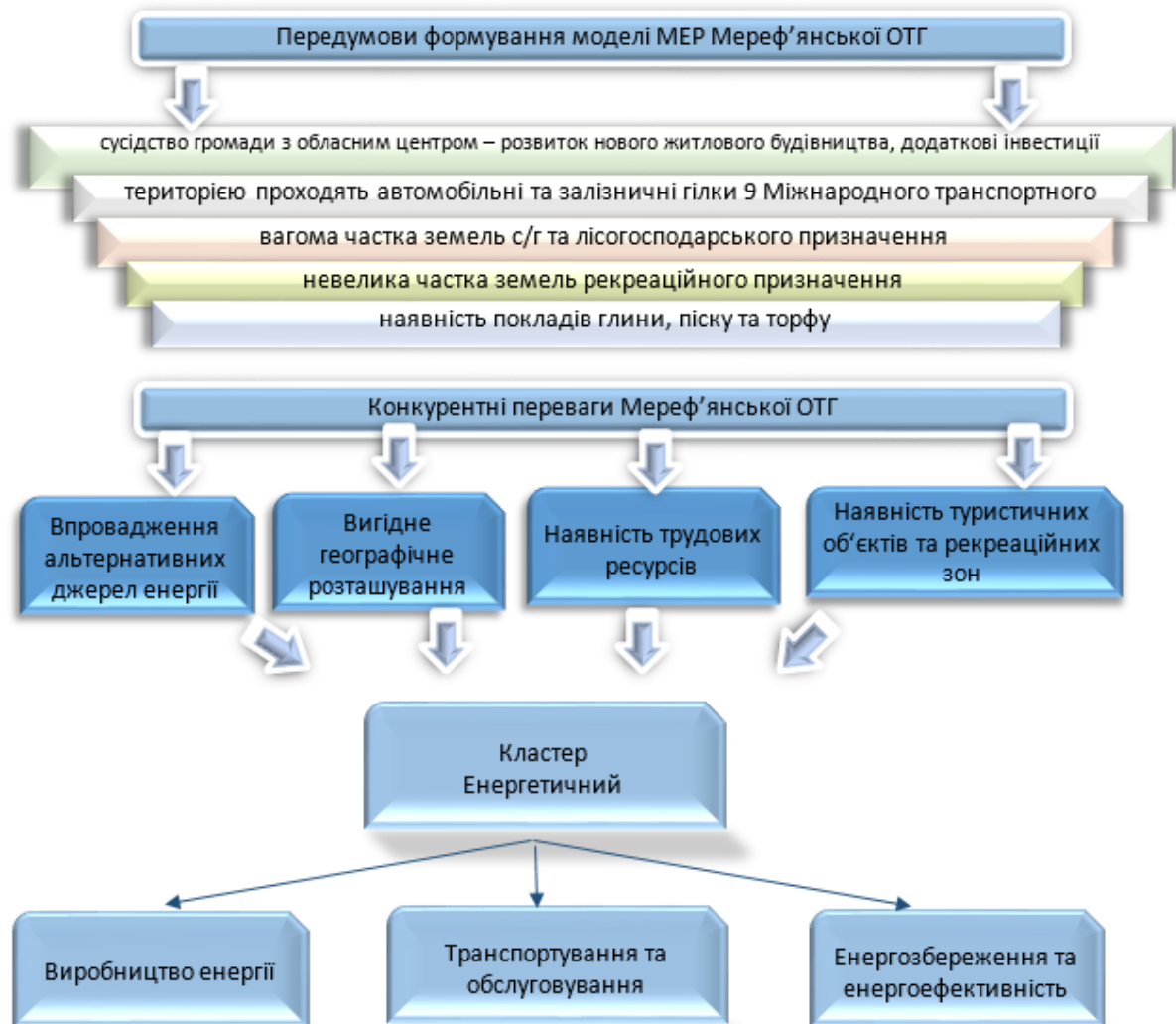

Рис. 2.31 Схема моделі МЕР Мереф'янської ОТГ

Конкурентні переваги Мереш'янської ОТГ:

- Впровадження сучасних альтернативних джерел енергії та енергоефективних технологій чинить позитивний вплив на поступове зростання інвестиційної привабливості громади.

- Безпосередня близькість до Харкова забезпечує значний наявний попит (з прогнозом до зростання) на туристичні послуги «вихідного дня». У поєднанні з такими сильними сторонами громади, як наявність рекреаційних зон, цікаве історичне минуле, наявність об'єктів паломницького туризму та добре транспортне сполучення, можна констатувати наявність передумов для започаткування та розвитку туристичних послуг, орієнтованих на харківського споживача. Основну вагу у формуванні конкурентної переваги – географічне розташування – відіграє безпосереднє сусідство громади з обласним центром містом-мільйонником Харковом: вдале сполучення різними видами транспорту з містом, безпосередня близькість міжнародного аеропорту Харків (в межах 20 км) дозволяє розглядати розташування Мереш'янської ОТГ не лише в масштабі регіону, але й на національному та міжнародному рівнях.

- Важливим чинником, що формує конкурентоспроможність громади, є також те, що її територією (або у безпосередній близькості до неї) проходять автомобільна та залізнична гілки 9 міжнародного транспортного коридору, який поєднує Гельсінкі, Київ, Бухарест та Александруполіс (Греція).

- Мереш'янська ОТГ володіє привабливими територіями для нового житлового будівництва. З урахуванням безпосередньої близькості до Харкова та хорошого транспортного сполучення, ці обставини можуть забезпечити притік до громади інвестиційних ресурсів у сферу житлового будівництва, а також позитивно вплинуть на міграційний приріст населення.

- Мереш'янська ОТГ розташована у межах Харківської агломерації, має достатню кількість трудових ресурсів, промислові зони, повноваження розпоряджатися землями сільськогосподарського призначення поза межами населених пунктів – це потенціал до залучення додаткових інвестицій та створення нових робочих місць. Значення перебування Мереш'янської ОТГ в «ядрі» Харківської агломерації величезне. Це не лише масштабний регіональний ринок товарів і праці, а й постачальник технологій, соціальних інновацій та інноваційних систем управління на периферію «ядра». Тобто, в міру розвитку агломерації роль м. Харків суттєво трансформується від «поглиначача» робочої сили периферії «ядра» до джерела інвестицій та інновацій в інтегрованій економіці агломерації. Прогноз розвитку основних мереж розселення Харківської області до 2031 р., виконаний Державним науково-дослідним інститутом проектування міст «Діпромісто» імені Ю.М. Білоконя (м. Київ) в рамках Схеми планування Харківської області, підтверджує тенденцію формування двох основних осей інтенсивного розселення в регіоні. Мереш'янська ОТГ – на одній з них.

Ядром моделі економічної трансформації є взятий курс громади на впровадження альтернативної енергетики (рис. 2.32) та енергетичного кластеру (рис. 2.33).

Рис. 2.32 Розвиток альтернативної енергетики в Мерф'янській ОТГ

Рис. 2.33 Розвиток енергетичного кластеру Мерф'янської ОТГ

Наприкінці 2018 р. на території Мерф'янської ОТГ підприємство ТОВ «Альтернатив Енерджи Сорсес Солар» (AES SOLAR) розпочало будівництво сонячної електростанції, потужність якої складає 3,9 МВт.

Перед початком будівництва організація виконала низку підготовчих робіт: отримала технічні умови в АТ «Харківобленерго», були укладені договори на постачання обладнання (інвертора Fronius (Австрія), полікристалічні фотомодулі Talesun (Китай)). Проектною роботою займалась компанія «ЕДС-Інжиніринг» (м. Дніпро).

Крім того, на земельній ділянці були виконані геологічні та меліоративні роботи з оцінки стану ґрунту для виявлення ризиків руйнування об'єкту.

Ця станція стане першою промислової електростанцією в Харківській області. Її будівництво дозволить створити робочі місця для жителів не тільки громади, але й району.

Оскільки введення в експлуатацію пускового комплексу сонячної електростанції відбудеться у 2019 р., при розрахунку «зеленого» тарифу буде застосовуватись коефіцієнт «зеленого» тарифу 2,79, як для наземної СЕС, яка була введена в експлуатацію з 01.01.2017 р. по 31.12.2019 р., згідно із Законом України «Про альтернативні джерела енергії».

Як результат: працевлаштовано 12 людей (4 зміни по три людини).

Модель МЕР як основа стратегічного планування

Модель МЕР відповідає Глобальним Цілям сталого розвитку ООН: Цілі 7 «Забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх», Цілі 9 «Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям», Цілі 11 «Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів», Цілі 13 «Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками».

Тому Мереф'янська міська рада з 2016 р. є підписантом загальноєвропейської ініціативи «Угода Мерів». ОТГ взяла на себе добровільні зобов'язання перевершити цілі, визначені ЄС до 2030 р, зменшуючи викиди CO₂ на території Мереф'янської ОТГ щонайменше на 30%, сприяючи, таким чином, розвитку екологічно орієнтованої економіки та підвищенню якості життя.

Одним із завдань, яке визначено в рамках підписаної «Угоди мерів», та з метою досягнення задекларованих цілей, розроблено та затверджено рішенням XXIII сесії Мереф'янської міської ради VIII скликання від 09.07.2018 р. відповідний стратегічний документ – План дій сталого енергетичного розвитку та клімату Мереф'янської ОТГ до 2030 р. (далі – ПДСЕРіК).

Стратегічною ціллю ПДСЕРіК Мереф'янської ОТГ є забезпечення комфорту проживання мешканців шляхом підвищення якості надаваних послуг з одночасним зниженням енергозатратності міської інфраструктури та збільшення частки відновлювальних джерел енергії.

Умовами успішного розвитку громади, виокремлених ОМС, є:

1. Реалізація ПДСЕРіК, розробленого в рамках міжнародної ініціативи «Угода мерів».

Сприяння розбудові місцевої економіки відповідно до моделі МЕР, заснованої на розбудові енергетичного кластеру з використанням альтернативних видів енергії. Енергетичний кластер передбачає три напрямки діяльності: виробництво енергії (теплової та електричної), транспортування та обслуговування, енергозбереження та енергоефективність. Енергетичний кластер об'єднує підприємства «зеленої» енергетики (сонячні та біогазові станції, котельні на різному виді палив тощо), виробників енергозберігаючих матеріалів та обладнання, підприємства, інститути громадянського суспільства, наукові установи у галузі енергозбереження, екології та економіки, міжнародні інституції (фінансові установи, інвестиційні, екологічні та інші фонди), структурні підрозділи Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, інші державні установи та усіх зацікавлених учасників енергетичного ринку на території Мереф'янської громади.

2. Зменшення використання енергії в результаті впровадження енергоефективних проєктів в житловій сфері, промисловості, в сфері теплоенергетики, зовнішнього освітлення, водозабезпечення та водовідведення тощо.

3. Відкритість в діях влади щодо благоустрою, що в кінцевому підсумку призведе до покращення комфортності життя мешканців відповідно до їх пріоритетів та потреб.

4. Розвиток громадського сектору та співпраця з громадськими організаціями, спільна реалізація діалогової платформи з питань енергоефективності, започаткування Днів енергії та святкування Німецького тижня енергоефективності.

5. Співпраця та партнерство з місцевим бізнесом, який є споживачем енергоресурсів.

6. Розбудова туристичної інфраструктури, як потужного споживача зеленої енергетики
 Модель МЕР Мереф'янської ОТГ підтримується стратегією і має певну послідовність складових, які реалізуються комплексом та комбінацією різних інструментів відповідно до планів дій та стратегії.

В стратегічному плані громада ставить наступні амбіційні цілі, а саме:

1. Зменшення залежності ОТГ від органічного палива (газу).
2. Згідно базового кадастру викидів Мереф'янської ОТГ, електроенергія, вироблена сонячною електростанцією потужністю 39 МВт та експлуатація 15 електробусів дозволить скорочувати викиди парникових газів в атмосферу на 54 504,29 тCO₂/рік.
3. За рахунок будівництва сонячних електростанцій – працевлаштування близько 50 жителів Мереф'янської громади.
4. Комунальне підприємство Мереф'янської міської ради, яке буде експлуатувати один з реалізованих проєктів, отримуватиме чистий прибуток, який у повному обсязі надходитиме до бюджету громади. 25% отриманих коштів буде спрямовано на здійснення заходів у сфері енергозбереження, енергоефективності та альтернативної енергетики (концепція Енергетичного кластеру), 25 % - на розвиток інвестиційних проєктів. Ще 25 % отриманих коштів будуть спрямовані на соціальні проєкти у галузі освіти, культури, спорту та охорони здоров'я, решта 25 % - на подальший розвиток комунального підприємства.
5. Приватна компанія, яка буде займатися виготовленням та будівництвом сонячних електростанцій, буде зареєстрована на території Мереф'янської міської ради. Дана приватна компанія входить до складу групи компаній. За умови реалізації проєкту, інші компанії цієї групи будуть згодні перереєструватися також на території Мереф'янської громади.
6. За умови реалізації проєкту будівництва сонячних електростанцій, на території Мереф'янської громади також буде створено «Центр з енергозбереження та енергоефективності», який є складовою Енергетичного кластеру. Утримання Центру буде відбуватися на умовах співфінансування Мереф'янської міської ради та приватних компаній.

Подальші дії ОМС для забезпечення економічного розвитку громади зображено на рис. 2.34.

Рис. 2.34 Наступні кроки з метою реалізації моделі МЕР

1.Розробка Концепції Енергетичного кластеру

На сьогоднішній день муніципалітетом розробляється концепція Енергетичного кластеру, що передбачає енергонезалежність та самостійність громади на енергетичному ринку. Громада самостійно вироблятиме енергію, якою зможе задовольнити енергетичні потреби підприємств, комунальних установ, житлового сектору тощо.

2.Надання енергетичних преференцій з боку міської ради бізнесу

Будівництво сонячних електростанцій є найголовнішою складовою Енергетичного кластеру. Оскільки міська рада зацікавлена у розвитку бізнесу на своїй території, за допомогою такого інструменту як Енергетичний кластер муніципалітет зможе надавати енергетичні преференції підприємствам Мереф'янської громади, що дозволить їм стати більше конкурентоспроможними на внутрішньому та зовнішньому ринках.

3.Розвиток електротранспорту як одного із екологічно чистих видів транспорту

Міська рада зацікавлена в розвитку електричного транспорту на території громади. Саме тому придбання електробусів та облаштування мережі електричних заправок в рамках реалізації даного проєкту стане поштовхом до розробки Програми розвитку електричного транспорту на території Мереф'янської ОТГ, яка є складовою концепції Енергетичного кластеру.

ТЯЧІВСЬКА МІСЬКА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА (ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ)

Загальна характеристика

Рік створення: 2015

Населені пункти, що входять до складу ОТГ:

- м. Тячів;
- с. Тячівка;
- с. Лази;
- с. Округла;
- с. Руське поле

Адміністративний центр: м. Тячів

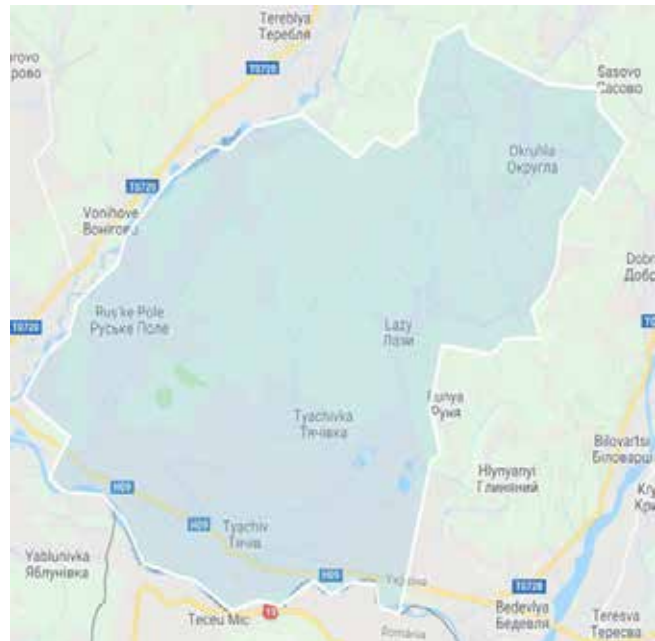
Чисельність населення: 20 145 ос.

Площа громади: 91,35 км²

Голова громади: Ковач Іван Іванович

Адреса Тячівської міської ради:
Закарпатська обл., Тячівський р-н, м. Тячів,
Шевченка, 2

Контактний тел.: (03134) 3-30-58

Тячівська міська ОТГ утворена у 2015 р. в результаті добровільного об'єднання територіальних громад, представлених ОМС Тячівською міською радою (м. Тячів і с. Тячівка), Лазівською сільською радою (с. Лази і с. Округла) та Руськополівською сільською радою (с. Руське Поле).

Тячівська міська ОТГ розташована в межах нинішнього Тячівського району Закарпатської області. Місто Тячів водночас є адміністративним центром Тячівського району – одного з найбільших за кількістю сільського населення району України (175 тис. ос.). Постановою Уряду від 26.07.2001 р. місто Тячів віднесено до історичних міст України. Місто розташоване на крайньому півдні Тячівського району і створеної Тячівської міської ОТГ.

Схема розташування Тячівської міської ОТГ на території Закарпатської області

Громада стала першою міською ОТГ на теренах області і разом із сусідньою Вільховецькою сільською ОТГ увійшла до складу 159 ОТГ, які першими утворилися у 2015 р. в рамках реформи з децентралізації.

Після об'єднання територія Тячівської міської ОТГ зросла і займає площу 91,3 км². Показник співвідношення між міським і сільським населенням демонструє майже рівний розподіл: сільські мешканці складають 45% від загального числа мешканців громади.

За адміністративно-територіальним устроєм до складу ОТГ входять 5 населених пунктів з чисельністю населення:

- м. Тячів – 9 022 ос.;
- с. Тячівка – 1 582 ос.;
- с. Лази – 3 890 ос.;
- с. Округла – 885 ос.;
- с. Руське Поле – 4766 ос.

Відстань до обласного центру Закарпатської області м. Ужгорода складає 135 км. Громаду перетинають важлива автодорога міжобласного і державного значення Мукачево–Рогатин та гілка залізниці Львів – Мукачево – Батьово – Солотвино. Південна межа Тячівської міської ОТГ по річці Тиса виходить на державний кордон України з Румунією. Із західного і північно-західного напрямків територія громади обмежена річкою Теремля, що впадає в Тису. Північна територія ОТГ, села Лази і Округла, розташована у мальовничій місцевості Карпатського передгір'я.

Оцінка фінансово стану Тячівської ОТГ

Найбільш наглядно можливо оцінити вплив бюджетної децентралізації на місцеві бюджети області на прикладі Тячівської ОТГ. Аналіз дохідної частини Тячівської ОТГ демонструє значне збільшення обсягу власних надходжень на душу населення, що майже удвічі більше, ніж в середньому по Україні. У порівнянні з 2015 р., доходи бюджету Тячівської ОТГ за 2018 р. зросли у 5,3 разів.

Таблиця 1

Структура власних доходів загального фонду бюджету Тячівської ОТГ за 2016–2018 рр.

Показник	2016		2017		2018		Темп росту (2018/2017), %
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	
Доходи загального фонду (без трансфертів)	62 669,5	100,0	83 641,3	100,0	100 158,40	100,0	+19,7
- ПДФО	32 746,0	52,3	44 870,4	53,6	55 854,20	55,8	+24,5
- акцизний податок	5 566,5	24,8	18 148,3	21,7	18 511,20	18,5	+2,0
- податок на майно	3 667,2	5,9	4 519,8	5,4	4 703,40	4,7	+4,1
- єдиний податок	5 128,1	8,2	7 626,4	9,1	10 000,30	10,0	+31,1
- інші податки і збори	5 561,7	8,9	8 476,4	10,1	11 089,30	11,0	+30,8

Аналіз структури власних надходжень загального фонду бюджетів окремих громад показав, що до об'єднання, у 2015 р. найвагомішими джерелом надходжень у бюджеті Тячівської ОТГ був акцизний податок (54,4%). Після утворення ОТГ у її бюджеті основним наповнювачем (понад 50% загального обсягу доходів) став ПДФО. Це пов'язано з тим, що бюджет став формуватися за новими принципами (як міста обласного значення), і до бюджету почали зараховуватися додатково 60% надходжень з ПДФО, які раніше надходили до районного бюджету.

Серед інших податків і зборів, відображених у таблиці 1, основну частину у бюджеті Тячівської ОТГ складає плата за надання адміністративних послуг. Так, у 2018 р. Тячівська ОТГ

за рахунок надання адміністративних послуг, отримала 7 702,5 тис. грн, що є найвищим показником серед усіх інших ОТГ області.

Аналіз динаміки рівня дотаційності свідчить, що за роки свого існування Тячівська ОТГ поступово перейшла від у незначній мірі дотаційної громади до громади-донора.

Керівництво міста постійно вишукує ресурси для впровадження інфраструктурних проєктів: у 2018 р. збільшення обсягу капітальних видатків на одного жителя відносно попереднього звітного року заплановане лише у Тячівській ОТГ (на 6%).

Дослідивши фінансову спроможність громади, можна з впевненістю стверджувати про успіх реформи місцевого самоврядування:

- після об'єднання громада володіє значно більшим обсягом ресурсів для здійснення своїх повноважень та покращення рівня життя мешканців;
- зменшився рівень дотаційності бюджету;
- спостерігається стрімкий розвиток інфраструктури населених пунктів громади, що пов'язано із тенденцією до збільшення обсягу капітальних видатків на одного мешканця;
- зменшено затрати на утримання апарату управління, що вказує на поступове перетворення бюджету «проїдання» на бюджет розвитку.

У підсумку, за результатами 2018 р., Тячівська ОТГ зайняла другу позицію в загальному рейтингу виконання місцевих бюджетів ОТГ в групі серед 87 ОТГ з чисельністю населення більше 15 тис. ос.

Аналіз здійснений на основі чотирьох показників, які характеризують фінансові аспекти діяльності ОТГ: власні доходи на одного мешканця, динаміка надходжень місцевих податків і зборів у 2018 р. порівняно з 2017 р., рівень дотаційності бюджетів, питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах ОТГ.

Власні доходи на одного мешканця за 2018 р. склали 5 201,4 грн. За цим показником Тячівська ОТГ зайняла 10 місце в групі. У порівнянні з минулим періодом моніторингу спостерігається зростання на 20%.

Рівень дотаційності бюджету Тячівської ОТГ, тобто питома вага базової/реверсної дотації у доходах, становить -0,8%, що відповідає 9 місцю рейтингу. Тобто, у 2018 р. громада виступає вже бюджетним донором реверсної дотації за рік.

За рівнем капітальних видатків на одного мешканця Тячівська ОТГ займає 4 місце в рейтингу з показником 2 563,4 грн.

Питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах ОТГ не перевищує 10 %. За цим показником Тячівська ОТГ посідає друге місце в групі.

ТУРИСТИЧНИЙ КЛАСТЕР

Короткий опис моделі МЕР

Монокомпонентна комплексна модель кластерного типу заснована на принципах сталого розвитку, динамічна, конкурентна, інноваційна, структурована точками економічного зростання, орієнтована на розвиток МСП та субрегіональної логістики у сфері послуг та торгівлі, що спирається на людський потенціал і традиції міжнародної толерантності та інтегрована у Європейський економічний простір.

На рис. 2.35 схематично зображено модель МЕР Тячівської ОТГ.

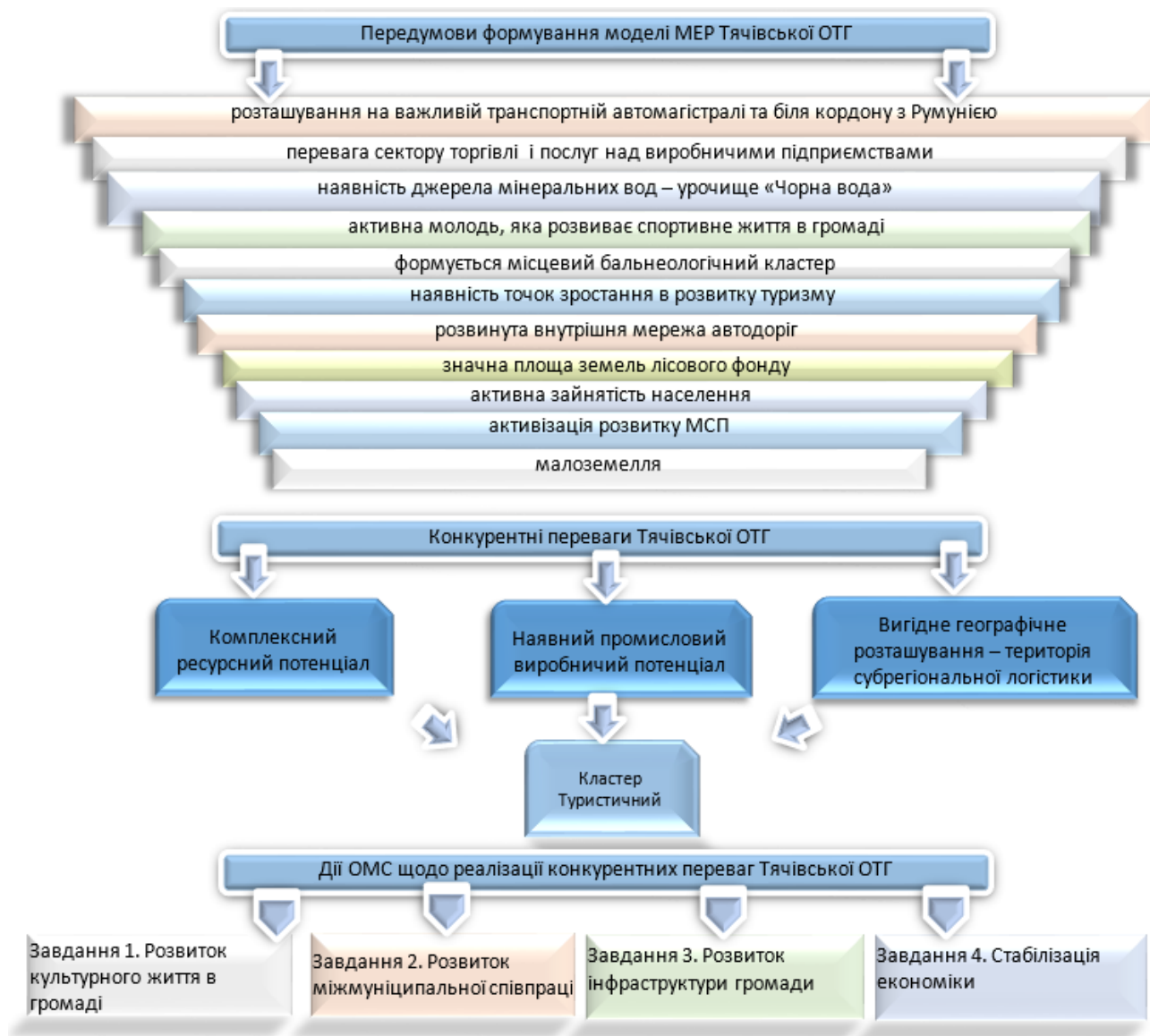

Рис. 2.35 Схема моделі МЕР Тячівської ОТГ

Концептуально модель МЕР Тячівської ОТГ базується на таких підходах:

1. Врахування географічного положення, ресурсного потенціалу, стратегічних і просторових (містобудівних) планувальних рішень та документів.

Особливості підходу:

- м. Тячів, незважаючи на відносно невелику кількість міського населення (близько 9 тис. ос.), є центром найбільшого за показником сільського населення району в Україні і водночас – центром важливого за комплексним ресурсним потенціалом субрегіону Верхнього

Потисся, що включає території нинішніх Рахівського, Тячівського і Хустського районів Закарпатської області. Тячів конкурує за право стати центром укрупненого району, як передбачає запланована реформа адміністративно-територіального устрою України. Місто розташоване на важливій транспортній автомагістралі міжобласного і державного значення, а також на державному кордоні з Румунією;

- врахування суттєвого зростання комплексного ресурсного потенціалу території в результаті створення у 2015 р. Тячівської міської ОТГ, а також перспектив і системи цілей її соціально-економічного розвитку на період до 2025 р., які чітко відображені у прийнятій Стратегії розвитку ОТГ. Зокрема, стратегічною ціллю 2 «Інтегрований економічний розвиток сільських і міських територій» передбачено реалізацію через проєкти стратегічного значення ще 5 операційних цілей Стратегії у сферах дорожньої і туристично-рекреаційної інфраструктури, підтримки та інституційного розвитку малого і середнього підприємництва та фермерства;

- схема планування території ОТГ за умов відсутності законодавчо-нормативного базису для рівня ОТГ розробляється як комплекс генеральних схем її населених пунктів, а також детальних планів для окремих територій.

2. Врахування місця і ролі Тячівської ОТГ в системі відносин і ресурсного потенціалу регіонального економічного розвитку та транскордонного співробітництва Закарпатської області і макрорегіону Західної України загалом.

Особливості підходу:

- розгляд Тячівської ОТГ як модельної з населенням більше 15 тис. ос., що містить міські (мале місто) і сільські території з відносно низьким рівнем розвитку та малоземеллям, що обмежує перспективи агропромислового розвитку сільських територій. Існує багато подібних ОТГ на гірських і передгірських територіях Західної України;

- розгляд Тячівської ОТГ як модельної і базової ОТГ у реалізації стратегічної цілі 3 «Інтегрований розвиток сільських і міських громад та територій» з відповідними 6-ма операційними цілями у сферах: інтегрованого просторового планування; сприяння розвитку МСП; покращення доступу до сільських територій та якості і доступності послуг; збільшення доданої вартості с/г продукції; вирівнювання диспропорції розвитку.

3. Одержання максимального синергічного ефекту від поєднання всіх традиційно сильних сторін і позитивних напрацювань Тячівської міської громади, а також впродовж останніх 12-15 років, з новими ресурсними, територіальними, управлінсько-планувальними та інвестиційними можливостями МЕР.

Особливості підходу:

- застосування підходів та інструментів, які надають реформа децентралізації та нова регіональна політика, галузеві реформи, Угода про асоціацію України з ЄС, можливості транскордонного міжмуніципального співробітництва з питань МЕР;

- врахування системно вибудованої ефективно діючої мережі транскордонного співробітництва міста Тячів з містами-побратимами в Угорщині, Румунії, Словенії, Словаччині, Чехії, Польщі та інших країнах, що містить значний резерв тематики спільного розвитку економічних зв'язків, розбудови інфраструктури сприяння МЕР, створення дієвих інституцій і платформ кооперації;

- потреба у вивченні досвіду сталого екологічно збалансованого розвитку сільських і проблемних (депресивних) територій прикордонних територій країн-сусідів ЄС.

4. Довготерміновий характер моделі МЕР Тячівської міської ОТГ диктує як її відповідність діючій стратегії та документам просторового планування, так і гармонізацію зі стратегіями розвитку вищого рівня – регіону, макрорегіонів, держави.

Особливості підходу:

- спроба визначення сфер смарт-спеціалізації для довгострокового планування розвитку МСП, що повинно допомогти створити та розвинути конкурентні переваги, послідовно реагувати на зміни і нові ринкові можливості;

- врахування критеріїв для визначення сфер смарт-спеціалізації, що містяться в Методиці Мінрегіону (наказ № 373 від 27 грудня 2018 р.), серед яких зокрема наявність ресурсів (активів) та внутрішньої спроможності їх мобілізації для цілей МЕР; потенційна здатність до диверсифікації галузей економіки (формування кластерів, побудова міжгалузевих зв'язків, розвиток інших видів економічної діяльності); впровадження інноваційних систем економічної взаємодії на основі державно-приватного партнерства.

Основні інструменти моделі

Площа земель лісового фонду на території Тячівської міської ОТГ станом на 2016 р. складає 24,2 км² або 26,4% від загальної площі громади. Аналогічне порівняння із цією характеристикою для ще не об'єднаних Тячівської міської ради та колишніх Лазівської і Руськополівської сільських рад також засвідчує про те, що визначальний вклад у зростання додали нові сільські території ОТГ. Це створює чудові передумови для розвитку туризму у Тячівській ОТГ.

На території Тячівської міської ОТГ є і джерела мінеральних вод, які ще недостатньо вивчені. Зокрема, заслуговує на особливу увагу урочище «Чорна вода» поблизу с. Лази, де на базі джерел мінеральної води формується місцевий бальнеологічний кластер з однойменною назвою.

Значна робота проведена міською радою для покращення інфраструктури та зміцнення матеріально - технічної бази спортивних споруд міста Тячів та селах Тячівка, Руське Поле, Лази. Здійснено поточний ремонт та реконструкцію міського стадіону ім. Л.Бийреша, тривають ремонтні роботи в залі греко-римської боротьби, покращується матеріально-технічна база міських тенісних кортів та інфраструктура інших спортивних споруд. Побудовані спортивні майданчики (футбольні поля) у всіх населених пунктах громади.

У місті засновано спортивний клуб «Тячів», створено юнацьку та дорослу футбольні команди м. Тячів та с. Тячівка, Руське Поле, Лази. Діють районні федерації футболу, тенісу, греко-римської боротьби; ветеранський тенісний клуб; міський осередок хортингу; аматорські баскетбольні команди; працюють секції дитячо-юнацької спортивної школи з греко-римської боротьби; легкої атлетики; міні-футболу; настільного тенісу, гандболу, боксу та інших видів спорту; багато дітей охоплено заняттями в спортивних секціях.

У місті Тячів відпрацьована система організаційних заходів, що передбачають проведення змагань серед учнівської молоді, юнаків та дорослого населення. Немала кількість членів територіальної громади м.Тячів та с.Тячівка - жителів різної вікової категорії на сьогодні займається фізичною культурою і спортом.

Щороку Тячівською міською радою затверджуються Програми розвитку фізичної культури і спорту та утримання і розвитку інфраструктури спортивних споруд Тячівської громади. Метою Програми є створення умов для системного розвитку та піднесення престижу фізичної культури та згаданих видів спорту в Тячівській міській ОТГ.

Рух на популяризацію масових видів спорту, які разом з фізичною культурою є невід'ємною частиною виховного процесу підростаючого покоління, молоді та повноцінного життєвого процесу дорослого населення, і водночас складовою частиною культурного життя суспільства, сприяє збереженню і зміцненню здоров'я, організації здорового та змістовного дозвілля. Розвиток спорту стимулює ріст відвідуваності громади у такій галузі, як спортивний туризм (рис. 2.36).

Рис. 2.36 Аквапарк «Марина» у м. Тячів

На території м.Тячів діють підприємства малого та середнього бізнесу різних організаційно-правових форм власності, які становлять стрижень ділової активності громади.

Зокрема: українсько-білоруське ДП «Ламелла» (виробництво меблевого щита); фермерське господарство «Новий рівень-2006» (вирощування свиней), українсько-італійське ТОВ «Зеніт-Текс» (пошиття одягу), українсько-угорське ТОВ «Шкала-Енерджі» (виготовлення паливних пелет), меблева фабрика «Династія» та інші. Функціонують міні-підприємства з виготовлення хліба, хлібобулочних та макаронних виробів, приватні фермерські господарства.

У сфері малого підприємництва зареєстровано понад 200 юридичних та більше тисячі фізичних осіб – підприємців; діють заклади споживчої кооперації; близько 140 об'єктів торгівлі різних типів; більше 40 об'єктів сфери побуту; 5 ринків: продовольчо-промисловий ринок підприємства споживчої кооперації «Кооператор»; непродовольчий ринок Тячівського коопунівермагу; продовольчо-промисловий та критий м'ясо-молочний ринки Тячівського міського споживчого товариства «Кооператор»; ринок з продажу кормів, птиць, худоби, коней. Для туристів і гостей у місті працюють 2 заклади активного відпочинку; 6 закладів прийому туристів та гостей міста; 7 закладів харчування; 3 розважальні заклади. Розвинена мережа банківських та фінансово-кредитних установ.

Рис. 2.37 Новозбудований критий спортивний комплекс «Спортивна арена «Тячів»

За рахунок бюджетних коштів здійснено будівництво багатьох об'єктів соціально-культурної та інженерно-транспортної інфраструктури. Щорічно, з метою соціально-економічного та культурного розвитку, Тячівська міська рада приймає річні та довгострокові цільові програми, які спрямовувались на суттєве поліпшення благоустрою території Тячева.

Рис. 2.38 Місто Тячів. Площа Соборна

Тячівська міська рада постійно працює над зміцненням добросусідських стосунків з містами – побратимами. Такий підхід сприяє розвитку громади у різних сферах діяльності: економічній, соціальній, культурній та надає можливість для спілкування та обміну досвідом роботи рад. Містом Тячів укладено угоди про співпрацю з містами-побратимами: Буча (Київська область, Україна), Нодькалло, Вац, Ясберень, Боктоловрантгазо, Болмозуйварош (Угорщина), Негрешті-Оаш (Румунія), Бардейов (Словаччина), Яблунков, Хотєборж та Наход (Чехія) та іншими містами європейських країн. У Тячівській міській раді, як і в низці міст-побратимів Тячева, оформлено окремий зал, присвячений міжмуніципальній співпраці з містами-побратимами.

Традиційними і сталими формами транскордонної міжмуніципальної співпраці впродовж останніх років стали:

- взаємні обміни делегаціями під час проведення днів міст, фестивалів, ярмарків та інших заходів;
- участь у спортивних змаганнях; обмін досвідом; навчальні заходи; обговорення спільних проєктів тощо;
- співпраця у розвитку комунальної сфери міста;
- налагодження творчих і ділових зв'язків між аматорами і колективами та підприємцями, сприяння взаємним туристичним поїздкам представників громад міст-побратимів;
- реалізація низки спільних проєктів у гуманітарній сфері та охороні здоров'я.

Ключ до розуміння моделі МЕР:

- відповідність принципам сталого екологічно збалансованого розвитку як міської, так і сільської частини території ОТГ в діяльності суб'єктів господарювання;
- динамічний МЕР в умовах реальної конкуренції і рівного доступу до муніципальних ресурсів громади (земельних, майнових, фінансової підтримки, інформаційних, містобудівних тощо);
- орієнтованість на зростання малого і середнього підприємництва як в кількісному, так і якісному вимірі, підвищення якості і рівня життя мешканців ОТГ;
- виявлення, чітке позиціювання, підтримка та акселерація точок економічного зростання через використання сильних сторін і переваг територій та спільнот;

➤ реалізація стратегічних підходів до подолання інфраструктурного і соціального дисбалансів у розвитку сільських і міської території ОТГ як платформи зростання МЕР. Є розуміння того, що саме сектор підприємництва і бізнесу забезпечує економічне зростання у громаді;

➤ посилення переваг Тячівської ОТГ як території субрегіональної логістики і надання високоякісних послуг у прикордонні Верхнього Потисся;

➤ орієнтація на розвиток людського капіталу, поглиблення історичних традицій міжнародної міжетнічної толерантності і співпраці на стику українського, угорського і румунського етносів;

➤ інноваційний та енергоефективний МЕР – основа активізації інтегрування суб'єктів господарювання ОТГ, що розташована у транскордонному регіоні, у європейський економічний простір, що підвищить їх конкурентоспроможність, відкриє доступ до нових ринків, інвестицій та інновацій.

Виклики, які стоять перед громадою (рис. 2.39):

Рис. 2.39 Виклики, які стоять перед Тячівською ОТГ у питаннях економічного розвитку

Розглянемо більш детально, які саме виклики будуть актуальні для Тячівської ОТГ:

1. Подолання негативних явищ транзитного міста

Наростання негативних явищ і процесів, пов'язаних з географічним положенням та існуючою дорожньою інфраструктурою державного значення, що перетворюють Тячівську міську ОТГ у транзитну територію уздовж р. Тиси та державного кордону. Вплив відчутний вже сьогодні, за відсутності об'їзної дороги місто перевантажене комерційним та приватним

автомобільним транспортом, що рухається вузькими вуличками та центром міста, створюючи незручності як мешканцям, так і подорожуючим.

2. Дисбаланси у просторовому розвитку

Існуючі дисбаланси у рівнях розвитку економіки, зайнятості, сфери бюджетних і комунальних послуг, доходів населення, інфраструктури та соціальної сфери у м. Тячеві та селах Тячівської ОТГ.

Неналежна якість стану і покриття внутрішньої мережі автодоріг між населеними пунктами Тячівської ОТГ та сусідніми громадами, відсутність об'їзної дороги для міста Тячів.

Низька енергоефективність закладів бюджетної сфери та їх матеріально-технічне і якісне кадрове забезпечення в селах Тячівської ОТГ.

Невирішеність таких гострих екологічних проблем населених пунктів Тячівської ОТГ, як збір і утилізація твердих побутових відходів та якісне водопостачання і водовідведення, особливо – на сільських територіях.

Існуючі проблеми захисту територій Тячівської ОТГ від повеневої і паводкової загрози на р. Тиса, потреба у випереджаючому будівництві та підтримці належного технічного стану водозахисних інженерних споруд (дамбо-укріплень, водовідвідних каналів тощо).

3. Подолання тенденцій зростання міграції працездатного населення в субрегіоні Верхнього Потисся

Відносно високий рівень прихованого безробіття у селах ОТГ. Як наслідок, значний рівень закордонної трудової міграції працездатного населення, що генерує соціальні проблеми та руйнує традиційний сімейний уклад життя.

4. Сильна диспропорція між частками сфери послуг і виробничої сфери на рівні малого підприємництва і туризму

Мала частка малих виробничих підприємств, фермерських господарств і кооперативів в структурі економіки Тячівської ОТГ та недостатній рівень їх інноваційної діяльності, значна перевага сектору торгівлі і послуг.

Брак системної діяльності в напрямку формування довгострокової політики щодо використання і розвитку рекреаційно-туристичного потенціалу території Тячівської ОТГ і зокрема м. Тячів.

5. Побудова економіки інноваційного типу

Нерозвиненість мережі інституцій підтримки і розвитку малого підприємництва зумовлює брак сучасних інструментів для впровадження новацій у галузі економіки. Це є істотним стримуючим фактором на шляху до посилення конкурентоспроможності місцевих підприємств.

Недоліки бюджетної політики на державному рівні: основну частку доходу бюджету становить ПДФО, що стимулює рухатися екстенсивним методом. Тобто, з точки зору бюджетного наповнення створюється хибна ілюзія переваги того проєкту, який забезпечує більшу кількість робочих місць для працевлаштування низько кваліфікованого персоналу.

Дорожня карта на шляху до економічного зростання:

Завдання 1. Місто і село: фокус на вирішення існуючих дисбалансів розвитку

На цьому етапі основна увага приділялася відновленню інфраструктури Тячева та сіл, що приєдналися до громади. Будівництво і капітальний ремонт доріг і тротуарів, шкіл, дитячих садочків, проекти благоустрою у місті і селах, енергозбереження, ревіталізація і будівництво нових об'єктів інфраструктури спорту – значно покращили комфорт і безпеку життя, праці та відпочинку для мешканців.

Визначення та забезпечення реалізації

першочергових і перспективних заходів для задоволення потреб кожного громадянина міста у зміцненні здоров'я, фізичному та духовному розвитку, спорту вищих досягнень, - стало одним із пріоритетів діяльності Тячівської міської ради.

Завдання 2. Курс на покращення доступу і підвищення якості публічних послуг

У цій сфері знаковим стало створення у 2017 році Центру надання адміністративних послуг та налагодження дієвого механізму його роботи (рис. 2.40). У Тячівському ЦНАП можна отримати більше 60 адміністративних послуг, серед яких найпопулярніші для жителів ОТГ: призначення житлових субсидій, реєстрація та зняття з реєстрації місця проживання особи, послуги із земельних питань, реєстрація нерухомості, оформлення і видача паспортів громадянина України та для виїзду за кордон. Варто відзначити, що Тячівська ОТГ стала першою громадою в Україні, в якій почала функціонувати послуга видачі паспортів для виїзду за кордон. Як результат – у Тячівській громаді кілька років поспіль фіксують найбільший обсяг доходів від надання адмінпослуг серед ОТГ у Закарпатській області.

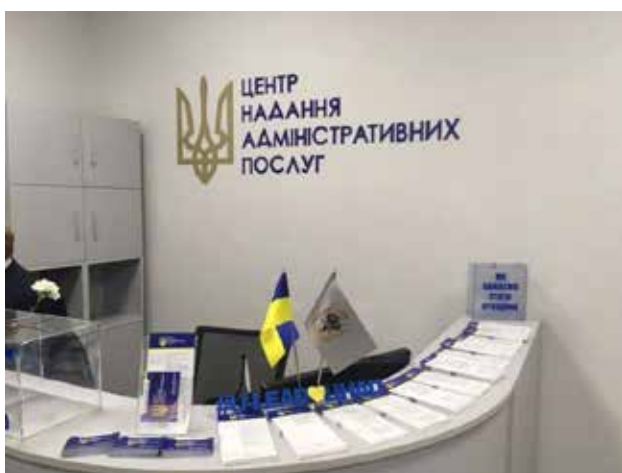

Рис. 2.40 Тячівський Центр надання адміністративних послуг

Значна увага міської ради зосереджена на розвитку діалогу з громадою, особливо з питань посилення ролі мешканців у місцевому самоврядуванні. Запроваджено проєкт

громадського бюджету, активізується молодь, міцніють громадські організації та покращується співпраця у сфері проектного менеджменту.

Завдання 3. Стабілізація економіки і забезпечення основ для сталого зростання

До вирішення поставленого завдання громада рухається виваженими і логічними кроками. Ефективний діалог та успішна злагоджена співпраця міської влади та діючих підприємств середньої ланки дають свої результати: створюються нові робочі місця, росте заробітна плата, а відтак і доходи до бюджету громади. Адже основну статтю доходу бюджету складають надходження від ПДФО і акцизу.

Налагодженню ефективного діалогу і співпраці з підприємствами та підприємцями сприяє діяльність Ради підприємців, яка на сьогодні є чи не головним дієвим інструментом сприяння економічному розвитку громади. На часі – планування, створення і розвиток інституцій з підтримки бізнесу як одне з пріоритетних завдань довгострокової стратегії МЕР.

Ведеться ґрунтовна робота з розробки особливо значущих для розвитку ОТГ інфраструктурних проєктів, спрямованих на створення умов для впровадження трансформацій у МЕР. Серед таких – проєкт об'їзної дороги і мосту через річку Тиса до сусідньої Румунії, що має стратегічне для громади значення, спроектовані сучасні торговельні майданчики, які мають замінити існуючі традиційні ринки.

Вирішується питання утилізації ТПВ – успішно ведуться переговори з фінським інвестором щодо будівництва сміттєпереробного комплексу у м. Тячів із запровадженням системи відбору вторинної сировини та переробки залишків сміття.

Завдання 4. Впровадження довгострокової стратегії економічного зростання на принципах сталого розвитку

Сьогодні Тячівська ОТГ, хоч і розташована на важливій автомагістралі, залишається транзитною, її здебільшого оминають як подорожуючі до традиційних туристичних місць (високогір'я Карпат, Буковель, гуцульщина, Мараморощина), так і подорожуючі у зворотному напрямку до більших міст – культурних, логістичних, адміністративних центрів (Хуст, Мукачево, Ужгород). Визначені і «точки зростання» у напрямку розвитку туризму – урочище «Чорна Вода» з цілющими мінеральними водами лікувального типу у с. Лази, у Руському Полі - хата Андрія Новака (відомої особистості краю першого головного лікаря обласної лікарні), природна пам'ятка - гора Капуна, на якій висаджені дуби у формі гігантських літер «Мир» та інші (рис. 2.41 та рис. 2.42). Завдання, яке ставиться на сьогодні – затримати транзитного туриста у громаді більше, ніж на одну добу.

Рис. 2.41 Новозбудована автодорога до урочища Чорна Вода

Рис. 2.42 Приватна туристична садиба, урочище Чорна Вода

Збереження сільського укладу життя з одночасним посиленням унікальних і конкурентоспроможних сільських поселень за рахунок структурних трансформацій на принципах сталого розвитку, що на практиці означатиме багатовекторний розвиток сільських територій, забезпечення зайнятості та розширення джерел доходів мешканців.

Розробляється проєкт у галузі сільського господарства і фермерства BEST - впровадження інноваційних біоекосоларних технологій у сільському господарстві, що дозволить підвищити ефективність і конкурентоздатність малих фермерських господарств та приватних виробників в умовах малоземелля.

Рис. 2.43 Міст через річку Тиса. Фото 30-х років XX ст.

Рис. 2.44 Напівзруйнований міст через р. Тиса. Сучасне фото.

Розвиток потенціалу Тячівської ОТГ як транскордонного торговельно-логістичного центру, що пов'язане з відновленням сполучення через річку Тиса з прикордонними територіями Румунії, держави – члена Європейського Союзу, та відкриттям міжнародного пункту пропуску. Проєкт здатен забезпечити вибуховий розвиток торгівлі, транспортної логістики та туризму Тячівської ОТГ. Знаковими на цьому шляху мають стати втілення в життя проєкту будівництва мосту через річку Тиса (рис. 2.43 та рис. 2.44) і відновлення історичного сполучення Тячева з містами і селами сусідньої Румунії, а також проєкт будівництва об'їзної дороги, що в поєднанні створить чудові логістичні можливості.

Найбільш імовірний сценарій стратегічного розвитку Тячівської міської ОТГ

Стратегія Тячівської ОТГ орієнтується на сценарій помірному економічному зростання як найбільш імовірний. Він сценарій також можливий в умовах справдження певного переліку припущень.

Звісно, сценарій припускає, що найбільш впливові зовнішні загрози набудуть спадаючого характеру імовірного прояву і впливу. Йдеться про мирне розв'язання воєнного конфлікту на Сході України; зменшення відтоку працездатного населення з сільських територій ОТГ за рахунок трудової міграції; посилення процесів консолідації державної влади, місцевого самоврядування і громад навколо системної реформи місцевого самоврядування і адміністративно-територіального устрою.

В умовах зниження тиску цих та інших зовнішніх загроз є висока імовірність справдження позитивних припущень:

- розмір бюджетних надходжень, дотацій і субвенцій, які отримує Тячівська ОТГ, поступово збільшується, у т. ч. за рахунок зростання місцевої економіки та підприємництва;
- реформи у податковій сфері сприяють розвитку підприємництва, фермерства та зниженню тіньової економіки;
- постійні вкладення у бюджетну і комунальну та дорожню інфраструктуру ОТГ, у т.ч. на її сільських територіях, ефективно і прозоре муніципальне управління, створення

ефективних інструментів сприяння розвитку МСП та інновацій, разом з іншими переліченими факторами, створюють привабливий інвестиційний клімат у Тячівській ОТГ.

Отже, впродовж найближчих 3-4 років формується комплекс передумов для залучення інвестицій як в існуючі підприємства, так і в розвиток нових підприємств та створення робочих місць.

Наголошується, що найбільший вклад у зростання економіки та якості і рівня життя мешканців ОТГ привнесуть вигідне географічне розташування, комплексний ресурсний потенціал, розвинена внутрішня мережа автодоріг, наявний промисловий виробничий потенціал, тенденції зростання активного підприємництва у м. Тячів, досвід ефективного муніципального управління, багаторічне транскордонне співробітництво.

Серед зовнішньо обумовлених можливостей аналіз сценарію спирається на нарощування спроможностей ОТГ, які надає реформа з децентралізації, зростання попиту на сільськогосподарську продукцію на ринках, посилення конкурентоспроможності туристичної галузі Закарпаття і Тячівщини зокрема, розширення децентралізації на регіональний рівень, інтеграційні процеси з країнами Європейського Союзу в галузі економічного співробітництва, покращення доступу до інформації та інструментів побудови інноваційної економіки.

У сценарії оптимального моделювання досягнення усіх стратегічних цілей та 21 операційної цілей Стратегії розвитку Тячівської міської ОТГ до 2025 р. є цілком досяжним. Додаткового оптимізму додає й те, що аналіз сценарію, крім мобілізації внутрішніх ресурсів громади, спирається більше на активну зайнятість, підприємництво, фермерство, туризм, залучення мешканців громади до інвестування у ці сфери та створення малих підприємств, туристичних садиб.

Економічний розвиток забезпечує бізнес, а сталий економічний розвиток – це шлях до будівництва спроможної, самобутньої, гостинної, динамічної і відкритої для співпраці громади Тячівщини, в якій мешканці та міська рада спільно дбають про стале поєднання розвитку інноваційної економіки і сучасної просторової та інженерної інфраструктури зі збереженням унікального природного оточення та досягненням європейських стандартів якості і рівня життя громадян.

**ПІЩАНСЬКА СІЛЬСЬКА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА
(ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ)**

Загальна характеристика

Рік створення: 2015

Населені пункти, що входять до складу

ОТГ:

- с. Піщане;
- с. Кривуші;
- с. Ковалівка;
- с. Гориславці;
- с. Коржівка;
- с. Миловидівка;
- с. Олефірівка.

Адміністративний центр: с. Піщане

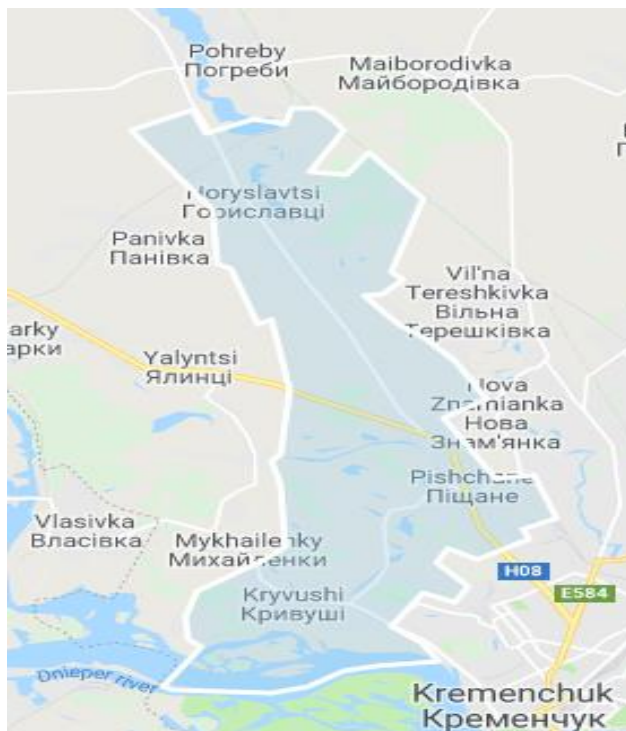
Чисельність населення: 8 570 ос.

Площа громади: 78,02 км²

Голова громади: Красницький Олександр Петрович

Адреса Піщанської сільської ради: 39701, Полтавська обл., Кременчуцький р-н, с. Піщане, вул.Київська, 104

Контактний тел.: (0536) 72-53-60

Піщанська ОТГ утворена 13 серпня 2015 р. шляхом добровільного об'єднання територіальних громад сіл Піщане, Кривуші, Ковалівка Піщанської сільської ради та сіл Гориславці, Коржівка, Миловидівка, Олефірівка Гориславської сільської ради.

Адміністративним центром громади є с. Піщане.

Всього населення Піщанської ОТГ становить 8 570 чоловік, в тому числі в населених пунктах:

- с. Піщане – 5 357 ос.;
- с. Кривуші – 2 160 ос.;
- с. Ковалівка – 127 ос.;
- с. Гориславці – 498 ос.;
- с. Коржівка – 36 ос.;
- с. Миловидівка – 292 ос.;
- с. Олефірівка – 100 ос.

Агровиробничі ґрунти: чорноземи на пісках та змиті глинисто-піщані; лучні чорноземи; легкосуглинкові; дернові не глибокі глейові ґрунти; чорноземи типові і слабогумусовані середньо суглинкові; чорноземи типові і чорноземи сильно реградовані слабо змиті середньо суглинкові. На території Громади є Піщанське родовище корисних копалин - мігматитів та гранітів. Гідрографічна сітка ОТГ представлена Дніпродзержинським водосховищем, річками Сухий Кагамлик, Крива Руда та закритими водоймами (ставками).

Територія Піщанської ОТГ згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Кременчуцького району Полтавської області.

Територія Піщанської ОТГ є нерозривною та межує з:

- півночі з селом Погреби Глобинського району;
- північного заходу з Ялинцівською сільською радою Кременчуцького району;
- південного сходу з містом Кременчук Полтавської області;
- північного сходу з Новознам'янською сільською радою Кременчуцького району.

З північно-західної частини села Піщане на південь проходить магістральний автошлях Бориспіль-Кременчук, з півночі на південь – Хорол-Кременчук.

Відстань від адміністративного центру громади до: районного центру складає 6 км; залізничного вокзалу м. Кременчук – 5,5 км; обласного центру – 120 км; до аеропорту Бориспіль – 259 км; аеропорту Полтава – 116 км.

Оцінка фінансового стану ОТГ

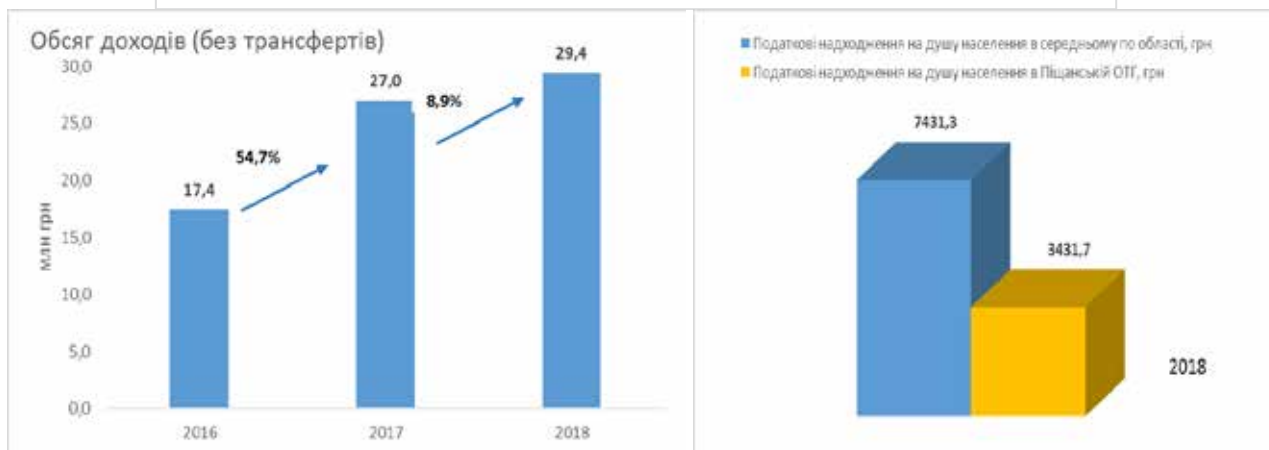

Рис. 2.45 Оцінка дохідної частини бюджету Піщанської ОТГ

Як видно з рис. 2.45, спостерігається позитивна динаміка наповнення бюджету: темпи росту доходів (без врахування офіційних трансфертів) склали 54,7% (у 2017 р. порівняно з 2016 р.) та 8,9% (у 2018 р. порівняно з 2017 р.). Крім того, стійка тенденція до збільшення надходжень з ПДФО (на 11%) та єдиного податку (29,7%), що свідчить про активізацію розвитку бізнесу. Показник податкових надходжень на душу населення Піщанської ОТГ менший за такий же показник в середньому по Полтавській області (станом на 2018 р.) на 53,8%. Частка власних надходжень у сільському бюджеті складає 55,3%.

ТУРИСТИЧНИЙ КЛАСТЕР З ПЕРСПЕКТИВОЮ СТВОРЕННЯ ПРОМИСЛОВОГО КЛАСТЕРУ

Короткий опис моделі МЕР

Залучення інвестицій, створення та розвиток логістично-транспортного сервісу, підтримка бізнесу та розвитку місцевого туризму – модель місцевого економічного розвитку Піщанської сільської ОТГ (Полтавська область) – монокомпонентна динамічна комплексна модель кластерного типу.

При розробці моделі МЕР враховано місцеві фактори, що вплинули на планування МЕР, зокрема те, що територія ОТГ є фактично передмістям великого промислового центра – міста Кременчука, збережені культурні традиції жителів громади, здатність і бажання команди з представників ОМС, активних жителів до інноваційних перетворень.

На рис. 2.46 схематично зображено модель МЕР Піщанської ОТГ.

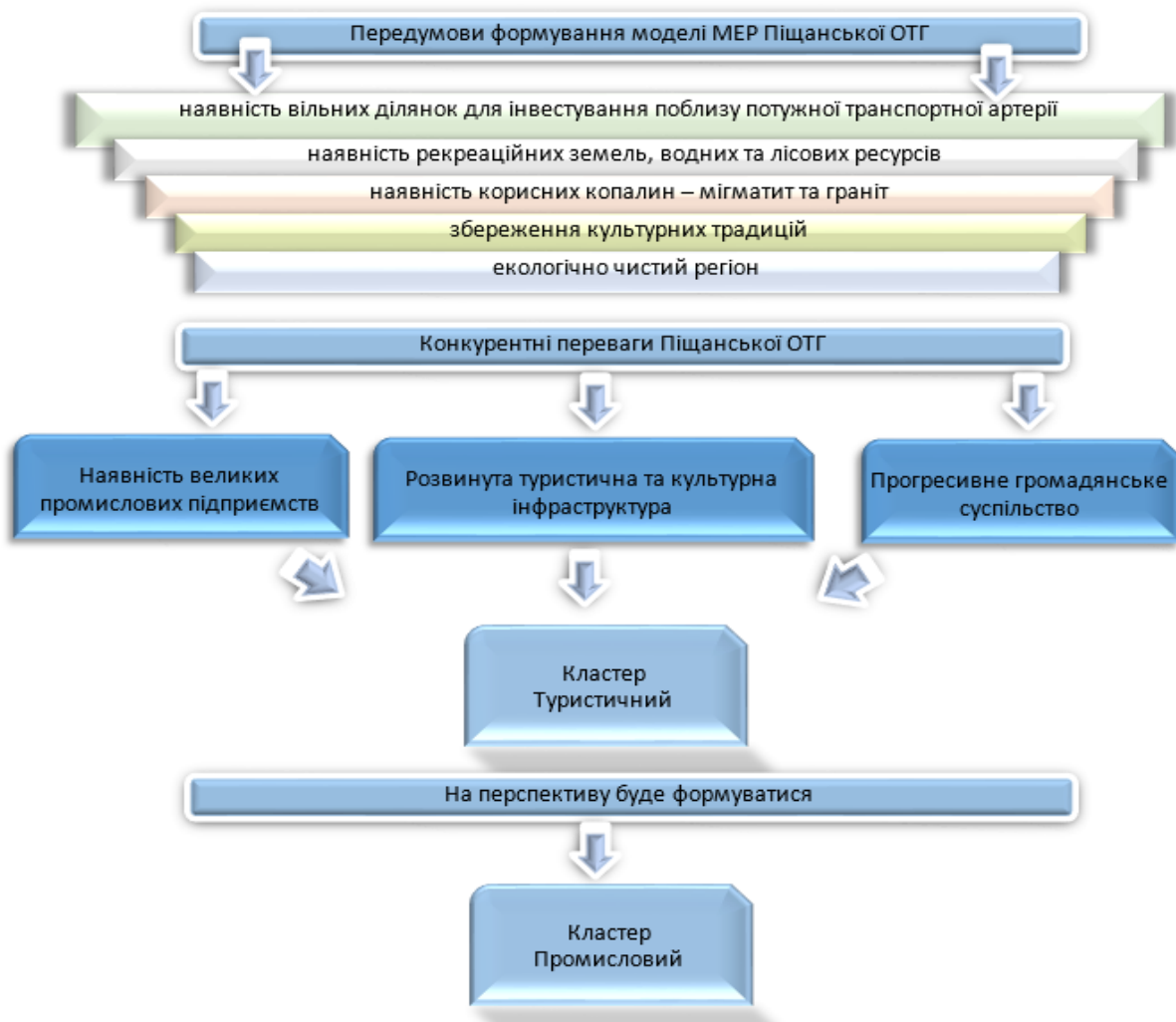

Рис. 2.46 Схема моделі МЕР Піщанської ОТГ

Основні інструменти моделі МЕР:

- підтримка пріоритетних сфер економічної діяльності шляхом прийняття відповідних місцевих цільових програм та надання інформаційної підтримки суб'єктам цих сфер, проведення ОМС зустрічей з їх представниками;
- прийняття радою рішень щодо встановлення виважених розмірів місцевих податків і зборів з метою мотивації розвитку бізнесу;

- розробка інвестиційного паспорта громади та інвестиційних продуктів для їх потенційних інвесторів;
- розробка привабливих туристичних маршрутів;
- створення кластеру сільського зеленого туризму;
- розвиток фестивального руху;
- створення та забезпечення функціонування центру надання адміністративних послуг.

Бачення:

Піщанська ОТГ - спроможна самостійна громада з високим рівнем доходів громадян. Екологічно чистий регіон з комфортними цивілізованими умовами проживання, з високим рівнем освітніх, медичних, комунальних послуг, з розвиненою туристичною та культурною інфраструктурою.

Піщанська ОТГ бачить свій розвиток як розвиток самостійного багатофункціонального утворення із стійкою та збалансованою економікою, активним і взаємовідповідальним громадянським суспільством, комфортним сільським середовищем, що забезпечує високий рівень життя людей, які проживають та працюють на території громади, а також створює сприятливі умови для суспільної та господарської діяльності.

Такою громаду бачать її мешканці у майбутньому. Для того, щоб досягнути бажаного бачення на основі конкурентних переваг громади командою члени робочої групи визначили три напрями її розвитку:

1. Підвищення економічної конкурентоспроможності.
2. Комфортні та безпечні умови для проживання населення.
3. Ефективне управління громадою і розвиток громадянського суспільства.

Підвищення економічної конкурентоспроможності за рахунок створення сприятливих умов для ведення малого та середнього бізнесу, розвитку сільськогосподарських виробників та реалізації сільськогосподарської продукції, розвитку логістично-транспортного сервісу, розвитку місцевого туризму.

Сформована модель МЕР підтримується затвердженням Стратегічним планом розвитку Піщанської ОТГ на період до 2023 р.

Інструменти реалізації МЕР співпадають у своїй більшості із завданнями плану реалізації стратегічного плану і узгоджуються між собою:

- створення сприятливих умов для ведення бізнесу, зокрема за рахунок введення посади державного реєстратора з реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, встановлення стимулюючої для бізнесу системи місцевих податків через прозоре прийняття рішень місцевої ради; залучення потенційних інвесторів до ведення бізнесу (розробка інвестиційного паспорта та промоція громади, в тому числі завдяки участі у національних та міжнародних інвестиційних форумах); налагодження логістично-транспортного сервісу, що передбачає створення логістично-транспортного ХАБу та забезпечення умов для паркування, стоянки, обслуговування важковагового автомобільного транспорту, розвиток придорожніх сервісів; розвиток місцевого туризму: розробка туристичних маршрутів, туристичного бренду та його просування;
- формування цивілізованої системи поведінки з твердими побутовими відходами, створення сучасного безпекового центру, модернізація та розвиток освітньої, медичної, культурної, спортивної, соціальної інфраструктури та забезпечення високої якості послуг, розвиток фестивального руху;

- створення та забезпечення діяльності ЦНАПу, прозорість дій влади та інформованість жителів громади, підтримка організацій громадянського суспільства, діяльність яких спрямована на розвиток громади.

Платниками податків до сільського бюджету є 106 юридичних осіб, з яких 43 підприємства виробничої сфери, що займаються виробництвом олії, тваринних жирів, вирощуванням зернових і технічних культур, овочів і баштанних культур, винограду, переробкою зернових, виробництвом круп та кондитерських виробів, транспортуванням газу, та 40 підприємств оптової і роздрібної торгівлі, технічного обслуговування та побутового обслуговування населення. Найбільшими платниками податків у громаді є філія «УМГ «Черкаситрансгаз», ТОВ «КреМікс», СК «Іскра», ТОВ «Арго-Утн», ТОВ «Юміна», ТОВ «Декор-Агро». Більше 350 фізичних осіб-підприємців здійснюють діяльність у сфері послуг та вирощуванні зернових культур.

Тому, щонайперше, командою було вирішено підтримувати вже існуючий бізнес та сприяти його всебічному розвитку, створивши сприятливі умови для отримання ним послуг започаткування і ведення бізнесу безпосередньо у громаді.

Наступним пріоритетом визначено створення логістично-транспортного сервісу, що передбачає створення логістичного ХАБу, створення умов для перебування та технічного обслуговування великогабаритного вантажного автомобільного транспорту.

Використання можливостей громади для розвитку місцевого туризму на основі об'єктів, які вже є і задіяння нових – ще один пріоритет.

Під час розробки стратегічного плану розвитку ОТГ робочою групою, до якої увійшли і представники і влади і бізнесу, та за підсумками анкетування мешканців громади, були висловлені саме такі пріоритетні напрямки розвитку. Громада підтримала ці пріоритети.

Наразі вже:

- ✓ розроблений, затверджений і виконується Стратегічний план розвитку Піщанської ОТГ на період до 2023 р. та план його реалізації, конкретні завдання та проектні ідеї якого що збігаються із заходами, запланованими моделлю МЕР;
- ✓ затверджено Програму підтримки аграрного сектора та розвитку сільських територій Піщанської ОТГ за пріоритетними напрямками на 2018-2020 рр.;
- ✓ реалізується Програма розвитку сільського зеленого туризму на території Піщанської ОТГ на 2018-2019 рр.;
- ✓ підготовлено Інвестиційний паспорт Піщанської громади;
- ✓ утворено Центр надання адміністративних послуг, який розпочав свою роботу у 2019 р.;
- ✓ введено у сільській раді посаду державного реєстратора з реєстрації речових прав на нерухоме майно;
- ✓ затверджені після широкого обговорення ставки місцевих податків і зборів, в т.ч. туристичного збору (за новими вимогами Податкового кодексу України);
- ✓ запроваджено практику проведення зустрічей з підприємцями спільно з представниками податкової інспекції, служби зайнятості, управління пенсійного фонду з розгляду питань, що стосуються діяльності суб'єктів господарювання.

Результати послідовної реалізації політики МЕР у Піщанській ОТГ наведені на рис. 2.47.

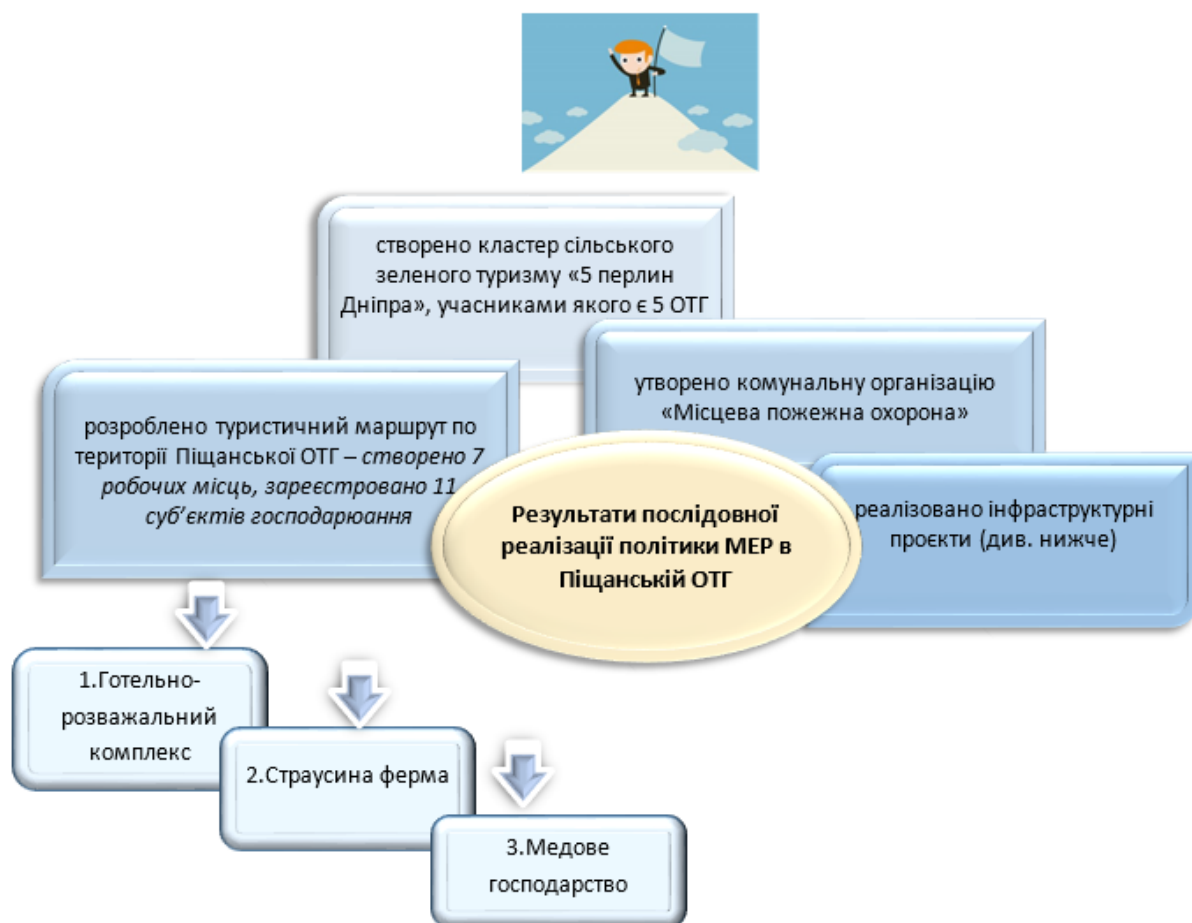

Рис. 2.47 Результати якісного стратегічного планування розвитку Піщанської ОТГ

Кластер сільського зеленого туризму схематично зображено на рис. 2.48.

Рис. 2.48 Кластер сільського зеленого туризму «5 перлин Дніпра» (Піщанська, Пришибська, Недогарківська, Омельницька, Білецьківська ОТГ)

Рис. 2.49 Комунальна організація «Місцева пожежна охорона» Піщанської сільської ради»

Туристичний маршрут по території Піщанської ОТГ включає:

➤ готельно-розважальний комплекс «ВК», розташований в парковій зоні села Піщане на березі озера (рис. 2.50), де пропонується, окрім відпочинку у живописних місцях, прогулянка на конях, риболовля, полювання, смачні ресторанный страви, комфортабельний готель:

Рис. 2.50 готельно-розважальний комплекс «ВК»

➤ страусину ферму Віталія Яценка в с.Піщане (рис. 2.51):

Рис. 2.51 Страусина ферма Віталія Яценка

➤ медове господарство «Солодка бджілка» родини Гречаних в с. Кривуші, де окрім збору меду надаються послуги «Апі-терапії» у пєерсуввному будиночку з вуликів (рис. 2.52):

Рис. 2.52 Медове господарство «Солодка бджілка»

В Піщанській ОТГ реалізуються та інвестиційні проекти:

- термомодернізація Піщанської гімназії (за рахунок коштів ДФРР) (рис. 2.53);
- грейдерування доріг населених пунктів громади;
- будівництво зовнішнього електроосвітлення від ТП-226 по вул. Вишнева, вул. Будівельників, пров. Дніпровський, пров. Квартальний, пров. Вишневий в с. Кривуші;
- будівництво зовнішнього електроосвітлення від ТП-125 по вул. Молодіжна, пров. Молодіжний в с. Кривуші;
- «Реконструкція Піщанського центру культури і дозвілля по вул. Київській, 129 в с. Піщане» (за рахунок інфраструктурної субвенції);
- «Будівництво нової амбулаторії в с. Кривуші (за рахунок коштів державного бюджету на розвиток охорони здоров'я у сільській місцевості).

Рис. 2.53 Піщанська гімназія

Подальші дії ОМС для забезпечення економічного розвитку громади зображено на рис. 2.54.

Рис. 2.54 Наступні кроки з метою реалізації моделі МЕР

**УЗИНСЬКА МІСЬКА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА
(КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ)**

Загальна характеристика

Рік створення: 2017

Населені пункти, що входять до складу ОТГ:

- м.Узин;
- с. Сухоліси;
- с. Чепиліївка;
- с. Тарасівка;
- с. Вербова;
- с. Михайлівка;
- с. Іванівка;
- с.Василів;
- с. Мала Антонівка;
- с. Затиша;
- с. Павлівка;
- с. Красне;
- с. Йосипівка;
- с. Олійникова Слобода.

Адміністративний центр: м. Узин

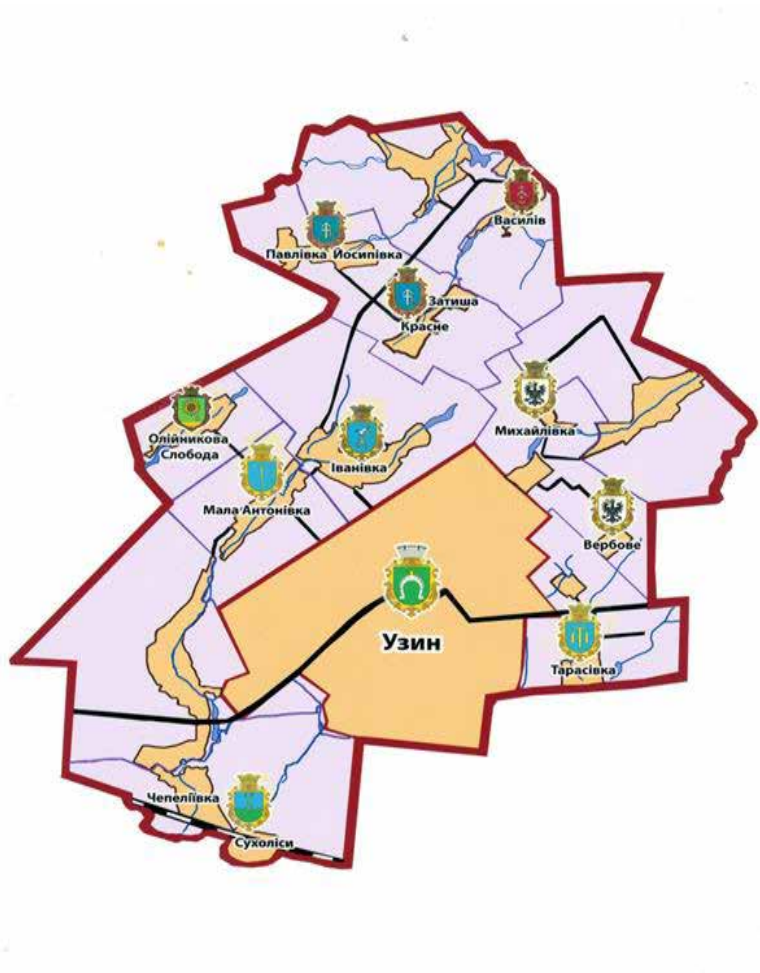
Чисельність населення: 18 444 ос.

Площа громади: 291,2 км²

Голова громади: Гринчук Віталій Юрійович

Адреса Узинської міської ради:
09161, Київська обл.,
Білоцерківський р-н, м. Узин,
вул. Незалежності, 16/1

Контактний тел.: (04563) 2-11-55

Узинська ОТГ розташована у південно-східній частині Київської області в Білоцерківському районі та межує:

- на півночі з Васильківським та Обухівським районами;
- на півдні з Рокитнянським районом;
- на сході з Кагарлицьким районом.

Адміністративним центром громади є місто Узин.

Відстань від адміністративного центру до районного центру та одночасно найбільшого в Київській області міста обласного значення Біла Церква – 25 км, до столиці України м. Київ 94 км автошляхами.

Гідрографічна сітка громади представлена річкою – Узинка (басейн Росі) з каскадом озер та технічними водоймами площею 334,7 га.

79,5% від загальної площі громади складають землі сільськогосподарського призначення.

Кількість населення територіальної громади становить 18 444 ос., в тому числі міського – 12 912 ос., сільського – 5 532 ос. Протягом останніх років спостерігається тенденція

зменшення кількості жителів громади, а частка працездатного населення складає близько 50%.

Через територію громади проходить гілка Південно-Західної залізниці (станція Сухоліси, зупиночна платформа Чепиліївка) та національна автомобільна дорога Н 02 «Кременець-Біла Церква-Ржищів-Канів-Софіївка – національний коридор «Центр-Захід», що прокладена через 6 областей України та поєднує два береги Дніпра, перетинається з міжнародним автошляхом М 05 на відстані 10 км від території громади.

Найближчі міжнародні аеропорти: «Київ» - 90 км та «Борипіль» - 121 км.

Оцінка фінансового стану Узинської ОТГ

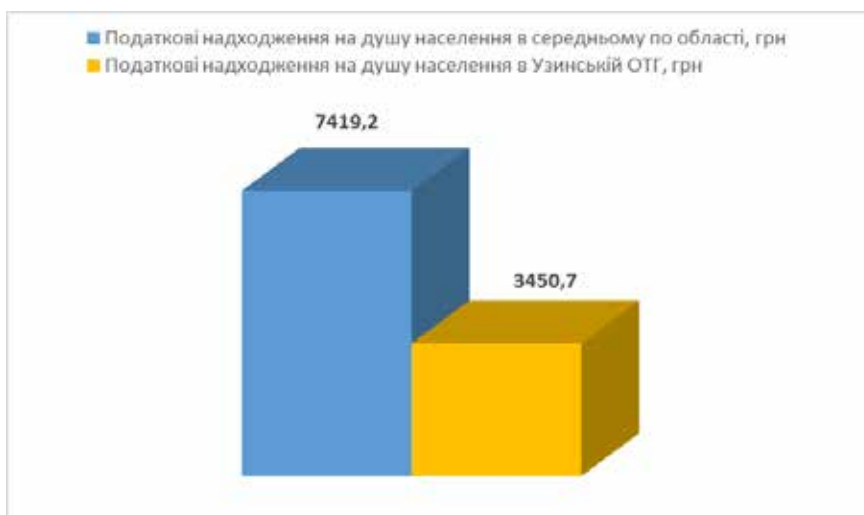

Рис. 2.55 Оцінка дохідної частини бюджету Узинської ОТГ у 2018 р.

Узинська ОТГ вийшла на прямі міжбюджетні відносини з 01.01.2018 р. Тому обрахунок динаміки надходжень як об'єднаної громади відсутній. Але, слід зазначити, що завдяки об'єднанню у громаді відбулося зростання надходжень від ПДФО на 21,6%, єдиного податку на 19,7%. Показник податкових надходжень на душу населення Узинської ОТГ дещо нижчий порівняно із таким же показником в середньому по Київській області (станом на 2018 р.) на 53,5% (рис. 2.55). Проте, податкові надходження на душу населення Узинської ОТГ у 2018 р. зросли на 29,6% порівняно з 2017 р. (з 2 661,7 грн до 3 450,7 грн відповідно). Частка власних надходжень у міському бюджеті складає 46%.

М'ЯСОПЕРЕРОБНИЙ КЛАСТЕР

Короткий опис моделі МЕР

Динамічний розвиток малого і середнього підприємництва у сфері переробної промисловості та сільського господарства, розвиток супутніх бізнесів та залучення інвестицій – модель економічного розвитку Узинської ОТГ (Київська область) – монокомпонентна динамічна комплексна модель кластерного типу.

Модель МЕР сформована на основі цих переваг та інших місцевих факторів і полягає у підтримці розвитку існуючих підприємств, розвитку малого і середнього бізнесу у сфері сільськогосподарського виробництва, переробки та супутніх бізнесів, залученні інвестицій та створенні бізнесів, нових для громади.

Цей процес став можливим завдяки ряду чинників та переваг громади, зокрема, зокрема, активності самого бізнесу, прогресивності та дієвості обраної влади та активного залучення громадськості не лише до прийняття управлінських рішень, а і до реалізації соціальних проєктів. Важливими є також чинники сприятливого природного клімату, наявності родючих сільськогосподарських земель, сучасних технологій у сільськогосподарському виробництві та переробці, кадровий потенціал.

На рис. 2.56 схематично зображено модель МЕР Узинської ОТГ.

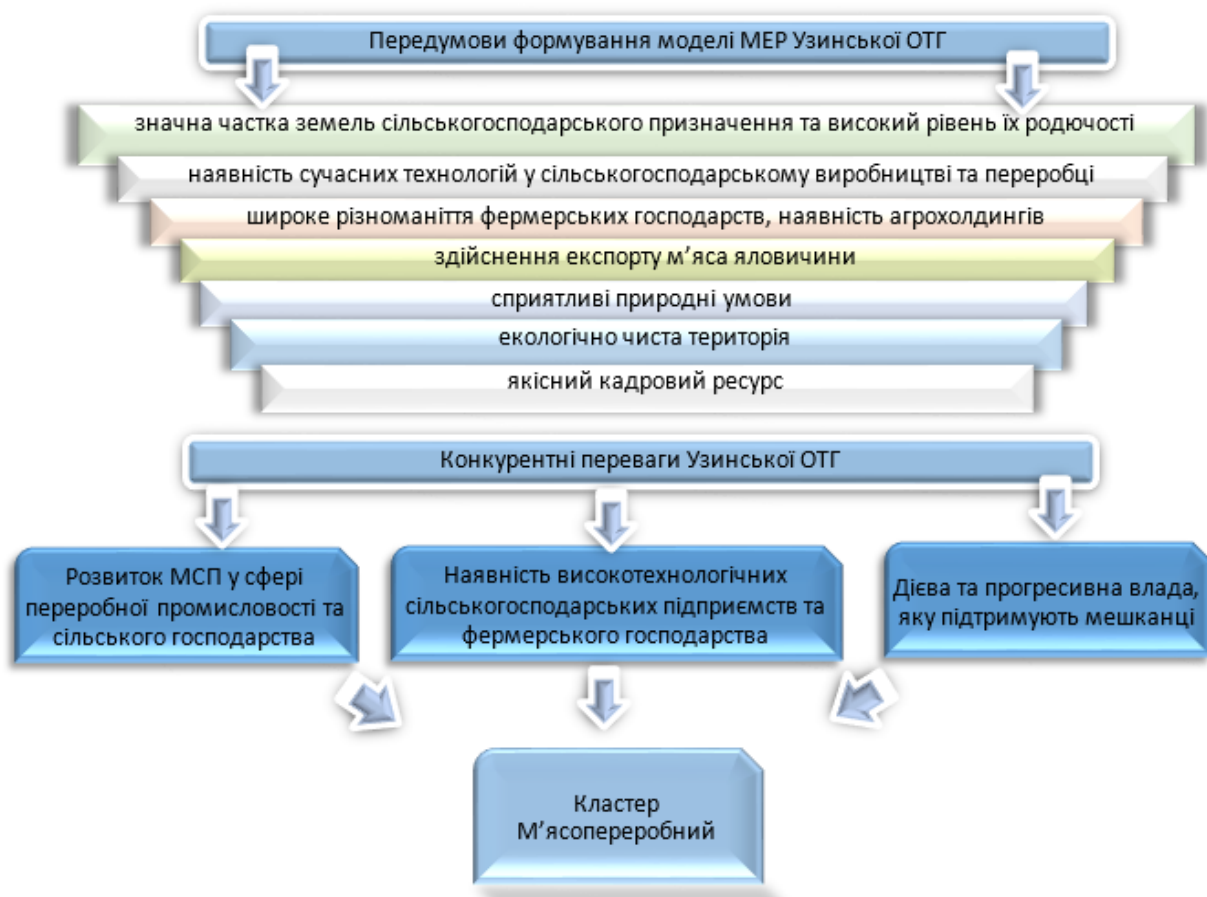

Рис. 2.56 Схема моделі МЕР Узинської ОТГ

Основні інструменти моделі:

- налагодження взаємодії з представниками існуючого бізнесу та постійної співпраці з ними, забезпечення доступу підприємництва до інформації, необхідної для їх діяльності, сприяння розширенню їх виробництва та ринків збуту;

- запровадження прозорого і зрозумілого механізму отримання в оренду чи у власність земельних ділянок та майна комунальної власності для ведення підприємницької діяльності;
- проведення інформаційних заходів для потенційних підприємців та підприємців, що бажають створити нові бізнеси;
- створення інфраструктури підтримки бізнесу;
- створення сприятливого інвестиційного клімату: розробка алгоритму започаткування бізнесу в громаді та умов його функціонування, підготовка простої і зрозумілої дорожньої карти для інвестора, підготовка об'єктів для інвестування, розробка інвестиційного паспорта та промоція інвестиційних можливостей та конкурентних переваг громади;
- створення та розвиток інституцій місцевого економічного розвитку;
- розбудова благоустрою територій, забезпечення подальшого розвитку інфраструктури та підвищення якості надання освітніх, медичних, соціальних, адміністративних послуг, розвиток людського капіталу;
- забезпечення взаємодії на умовах партнерства і довіри формату «бізнес-влада-громада».

Бачення:

Узинська ОТГ – інвестиційно приваблива, екологічно чиста, з комфортними умовами проживання та відпочинку для мешканців і гостей громада. Громада розвинутого малого та середнього бізнесу у сфері промисловості та сільського господарства.

Крім цього, Узинська ОТГ – це:

- екологічно чиста, спокійна та затишна територія, яка пропонує мешканцям комфортні умови для життя та праці, навчання та відпочинку;
- громада самодостатніх та підприємливих людей; широкого різноманіття фермерських господарств або агрохолдингів, підприємств з переробки агросировини, інших місцевих ресурсів;
- громада прогресивних, культурних та освічених людей, яка дбає про культурно-історичну спадщину та розвиток нових поколінь.

Формування моделі МЕР громади відбувалося одночасно з початком процесу розробки Стратегії розвитку ОТГ на період до 2027 р. Тому у визначеній першій стратегічній цілі «Економічний розвиток у сфері промисловості та сільського господарства» практично відобразилася сформульована модель МЕР та доповнилася окремими заходами двох наступних стратегічних цілей: Розвиток благоустрою громади та підвищення якості послуг для мешканців та Розвиток людського потенціалу.

Інструменти моделі МЕР як реалізація завдань та конкретних проєктів впроваджуються громадою за визначеною пріоритетністю і мають взаємозв'язок між собою:

- підготовка інвестиційних продуктів (пропозицій), популяризація інвестиційних можливостей громади, розвиток міжрегіонального та міжнародного співробітництва, розвиток інфраструктури підтримки підприємництва, створення і розвиток нових напрямків виробництва, створення сприятливих умов і стимулів для розвитку підприємницької активності громадян, запровадження нових культур та технологій у фермерських господарствах та сільських домогосподарствах, підтримка розвитку сільгоспкооперації, розвиток зеленого, сільського туризму, впровадження енергоефективних і енергозберігаючих технологій, підтримка альтернативної енергетики;
- формування ефективної системи управління громадою, в т. ч. поширення горизонтальних комунікацій, розвиток зворотних зв'язків, покращення інструментів

просторового планування, благоустрій житлово-комунальної інфраструктури, покращення і розвиток транспортної інфраструктури, модернізація інфраструктури водовідведення, водопостачання, каналізації. створення системи безпеки, налагодження системи збору, переробки та утилізації ТПВ;

- модернізація інфраструктури освіти, культури, популяризація робочих професій, модернізація інфраструктури спорту та активного відпочинку, об'єктів охорони здоров'я, покращення якості медичних послуг, створення в громаді атмосфери дружби та взаємоповаги, збереження культурно-історичної та архітектурної спадщини, розвиток креативних індустрій.

Надходження до міського бюджету забезпечують більше 800 суб'єктів підприємницької діяльності, в тому числі 24 підприємства промисловості, 50 – у сфері сільського та лісового господарства, 454 – у сфері послуг і торгівлі. Найбільшими серед них за обсягами реалізованої продукції, кількістю працюючих та обсягом сплачених податків є ТОВ «Антонівський м'ясокомбінат» (забій та реалізація м'ясної продукції»), ТОВ «Укрпродакорд» (виробництво ковбасних виробів), ТОВ «Візит» (виробництво ковбасних виробів), ТОВ ФК «Агро-Лідер-Україна» (рослинництво, тваринництво), ТОВ «Узинський цукровий завод», ТОВ «Олійникова Слобода», ПСП «Агрофірма «Світанок», ТОВ «Інтекоконстракшн» (виробництво метлопрофілю та сєнвічпанелей).

Експортний потенціал Узинської ОТГ забезпечує ТОВ «Антонівський м'ясокомбінат», що експортує м'ясо яловичини в напівтушках.

У населених пунктах, що входять до складу ОТГ, функціонує 153 заклади торгівлі, 18 підприємств ресторанного господарства, Узинський ринок, підприємства мережевої торгівлі.

Діяльність підприємств фірмової торгівлі займає один з пріоритетних напрямків розвитку торгівлі: найбільші з них це продукція ТОВ МПЗ «Баварія», ПП «Маршалок», ТМ «Наша Ряба», ТМ «Єрмолинські полуфабрикати», ТМ «Кулиничі».

На території ОТГ зареєстровано та діють 42 суб'єктів господарювання, які надають побутові послуги з виготовленням та ремонту меблів, будівництва та ремонту житла, виготовленням столярних виробів, технічного обслуговуванням та ремонту автомобілів, перукарські послуги, виготовлення та ремонт швейних виробів та взуття, ремонт теле-радіоапаратури і електропобутової техніки.

Міський голова Узинської громади спільно з членами своєї команди чітко усвідомлювали, що економічний розвиток забезпечується бізнесом, а створені ним робочі місця підвищують добробут громади в цілому і кожного мешканця зокрема. Тому місцевій владі необхідно створити сприятливі умови для розвитку малого і середнього підприємництва, що не можливо без розвиненої інфраструктури та якісних послуг як для підприємця, так і для громадянина.

А створення таких сприятливих умов – це, насамперед:

- постійна співпраця міської ради з бізнесом і громадянським суспільством на основі рівноправного партнерства;

- відкритість влади у своїх діях, залучення до управління справами громади представників бізнесу, громадських організацій та активних громадян, врахування їх думки при прийнятті управлінських рішень;

- визначення пріоритетних напрямків розвитку громади, виходячи виключно з інтересів та потреб жителів громади та бізнесу;

- розуміння стратегічного бачення розвитку громади, конкурентних переваг, необхідності розробки довгострокової стратегії, доведення цієї думки до активних представників бізнесу, громадських активістів та різних цільових груп з метою мотивації їх до участі у розробці та реалізації стратегічних документів громади;

- формування міжособистісної довіри у трикутнику «влада-бізнес-громада».

Реалізація МЕР розпочалася. Першим кроком стало проведення анкетування з метою вивчення громадської думки, лідерів громад та бізнесу щодо бачення майбутнього громади, їх потреб та очікувань. Результати лягли в основу стратегії розвитку ОТГ, до розробки якої долучилися всі активні представники, що говорить про довіру мешканців до самого процесу стратегування і його результату – розробленого документа та його реалізації.

За підсумками попереднього аналізу командою міської ради було визнано, що досягти розвитку громади, щонайперше, у сфері економіки, можливо лише створивши сприятливі умови для ведення бізнесу. Тому запланували використати такі інструменти та реалізувати заходи:

- налагодження постійної співпраці з представниками бізнесу (консультації, семінари, круглі столи, консультаційно-дорадчі органи);

- забезпечення прозорого безперешкодного доступу до бізнес-орієнтованої інформації;

- розробка інвестиційного паспорта громади та промоція громади;

- підготовка об'єктів до інвестування;

- створення промислових майданчиків та підготовка земельних ділянок для інвестора;

- супровід інвестора;

- утворення інституцій місцевого розвитку та підтримки підприємництва;

- створення центру надання адміністративних послуг;

- створення інфраструктури (дорожньої, медичної, освітньої, культурної) та підвищення якості послуг.

Наразі вже:

- ✓ розроблений, затверджений і виконується План реалізації Стратегії розвитку Узинської ОТГ, який включає конкретні завдання та проєктні ідеї, що в більшості своїй збігаються із заходами, запланованими моделлю МЕР;

- ✓ проєкт був широко обговорений, як і проєкт Стратегії, у кожному населеному пункті громади, а проєкти, включені до нього, відібрані за пріоритетністю з врахуванням думки жителів громади;

- ✓ підготовлено Інвестиційний паспорт Узинської громади;

- ✓ створюється реєстр об'єктів комунальної власності громади;

- ✓ прийнято всі розпорядчі документи про створення Центру надання адміністративних послуг та власним коштом проведено реконструкцію і ремонт приміщення для його розміщення, підготовлено адміністраторів та визначено перелік послуг. Відкриття відбудеться після отримання обладнання від міжнародного проєкту, договір з яким підписала міська рада;

- ✓ запроваджено на системній основі проведення зустрічей з підприємцями щодо обговорення шляхів вирішення проблемних питань ведення бізнесу, перспектив розвитку підприємств, правил експорту продукції та розширення ринків збуту;

- ✓ прийнято рішення про утворення ряду консультативно-дорадчих органів міської ради, зокрема, молодіжної ради «Молодіжна мерія», громадської ради та ради підприємців;
- ✓ проведено ряд переговорів з власниками об'єктів для інвестування та потенційними інвесторами з метою створення нових бізнесів у громаді.

Результати послідовної реалізації політики МЕР в Узинській ОТГ зображено на рис. 2.57.

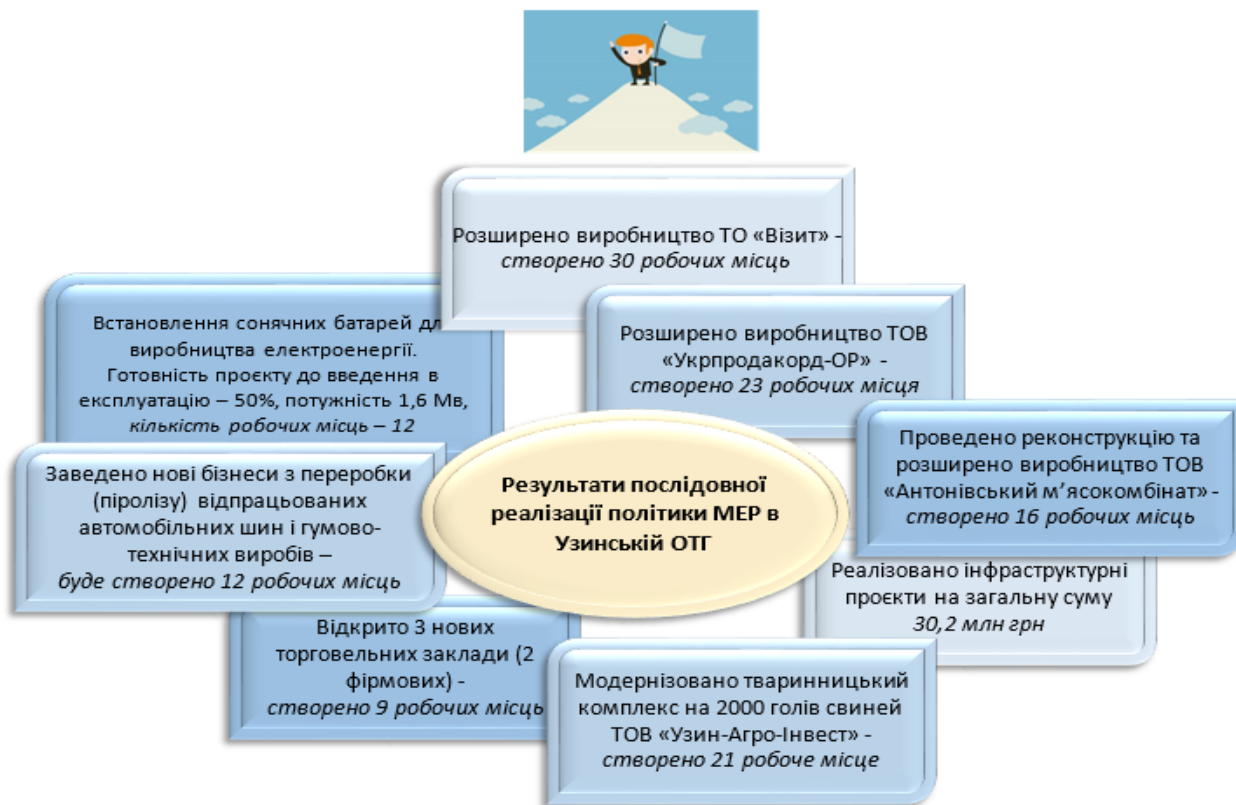

Рис. 2.57 Результати якісно стратегічного планування в Узинській ОТГ

Щодо створення нових бізнесів слід відмітити, що на виділеній міською радою земельній ділянці площею 2,6 га у м. Узин фірма «Лідія» створює виробництво з переробки (піролізу) відпрацьованих автомобільних шин і гумово-технічних виробів з отриманням кондиційних продуктів: піролізне паливо, технічний вуглець, піролізний газ. Вже закуплена чеська лінія вартістю 300 тис. євро.

На території громади реалізовано такі інфраструктурні проекти (на загальну суму 30,2 млн грн) (рис. 2.58):

- капітальний ремонт доріг у селах Іванівка, Василів, Тарасівка, Красне, Йосипівка, Чепиліївка, м.Узин, вартість проектів 16 млн грн;
- поточний ремонт доріг у селах Антонівка, Вербове, Чепиліївка, Тарасівка, Йосипівка, Олійникова Слобода, вартість проектів 3 млн грн;

- ремонт закладів освіти, вартість проєктів 7,5 млн грн, охорони здоров'я 2,4 млн грн, культури 1,3 млн грн.

Рис. 2.58 Розвиток інфраструктури в Узинській ОТГ

Подальші дії ОМС для забезпечення економічного розвитку громади зображено на (рис. 2.59):

Рис. 2.59 Наступні кроки з метою реалізації моделі МЕР

Крім того, маючи в межах громади значну сировинну базу, та розраховуючи на її розширення завдяки приєднанню до Узинської ОТГ сільських територій, передбачених Перспективним планом формування територій громад, в яких фіксуються високотоварні сільськогосподарські виробництва, можливості залучення до його створення фахівців Білоцерківського національного університету біоресурсів, що не тільки готує фахівців для сільського господарства, а й веде потужну наукову діяльність, буде позитивно впливати на подальший розвиток м'ясопереробного кластеру.

КАЛАНЧАЦЬКА СЕЛИЩНА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА (ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ)

Загальна характеристика

Рік створення: 2016

Населені пункти, що входять до складу ОТГ:

- смт Каланчак;
- смт. Роздольне;
- с. Гаврилівка Друга;
- с. Бабенківка Перша;
- с. Новокиївка;
- с. Новопавлівка;
- с. Олександрівка;
- с. Привілля;
- с. Бабенківка Друга;
- с. Вербове;
- с. Максима Горького.

Адміністративний центр: смт. Каланчак

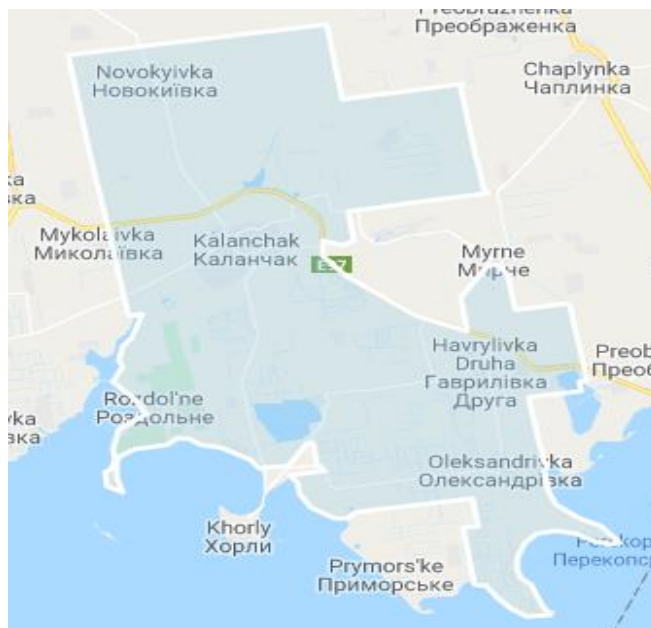
Чисельність населення: 15 924 ос.

Площа громади: 630,3 км²

Голова громади: Зінчук Володимир Калинович

Адреса Каланчацької селищної ради: 75800, Херсонська обл., Каланчацький район, селище Каланчак, вул. Херсонська, 1.

Контактний тел.: (05530) 3-15-82

Каланчацька ОТГ розташована на півдні Херсонської області та безпосередньо межує з Автономною республікою Крим.

Територія Каланчацької ОТГ згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Каланчацького району Херсонської області, її межі визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися. Громада безпосередньо межує з іншими об'єднаними громадами – Чаплинською, Присиваською, та Скадовським районом та має вихід до Чорного моря.

Каланчацька ОТГ утворилася у грудні 2016 р. шляхом об'єднання селищної та шести сільських рад:

Каланчацька селищна рада

- смт Каланчак

Гаврилівська сільська рада

- с. Гаврилівка Друга
- с. Бабенківка Перша

Новокиївська сільська рада

- с. Новокиївка

Новопавлівська сільська рада

- с. Новопавлівка

Олександрівська сільська рада

- с. Олександрівка

Привільська сільська рада

- с. Привілля
- с. Бабенківка Друга
- с. Вербове
- с. Максима Горького

Роздольненська сільська рада

- смт Роздольне

Відстань до обласного центру – 86 км.

Загальна чисельність населення Каланчацької громади становить 15 924 ос. За два роки населення збільшилося на 224 ос.

Громада займає територію 630,3 км², що становить 68,8% від території Каланчацького району в т.ч.:

- земель сільськогосподарського призначення – 5 571,2 га;
- земель водного фонду – 4 279,6 га; земель запасу – 2 594,7 га;
- земель лісового фонду – 730,6 га.

Водні об'єкти на території громади представлені річкою Каланчак, Північно-Кримським каналом, ставками біля с. Привілля, затокою Чорного моря. Значним ресурсом громади є наявність умов для розвитку вітроенергетики, сонячної енергетики – землі, які не використовуються у сільськогосподарському виробництві, сприятлива для роботи вітряків великої потужності роза вітрів.

Дорожнє сполучення забезпечується трасою державного значення Херсон - Нова Каховка – Армянськ. В безпосередній близькості знаходиться Хорлівський морський торгівельний портпункт.

Мінімальна відстань від населених пунктів громади до адміністративного центру – смт Каланчак – складає 5 км, максимальна – 30 км. Зона доступності до адміністративного центру визначається на відстані не більше 20 км дорогами з твердим покриттям. Проте, зважаючи на віддалене розміщення окремих сіл щодо центру, до Каланчацької ОТГ входить село, в якому зона доступності до адміністративного центру становить більше 20 км – с. Олександрівка.

Важливим показником розвитку громади є її фінансовий стан.

Оцінка фінансового стану Каланчацької ОТГ

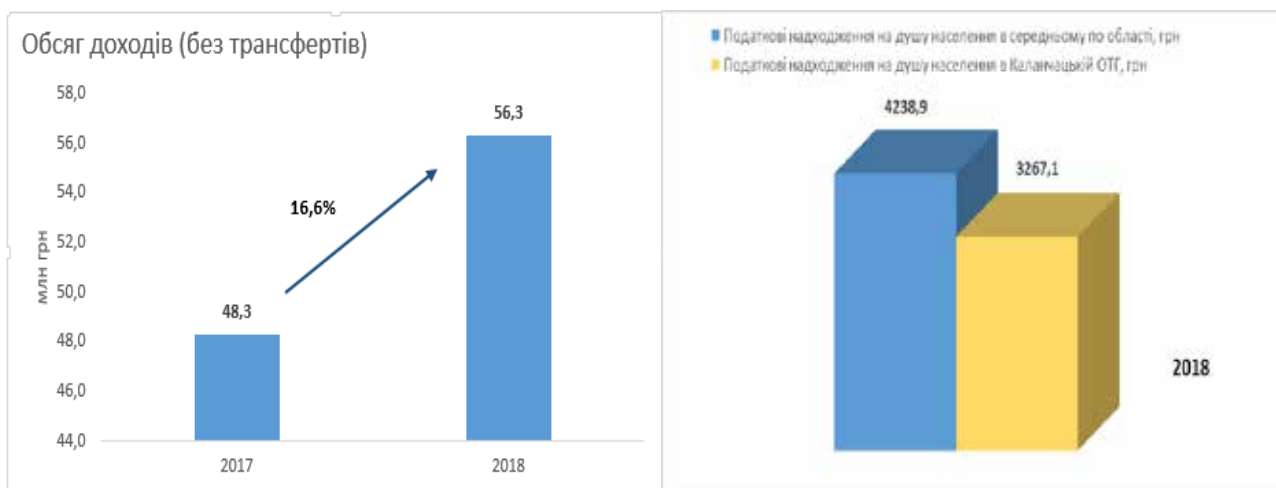

Рис. 2.60 Оцінка дохідної частини бюджету Каланчацької ОТГ

Спостерігається поступове зростання бюджетних надходжень, незважаючи на суттєві втрати доходів бюджету через впровадження грошової оцінки земель сільськогосподарського значення у 2018 р. та з 01.01.2019 р. – Національної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення. Об'єктивно втрати місцевого бюджету склали близько 26% від загального обсягу надходжень від плати за землю.

У 2018 р. доходи (без врахування трансфертів) зросли на 16,6% (рис. 2.60). Крім того, стійка тенденція до збільшення надходжень з ПДФО та єдиного податку свідчить про активізацію розвитку бізнесу. Показник податкових надходжень на душу населення Каланчацької ОТГ менший на 22,9% порівняно з таким же показником в середньому по Херсонській області (3 267,1 грн та 4 238,9 грн відповідно) (станом на 2018 р.).

Такі тенденції показують, що доцільно перейти від формування доходів місцевого бюджету від рентних платежів до пошуку інших джерел надходжень.

Скорочення сполучення з Автономною республікою Крим спричинило значні економічні втрати для громади, оскільки зменшення транспортного потоку, обсягів пасажироперевезень стало причиною зниження попиту на послуги, які надавалися бізнесом в цій частині Херсонської області. Викликом стало і припинення торгових відносин із АРК Крим. Виникла потреба радикальних змін в структурі місцевої економіки.

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КЛАСТЕР НА ПЕРСПЕКТИВУ: КЛАСТЕРИ ТУРИСТИЧНИЙ ТА ТВАРИННИЦЬКИЙ

Короткий опис моделі МЕР

Монокомпонентна динамічна комплексна модель кластерного типу Каланчацької громади ґрунтується на розвитку «зеленої» економіки на основі захисту довкілля, впровадження відновлюваних джерел енергії, системи енергоменеджменту, створення умов для надання якісних послуг населенню через розвиток малого підприємництва, розширення спектру соціальних та адміністративних послуг, розвиток зеленого туризму.

На рис. 2.61 схематично зображено модель МЕР Каланчацької ОТГ.

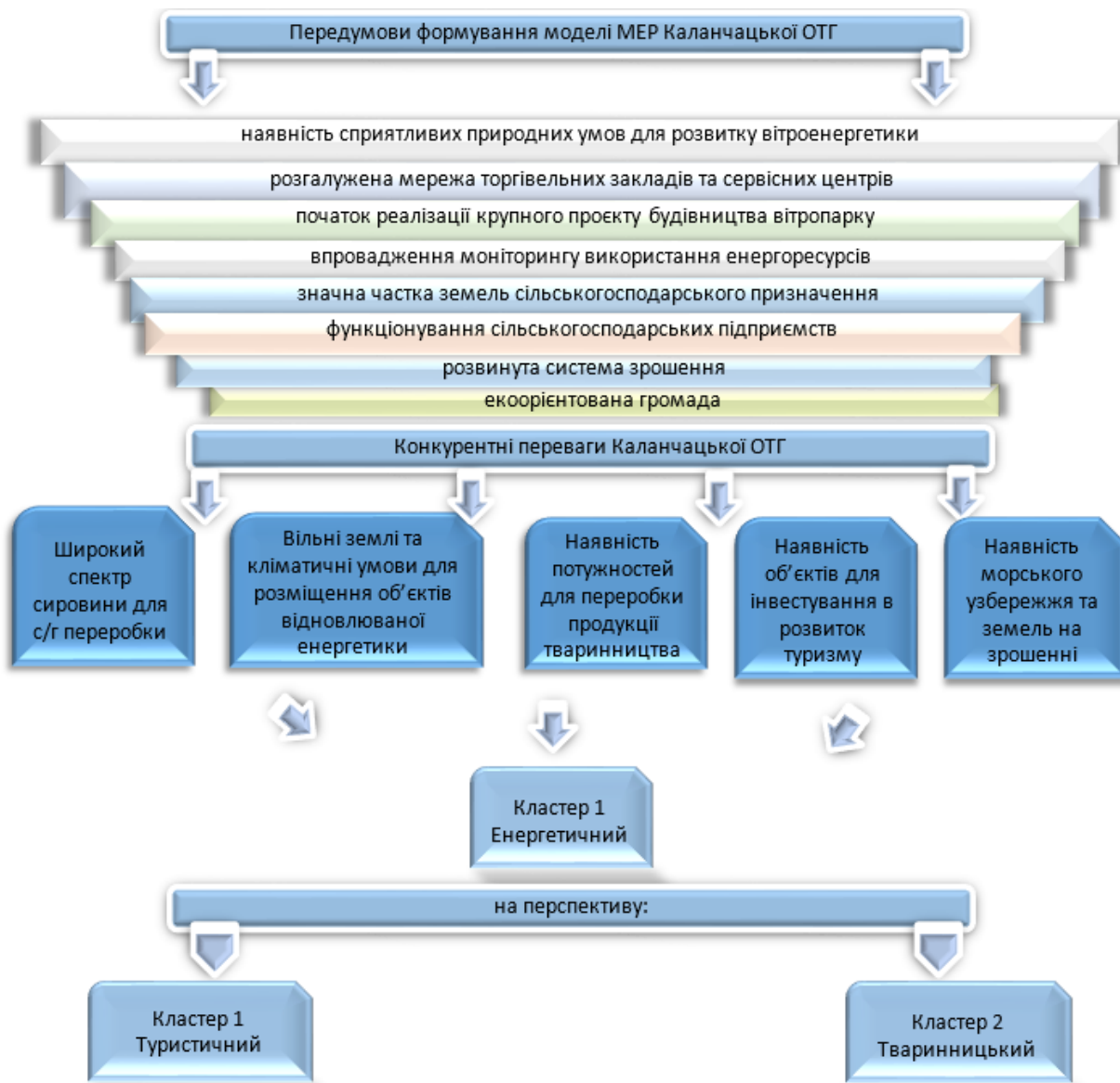

Рис. 2.61 Схема моделі МЕР Каланчацької ОТГ

Суть моделі МЕР для Каланчацької ОТГ – через зелену економіку до сталого розвитку (рис. 2.62).

Рис. 2.62 Каланчацька ОТГ – громада з розвитку зеленої економіки

Модель МЕР для Каланчацької ОТГ була сформована з урахуванням соціальних, геополітичних, економічних змін, які відбулися та безпосередньо торкаються громади.

Основні інструменти моделі МЕР:

- прозорість діяльності громади у сфері землекористування;
- орієнтація на збереження природних ресурсів, прозоре та ефективне використання бюджетних коштів через покращення менеджменту;
- розширення спектру надання адміністративних послуг та забезпечення прозорих умов для започаткування бізнесу;
- ідентифікація та підтримка кластерів;
- впровадження технологій соціального партнерства з діючими бізнесами, реалізація соціально значущих проєктів та розбудова інфраструктури;
- розвиток зеленого туризму.

Каланчацька ОТГ від початку створення не мала високих показників розвитку і об'єднання скоріше було способом підштовхнути економічний розвиток території, забезпечити раціональне використання ресурсів, які належать громаді. Основу економіки формують три підприємства: ПрАТ «Каланчацький маслозавод – виробництво кисломолочної продукції та казеїну» (рис. 2.63), ПрАТ ПМК-159 – надання послуг з будівництва, ВАТ БМУ-24 – надання послуг з будівництва.

Рис. 2.63 ПрАТ «Каланчацький маслозавод – виробництво кисломолочної продукції та казеїну»

Громада має розгалужену мережу торгівельних закладів та сервісних центрів – 178 магазинів, аптек, закладів харчування тощо. Слід відзначити, що за останні 2 роки 24% підприємств від загальної їх кількості, зареєстровані (перереєстровані) на її території.

Також діє 59 сільськогосподарських підприємств, причому більшість – це невеликі фермерські господарства.

Важливим елементом розвитку сільськогосподарського виробництва є система зрошення.

Зміна геополітичного вектору вимагає радикальних змін в економіці громади, пошуку нових трендів. Запропонована модель МЕР враховує економічні, геополітичні особливості території та спрямована на забезпечення її сталого розвитку.

Зокрема, місцева влада виокремила для громади відповідні пріоритети і впевнено рухаються на шляху до їх реалізації (рис. 2.64):

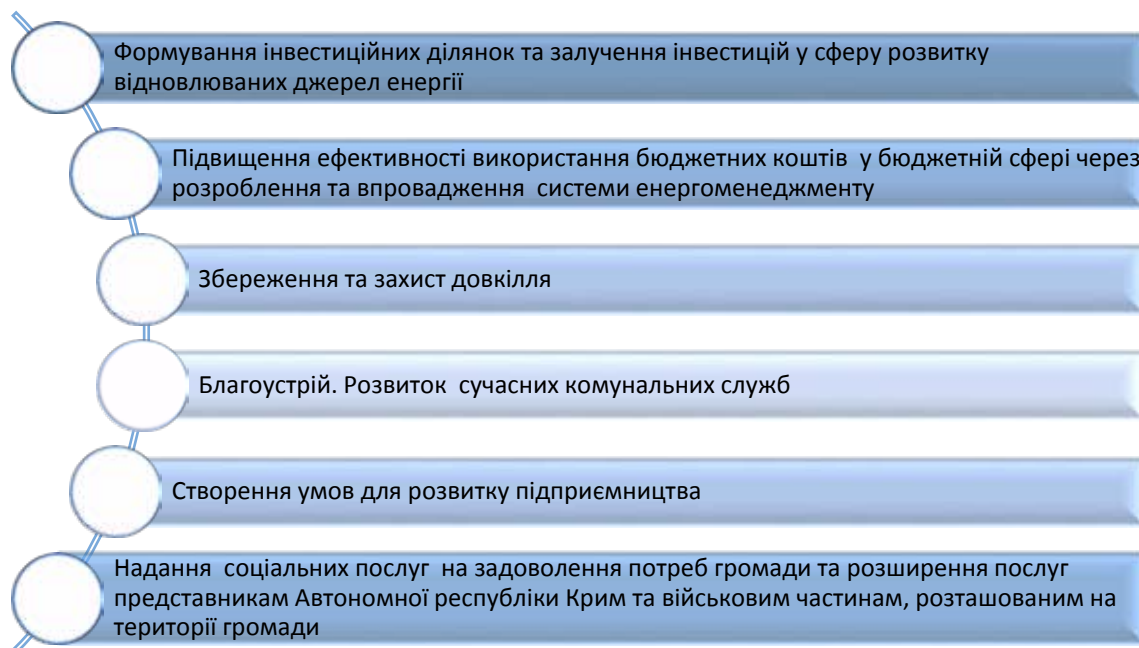

Рис. 2.64 Дії Каланчацької селищної ради в напрямку реалізації її конкурентних переваг

1.Формування інвестиційних ділянок та залучення інвестицій у сферу розвитку відновлюваних джерел енергії

Громада братиме участь у реалізації потужного проекту будівництва вітропарку ВЕС «Каланчак» загальною потужністю близько 300 МВт. Забудовник – ТОВ «Віндкрафт Україна», засноване у 2009 р. Компанія займається розробкою та інвестуванням в проекти у

сфері вітрової енергетики в Україні. Основним предметом діяльності компанії є виробництво, передача, постачання та розподілення електроенергії.

Вітропарк буде розташований на території Мирненської і частково Каланчацької ОТГ (рис. 2.65). Для місцевого населення обох громад передбачено створення близько 1 000 робочих місць в процесі будівництва. При чому Мирненська ОТГ має населення до 4 500 ос. Наразі розпочалося будівництво вітропарку. Тут використовуються новітні світові розробки у галузі генерації «зеленої» електроенергії, які є найсучаснішими не тільки на території України, а й у світі, що у свою чергу сприятиме інноваційному розвитку громади.

Рис. 2.65 Об'єкти вітроенергетики у Північному причорномор'ї

Активна промоція громади як екоорієнтованої привабила значну кількість проектів, ресурсів місцевих бізнесів, спрямованих на покращення інфраструктури в громаді.

Більшість відповідальних виробників електроенергії опікуються її збереженням. І одним із найкращих способів такої системної роботи є впровадження енергоменеджменту та демонстрація на прикладах соціальних закладів результативності впровадження сучасних технологій.

2. Підвищення ефективності використання бюджетних коштів у бюджетній сфері через розроблення та впровадження системи енергоменеджменту

Протягом 2018 р. на території громади в рамках діяльності з впровадження елементів енергоефективності було запроваджено індивідуальний моніторинг використання енергоресурсів для кожної бюджетної установи. Створено нову посаду енергоменеджера, до обов'язків якого входить :

- постійний (щоденний) моніторинг використання енергоресурсів;
- встановлення причини неефективного використання енергоресурсів;
- підготовка пропозицій щодо заходів з енергозбереження для конкретної установи.

Підготовлено план сталого енергетичного розвитку. В результаті впровадження системи енергоменеджменту скорочено використання бюджетних коштів на енергоносії на 18%.

3. Збереження та захист довкілля

Каланчацька ОТГ має унікальний досвід відновлення степової річки Каланчак та створення умов для розвитку зеленого туризму в степовій та приморській частині громади (рис. 2.66 та рис. 2.67). В процесі розроблення стратегічного плану розвитку громади жителі

назвали як одну із найсуттєвіших потреб відновлення річки. Зменшення використання водних ресурсів Північно-Кримського каналу створило умови для вирішення цього питання.

Рис. 2.66 Реабілітація ріки Каланчак водами Північно-Кримського каналу

Рис. 2.67 Будівництво сифону для перенаправлення води із Північно-Кримського каналу

Складна гідротехнічна споруда дозволила відновити водні ресурси громади. Це створило умови для розвитку зеленого туризму в степовій та приморській частині громади. Розпочинається розвиток зеленого туризму с. Приморське.

4. Благоустрій. Розвиток сучасних комунальних служб

Громада розташована на лінії розмежування з Автономною республікою Крим, що підсилює її роль надавача послуг українським громадянам, які там мешкають. Підсилилася роль громади як транзитної. Значний потік відвідувачів, які раніше тут не затримувалися, вимагає додаткових ресурсів для забезпечення благоустрою. Найкоротшим шляхом, на думку громади, є створення потужного, забезпеченого сучасними ресурсами та технікою, багатопрофільного конкурентоспроможного підприємства з надання комунальних послуг. Завдяки його діяльності громада вирішила проблеми зі станом доріг, загальним благоустроєм. Сьогодні підприємство успішно конкурує на ринку надання послуг в цій сфері та забезпечує велику за площею та складну за конфігурацією громаду усім спектром комунальних послуг.

Рис. 2.68 Техніка для Каланчацького комунального підприємства

Надзвичайно складним етапом є саме підвищення екологічної свідомості жителів громади. Однак зміна парадигми у частині підвищення зацікавленості жителів до збереження навколишнього середовища дали змогу не лише покращити благоустрій, а й залучати кошти громадян на благоустрій, у тому числі, розпочати впровадження сортування ТПВ.

5. Створення умов для розвитку підприємництва

В громаді запроваджено відкритість та прозорість у сфері започаткування бізнесу. Для підприємців діє комплексна схема розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності на території громади, надається широкий спектр адміністративних послуг. Результат очевидний: кількість зареєстрованих бізнесів зростає на 24%.

Важливим елементом є розвиток сільськогосподарського виробництва з урахуванням збільшення туристичних потоків до Чорноморського узбережжя Херсонської області. Громада розпочинає невластиві їй проекти з розвитку овочівництва, вирощування рослин у закритому ґрунті.

6. Надання соціальних послуг спрямоване на задоволення потреб громади, розширення послуг представникам Автономної республіки Крим та військовим частинам, розташованим на території громади

Важливим елементом в системі послуг є охорона здоров'я, яка має відповідати сучасним вимогам (рис. 2.69 та рис. 2.70).

Рис. 2.69 Структура ПМСД в Каланчацькій ОТГ

Рис. 2.70 Сучасне обладнання для діагностики

Центр ПМСД оновлює матеріальну базу. За кошти ОТГ заклад комп'ютеризовано, забезпечено інтернетом, закуплено програмне забезпечення, нові прилади і засоби для діагностики та лікування. Комп'ютеризація торкнулась і трьох амбулаторій в інших селах громади. З нового обладнання — ультразвукове дослідження, телеметричний кардіограф, який може одразу передавати дані в діагностичний центр у Херсоні, та цифровий термограф, який дасть можливість виявляти зміни в клітинах на ранньому етапі. Центр обслуговує весь район, адже тільки він має ліцензію на надання первинної допомоги. Також його послугами користуються тимчасово переміщені особи і кримчани.

Подальші дії ОМС для забезпечення економічного розвитку громади зображено на рис. 2.71:

Рис. 2.71 Наступні кроки з метою реалізації моделі МЕР

ПОМІЧНЯНСЬКА МІСЬКА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА (КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ)

Загальна характеристика

Рік створення: 2017

Населені пункти, що входять до складу ОТГ:

- м. Помічна;
- с. Помічна;
- с. Новопавлівка;
- с. Червоний Розділ.

Адміністративний центр: м. Помічна

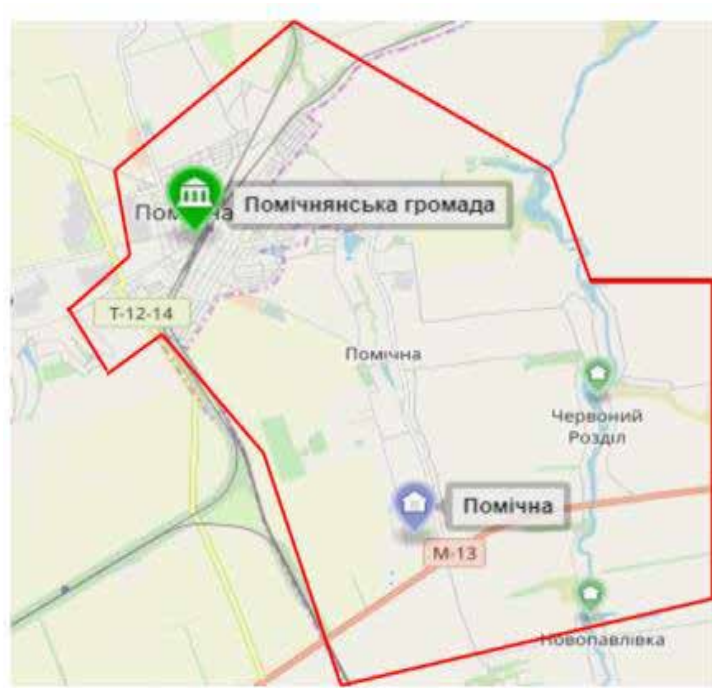
Чисельність населення: 10 244 ос.

Площа громади: 74,75 км²

Голова громади: Антошик Микола Миколайович

Адреса Помічлянської міської ради:
27030, Кіровоградська обл.,
Добровеличківський р-н, м. Помічна,
вул. Перемоги, 91

Контактний тел.: (05253) 2-72-22

Помічлянська ОТГ утворена у 2017 р. шляхом об'єднання Помічлянської міської ради (м. Помічна) Добровеличківського району Кіровоградської області та Помічлянської сільської ради (села Помічна, Новопавлівка, Червоний Розділ) Новоукраїнського району Кіровоградської області.

Адміністративний центр об'єднаної громади – м. Помічна розташоване на відстані близько 70 км на південний захід від обласного центру – Кропивницького, 24 км від географічного центру України в смт Добровеличківка на Придніпровській височині. Поруч з містом проходить автошлях М-13 (Кропивницький – Кишинів). У 9 км на захід від міста тече притока р. Синюхи – Чорний Ташлик.

За адміністративно-територіальним устроєм до складу громади входять чотири населених пункти: м. Помічна, с. Помічна, с. Червоний Розділ, с. Новопавлівка, з яких лише с. Помічна наближається за кількістю населення до 1,0 тис. ос., два інших населених пункти мають відповідно 350 і 330 жителів. Загальна кількість населення – 10 244 ос., які переважно проживають у м. Помічна. Громада має тенденцію до скорочення населення.

Основною конкурентною перевагою громади є наявність потужної залізничної станції, однак вона використовується переважно для перевезення сировини та готової продукції підприємств і практично не має прямого пасажирського залізничного сполучення з більшою частиною території України. Виняток – Одеський напрям.

Основною особливістю громади є монопрофільність: із 16 зареєстрованих на території громади найбільших підприємств - роботодавців 11 мають державну форму власності та їх діяльність спрямована на обслуговування потреб залізниці. Спостерігається поступове скорочення кількості працюючих в сфері транспорту.

Оцінка фінансового стану Помічнянської ОТГ

Рис. 2.72 Порівняння податкових надходжень на душу населення у Помічнянській ОТГ та в середньому по Кіровоградській області у 2018 р.

Помічнянська ОТГ вийшла на прямі міжбюджетні відносини з 01.01.2018 р. Тому обрахунок динаміки надходжень як об'єднаної громади відсутній. Але слід зазначити, що завдяки об'єднанню та отриманню до місцевого бюджету ПДФО з 2018 р. (44,6 млн грн додаткових надходжень), власні доходи громади радикально змінилися. Громада має значні податкові надходження на душу населення (5 789,6 грн), вищі за такий же показник в середньому по області (5 487,9 грн) та є спроможною (рис. 2.72).

Однак структура економіки громади – транзитно – посередницька та така, що використовує місцеву сировину, не створює умови для формування доданої вартості.

ЛОГІСТИЧНИЙ КЛАСТЕР НА ПЕРСПЕКТИВУ: ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ КЛАСТЕР

Короткий опис моделі МЕР

Монокомпонентна динамічна комплексна модель кластерного типу ґрунтується на основі розвитку логістичного кластеру, який спрямований на підвищення доступності території громади, збереження перспектив залізничного комплексу, знаходження шляхів розширення його використання для пасажирських перевезень та диверсифікації економіки через розвиток сфери послуг та туризму.

На рис. 2.73 схематично зображено модель МЕР Помічнлянської ОТГ.

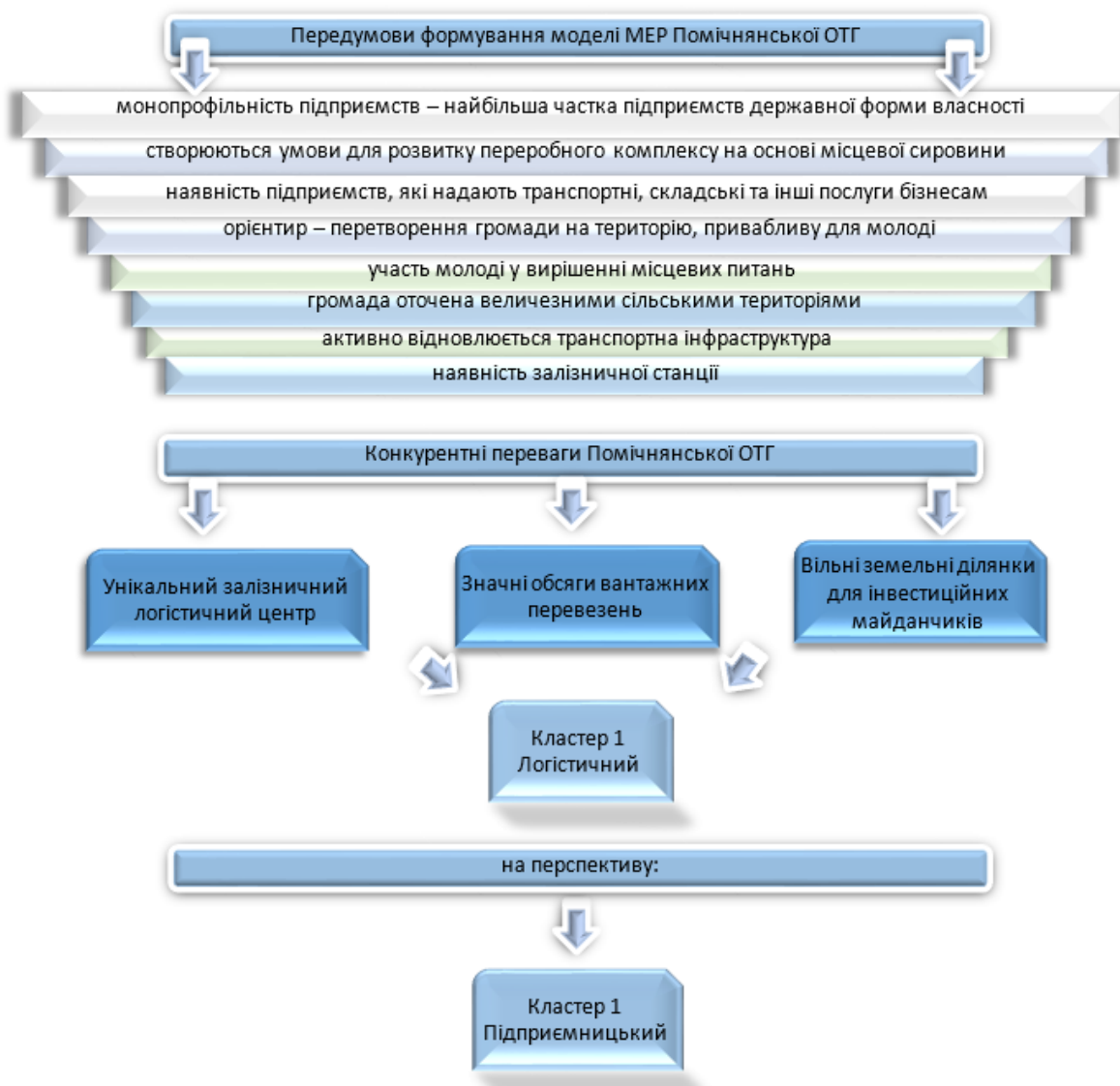

Рис. 2.73 Схема моделі МЕР Помічнлянської ОТГ

Основні інструменти моделі МЕР:

- розвиток партнерств між ОМС та підприємствами усіх форм власності, розширення логістичних можливостей інфраструктури громади;
- забезпечення представлення інвестиційних можливостей, налагодження зовнішніх комунікацій громади;

- покращення стану соціальної та інженерної інфраструктури громади, перетворення Помічнлянської громади на територію, привабливу для молоді;
- створення умов для розвитку малого та середнього підприємництва, переробного комплексу на основі місцевої сировини.

Бачення:

Помічнлянська ОТГ – це в майбутньому основний логістичний центр Кіровоградської області, місце реалізації сучасних підприємницьких ідей, привабливий та комфортний центр технічного забезпечення логістичних процесів для промисловості та сільгоспвиробників (рис. 2.74).

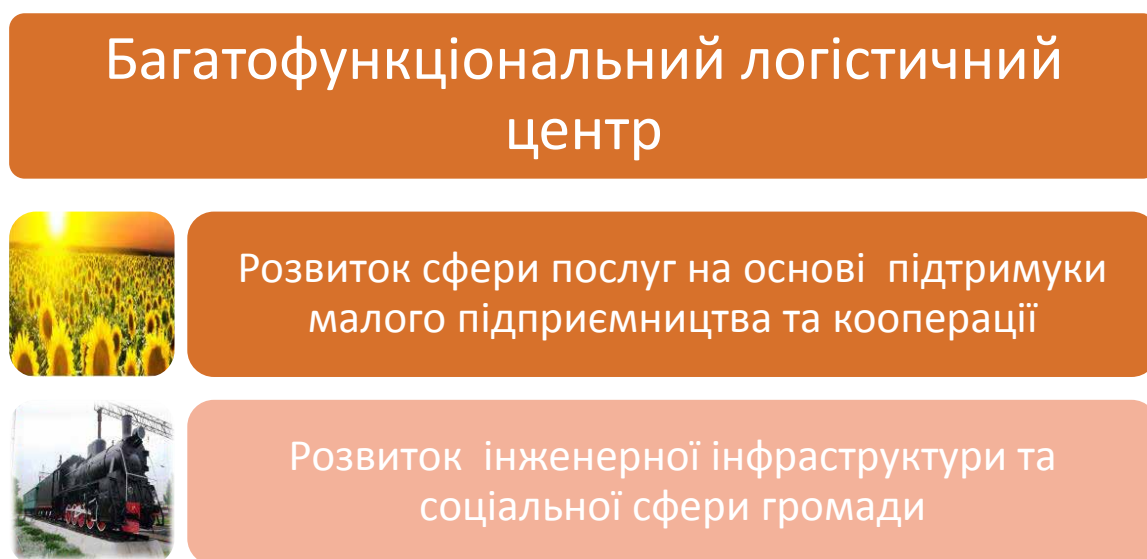

Рис. 2.74 Помічнлянська ОТГ – багатофункціональний логістичний центр

Модель МЕР підтримується стратегічним планом розвитку громади, передбачає низку проєктів в плані реалізації. Зокрема, планується:

- змінити середовище громади та перетворити на комфортне місце проживання та центр економічного тяжіння для сільгоспвиробників сусідніх територій;
- мотивувати розвиток підприємництва;
- розширити економічні можливості через відродження унікальних об'єктів інженерної інфраструктури;
- перетворити на тренінговий центр залізничних перевезень, центр підготовки /перепідготовки кадрів для підприємств залізниці.

Найбільший економічний кластер на території громади – група підприємств, які обслуговують потреби місцевого відділення Одеської залізниці та підприємств, які використовують місцеві природні ресурси.

Рис. 2.75 ПАТ «Укрзалізниця» РФ «Одеська залізниця» та ПАТ «Кіровоградграніт»

Це ПАТ «Укрзалізниця» РФ «Одеська залізниця» та ПАТ «Кіровоградграніт» який, на сьогоднішній день, входить в десятку найбільших виробників каменещебеневої продукції в Україні. А за офіційними даними державних органів статистики, підприємство займає 18 місце серед підприємств України з експорту каменещебеневої продукції. Інші підприємства – переважно малі, які надають транспортні, складські та інші послуги бізнесам. Зокрема, група підприємств, яка надає логістичні послуги: ТОВ «Прометей Сайлос» - механізований припортовий термінал, що надає стандартний комплекс послуг з прийому, сушіння, очищення, зберігання та відвантаження зерна на автомобільний та залізничний транспорт, МПП «Трейд», СТОВ «Агрофірма Славутич», СТОВ «Мир», ТДВ «Простор-1», ТОВ «Агрокомтрейд-Альянс», ТОВ «ДНК ГРУПП», ТОВ «Вересень плюс», ТОВ «Венте-Оіл», «Помічнлянський ринок» - облпотребкооперація.

Помічнлянська ОТГ оточена величезними сільськими територіями, які зараз не в повному обсязі використовують логістичні можливості Помічнлянського залізничного вузла через різні обставини, у тому числі, з причин зруйнованого дорожнього господарства прилеглих територій. Громада зацікавлена у збереженні діючих підприємств, в покращенні логістичних можливостей для прилеглих територій, а також у створенні міжмуніципальних партнерств для розвитку дорожнього господарства Помічнлянсько – Добровеличківського субрегіону. Оскільки структура сільського господарства на землях навколо громади – це зернові культури, важливим є створення умов для їх попередньої підготовки, переробки, транспортування.

Основою моделі МЕР є реалізація стратегічного напрямку з економічного розвитку громади.

Громада активного підприємництва та продуктивної зайнятості

1. Створення ефективної системи підтримки та надання послуг для бізнесу:
 - інституційна підтримка бізнесу;
 - інформаційна підтримка підприємництва;
 - забезпечення МСП кваліфікованими кадрами;
 - активна діалогова платформа з питань підприємництва в громаді.

2. Підтримка сільськогосподарських виробників та сільськогосподарської переробки:
 - сприяння підвищенню продуктивності фермерських та особистих селянських господарств;
 - сприяння створенню сільськогосподарських кооперативів;
 - сприяння створенню сільськогосподарських виробників та сільськогосподарської переробки (переробка продукції рослинництва, тваринництва, бджільництва);
 - створення муніципального ринку.

3. Маркетинг території та залучення інвестицій:
 - розробка сучасної просторово-планувальної документації (генеральні плани, схема планування території громади, зонінг);
 - підготовка якісних інвестиційних продуктів;
 - розробка бренду та маркетингової стратегії громади;
 - активна інвестиційна та виставкова діяльність громади.

Запровадження постійного діалогу з громадою є основою успіху та її розвитку.

Перший такий досвід громада отримала в процесі підготовки стратегічного плану розвитку. Надалі така практика була закріплена Положенням про консультації з громадськістю.

Наразі жителі більш активно включаються у вирішення місцевих питань.

В результаті об'єднання громада отримала можливість більш активно використовувати свої інвестиційні можливості. Важливим елементом розвитку є підготовка території громади до інвестування, зміна середовища громади, перетворення його на більш комфортне та облаштоване. І оскільки логістика є надважливим напрямом економіки, то саме відновлення доріг стало одним важливих поштовхів до розвитку цього напрямку (рис. 2.76).

Рис. 2.76 Розвиток дорожньої інфраструктури в Помічнській ОТГ

Диверсифікація економіки розпочинається з аналізу можливостей для інвестування та вивчення потреб громади щодо надання послуг.

Важливим кроком стало дослідження можливостей використання вільних промислово-складських приміщень, будівель і споруд та земельних ділянок, які не використовуються, але можуть використовуватися для ведення підприємницької діяльності.

Промоція наявних вільних приміщень та земельних ділянок допоможе інвестору у визначенні потенційних об'єктів для інвестування.

Громада розпочала інвентаризацію та формує реєстр вільних земельних ділянок та нерухомості. Розроблені реєстри розміщуються на офіційному сайті Помічнської міської

ради, який постійно оновлюється та доповнюється. В результаті сформовано Інвестиційний профіль громади.

Важливим питанням для сьогоdnішнього розвитку громади є можливість отримання молоддю професійної освіти на території громади. Тому перспективними кроками є розвиток шкіл громади. Саме така ідея закладається програмою розвитку освіти Помічлянської ОТГ до 2020 р., яка передбачає впровадження неперервної освіти для її жителів. Планується співпраця в цьому напрямі із Добровеличківським центром зайнятості.

Створення умов для надання адміністративних послуг - розвиток центру надання адміністративних послуг – сприяє покращенню умов для реєстрації та започаткування бізнесу на території громади.

Подальші дії ОМС для забезпечення економічного розвитку громади зображено на рис. 2.77.

Рис. 2.77 Наступні кроки з метою реалізації моделі МЕР

Зазначені на рис. 2.77 кроки ОМС для забезпечення подальшого розвитку громади включають в себе:

1. Супроводження громади в процесі формування інвестиційної привабливості та поширення ідеї розвитку підприємництва.

Громада потребує створення Агенції місцевого розвитку на засадах співробітництва ОМС та місцевого бізнесу або відповідного структурного підрозділу у складі громади з метою активного пошуку додаткових ресурсів на розвиток, впровадження практики проєктного управління.

2. Промоція території.

Громада слабо представлена в інформаційному просторі, тому потрібний системний маркетинг у напрямі просування її логістичних потужностей з одночасним нарощуванням логістичних можливостей.

3. Впровадження міжмуніципального співробітництва.

Співробітництво між територіальними громадами має стати для цієї території основою розвитку. Партнерами для Помічнлянської ОТГ є Новоукраїнська та Добровеличківська ОТГ, які можуть спільно використовувати можливості для розвитку, інфраструктуру.

4. Розвиток промислового туризму на основі можливостей історичних об'єктів інженерної інфраструктури в напрямках: екстремальний, зелений туризм.

Така ідея може бути реалізована за умови інвестування у збереження об'єктів інженерної інфраструктури, однак вони вимагають відновлення. Крім того, громада потребує розвитку традицій гостинності, яких вимагає поширення практики зеленого туризму.

ЛАНОВЕЦЬКА МІСЬКА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА (ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ)

Загальна характеристика

Рік створення: 2017

Населені пункти, що входять до складу ОТГ:

- м. Ланівці;
- с. Волиця;
- с. Малі Кусківці;
- с. Оришківці;
- с. Краснолука;
- с. Татаринці;
- с. Якимівці;
- с. Загірці;
- с. Михайлівка;
- с. Юськівці

Адміністративний центр:
м. Ланівці

Чисельність населення: 12 680 ос.

Площа громади: 134.6 км²

Голова громади: Казновецький
Роман Володимирович

Адреса Лановецької міської ради:
47400, Тернопільська обл.,
Лановецький р-н, м. Ланівці, вул.
Незалежності, 34

Контактний тел.: (03549) 2-11-18

Лановецька ОТГ Лановецького району Тернопільської області була створена 01.12.2017 р. До її складу увійшли 1 міська та 4 сільських рад, а саме 10 населених пунктів з населенням:

- м. Ланівці – 8 772 ос.;
- с. Волиця – 176 ос.;
- с. Малі Кусківці – 195 ос.;
- с. Оришківці – 347 ос.;
- с. Краснолука – 555 ос.;
- с. Татаринці – 520 ос.;
- с. Якимівці – 495 ос.;
- с. Загірці – 385 ос.;
- с. Михайлівка – 355 ос.;
- с. Юськівці – 880 ос.

Адміністративний центр громади розташований у м. Ланівці. Лановецька ОТГ знаходиться на півночі Тернопільської області. Громада межує:

- на півночі з Шумським районом;

- на сході з Хмельницькою областю, Гриньковецькою сільською радою, Молотківською сільською радою;
- на півдні з Бережанською сільською радою, Ванжулівською сільською радою, Іванковецькою сільською радою;
- на заході з Борсуківецькою сільською ОТГ.

Наявне населення громади станом на 01.01.2018 р. – 12 680 ос., в тому числі: міського населення 8 772 ос.; сільського населення 3 908 ос.

Відстань до деяких інших українських міст: Тернопіль – 61 км, Київ - 380 км, Львів – 192 км, Хмельницький – 122 км, Луцьк – 145 км, Одеса – 700 км, Харків – 841 км.

Через територію громади проходять автомобільні шляхи міжнародного значення М12 (Автошлях Р43, Т 2009), який є частиною європейського маршруту Е50 та М19 (Т 2012, Т 2325). Важливе значення має налагоджене сполучення маршрутними таксі із Тернополем, через місто проходить багато транзитних маршрутів із віддалених сіл. У місті наявна залізнична станція. Відстань до м. Тернополя – 61 км, до м. Шепетівка – 90 км.

Найближча залізнична станція міжнародного сполучення знаходиться у місті Тернопіль.

На відстані 70 км від центру громади знаходиться міжнародний аеропорт «Тернопіль». Відстані до інших важливих міжнародних аеропортів:

- міжнародний аеропорт «Івано-Франківськ» - 191 км;
- міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького - 193 км;
- міжнародний аеропорт «Бориспіль» - 400 км.

Оцінка фінансового стану Лановецької ОТГ

Рис. 2.78 Податкові надходження на душу населення в Лановецькій ОТГ та в середньому по Тернопільській області у 2018 р.

Оскільки об'єднана громада утворилася у 2017 р. немає змоги зробити аналіз бюджетних показників в динаміці. У 2018 р. доходи (без врахування трансфертів) Лановецької ОТГ склали 39,1 млн грн, доходи (з врахуванням трансфертів) – 89,6 млн грн). Частка ПДФО у доходах (без врахування трансфертів) склала 59,8%, єдиного податку – 13,9%, плати за землю – 12,4%.

Показник податкових надходжень на душу населення в Лановецькій ОТГ (2 871,0 грн), порівняно з таким же показником в середньому по області (3 613,0 грн), що свідчить про наявність економічного розвитку громади (рис. 2.78).

АГРОПРОМИСЛОВИЙ КЛАСТЕР

Короткий опис моделі МЕР

Монокомпонентна динамічна комплексна модель кластерного типу базується на розвитку агропромислового комплексу з переробкою сільськогосподарської продукції, яка передбачає використання потенціалу розвитку сільських територій шляхом створення організаційних, правових та економічних умов з метою ефективного розвитку аграрного сектору для стабільного забезпечення населення якісною, безпечною, доступною сільськогосподарською продукцією та промисловості сільськогосподарською сировиною.

На рис. 2.79 схематично зображено модель МЕР Лановецької ОТГ.

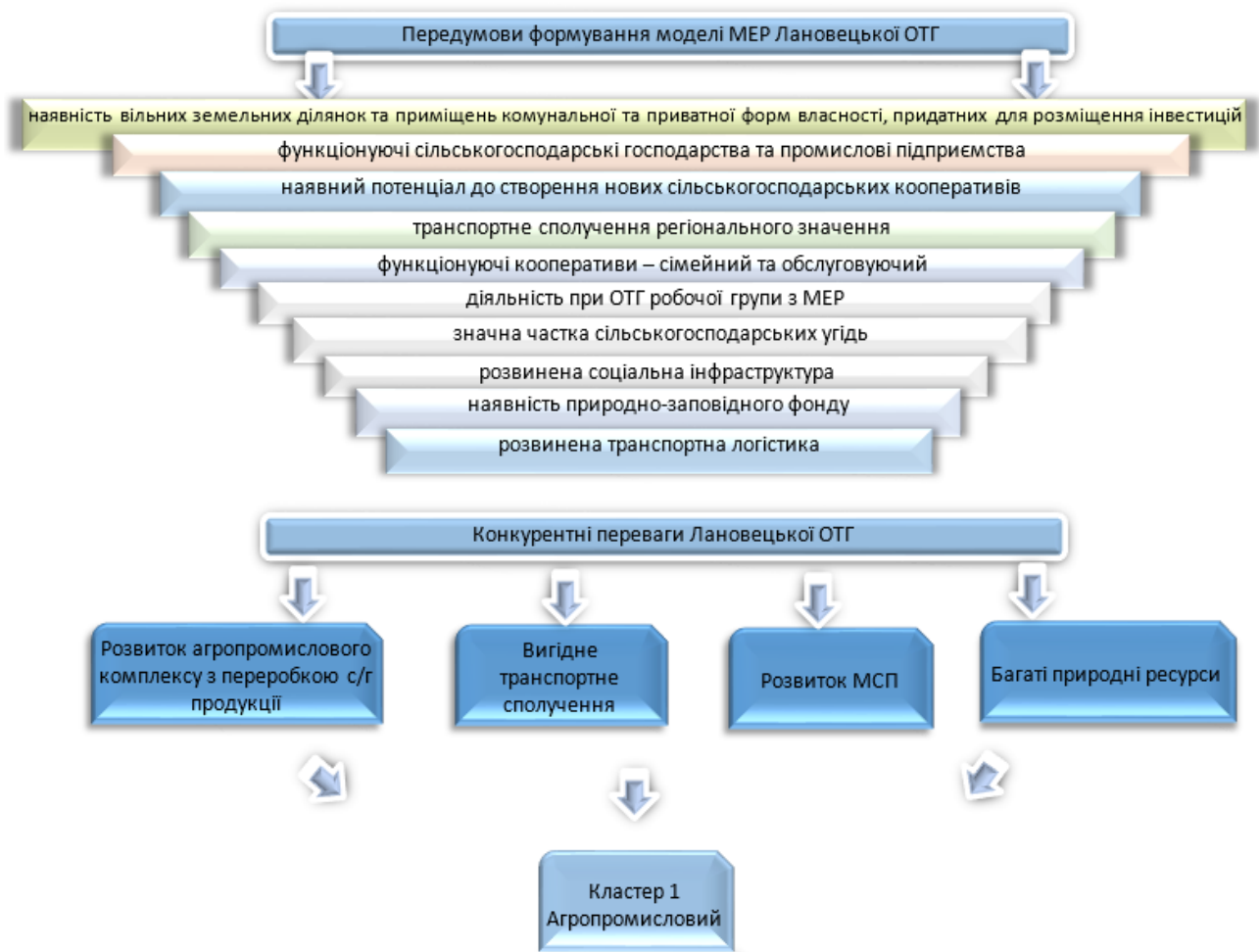

Рис. 2.79 Схема моделі МЕР Лановецької ОТГ

Лановецька ОТГ – це значна територія з наявністю малого та середнього підприємництва, вільних земельних ділянок, природно-заповідного фонду та інвестиційно-привабливих об'єктів для залучення інвесторів, вигідним транспортним сполученням регіонального значення, розвиненою соціальною інфраструктурою, де проживає понад 60% населення працездатного віку.

Основною метою моделі МЕР є економічне зростання та забезпечення створення гідних умов життя і праці територіальної громади, підвищення якості життя мешканців міста та сіл громади, розвитку виробничого потенціалу; розробка проектів стратегічних рішень та програм для забезпечення сталого економічного розвитку громади, ефективного управління міським господарським комплексом на основі вивчення та аналізу позитивного досвіду міст України та

світу у вирішенні проблем; розробка та впровадження проєктів із залучення інвестицій, а також інших джерел фінансових, технологічних та інтелектуальних ресурсів для забезпечення активізації міського та сільського розвитку. МЕР орієнтований на зростання добробуту і допомагає закласти основу національного процвітання. МЕР націлений на діяльність підприємств, ОМС та інших зацікавлених сторін, спрямовану на максимізацію економічних ресурсів громади (рис. 2.80).

Рис. 2.80 Лановецька ОТГ – комфортні умови для проживання

Розуміючи, що основним напрямком місцевого економічного розвитку є агропромисловий комплекс, керівництво Лановецької ОТГ уже реалізовує ряд міні-проєктів, спрямованих на впровадження моделі МЕР:

- протягом першого півріччя 2019 р. було проведено аудит вільних земельних ділянок та приміщень комунальної та приватної форм власності, придатних для розміщення інвестицій (в першу чергу агропромислового напрямку). В результаті вже сформовано каталог інвестиційних пропозицій, створено окремий розділ на офіційному сайті громади «Путівник інвестора»;

- триває інвентаризація земель сільськогосподарського призначення, які в майбутньому будуть передані на обслуговування новоствореному комунальному підприємству, що займатиметься вирощуванням сільськогосподарської продукції. В перспективі будуть також залучатися інвестиційні кошти для відкриття підприємств, що займатимуться переробкою вирощеної даним комунальним підприємством с/г продукції;

- розпочато роботу з ініціювання створення на території громади сільськогосподарських кооперативів, у т.ч. сімейних. У цьому напрямку уже є перші результати – створено обслуговуючий кооператив «Партнер-Ланівці» (комплексне обслуговування об'єктів) та сімейний кооператив, що займається вирощуванням равликів;

- розуміючи, що малий бізнес (особливо на перших етапах свого становлення) потребує підтримки, Лановецька ОТГ розробила механізм відшкодування відсоткових ставок за кредитами для представників місцевого бізнесу, що буде надаватися в рамках реалізації «Програми розвитку малого і середнього підприємництва на території Лановецької ОТГ на період 2019-2021 роки». Програма була затверджена на черговій сесії Лановецької міської ради 27 березня 2019 р.

В планах громади створити на території Лановецької ОТГ сільськогосподарський кластер, який організує замкнутий цикл виробництва, переробки та збуту готової сільськогосподарської продукції.

У 2019 р. на території Лановецької ОТГ зареєстровано 595 суб'єктів господарювання з яких фізичних осіб – підприємців - 378, з них здійснюють діяльність з використанням найманих працівників 121; юридичних - 217, з них здійснювали діяльність з використанням найманих працівників 75.

Основні бюджетоутворюючі підприємства: ПП «Захід-Агроінвест», ТОВ «Захід-Агротранс», ПрАТ «Хлібоприймальне підприємство», ТОВ «Росса», ПСП «а/ф Горинь» (табл. 2).

Таблиця 2

Промисловий комплекс Лановецької ОТГ

Назва підприємства	Вид діяльності
ПП «ФІРМА»САЗАН»	Прісноводне рибництво (аквакультура)
ТОВ «РОССА»	Переробка молока, виробництво масла та сиру
ПрАТ»ЛАНОВЕЦЬКЕ ХПП»	Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном
ТОВ «ЗАГОТЗБУТ»	Переробка м'яса та оптова торгівля м'ясом
ПП «ЗАХІД-АГРОІНВЕСТ»	Переробка олійних культур та надання послуг із сушіння, очищення та зберігання зерна
ТОВ «ЗАХІД-АГРОТРАНС»	Вантажний автомобільний транспорт

Основний напрямок діяльності ПП «Захід – Агроінвест» - це закупівля і переробка олійних культур та надання послуг з сушіння, очищення та зберігання зерна. ПП «Захід-Агроінвест» має власні складські приміщення придатні для тривалого зберігання зернових, олійних і зернобобових культур (рис. 2.81, рис. 2.82). Виробнича потужність олійно-переробного заводу складає до 18 тис. тон сировини на місяць. Якісні показники продукції відповідають міжнародним стандартам, що дозволяє успішно реалізовувати продукцію на європейському ринку. Транспортування готової продукції здійснюється як автотранспортом так і залізничними вагонами. Уся продукція, виготовлена на нашому підприємстві, сертифікована за європейським стандартом ISCC.

Рис. 2.81 Територія зерносховища ПСП «Горинь»

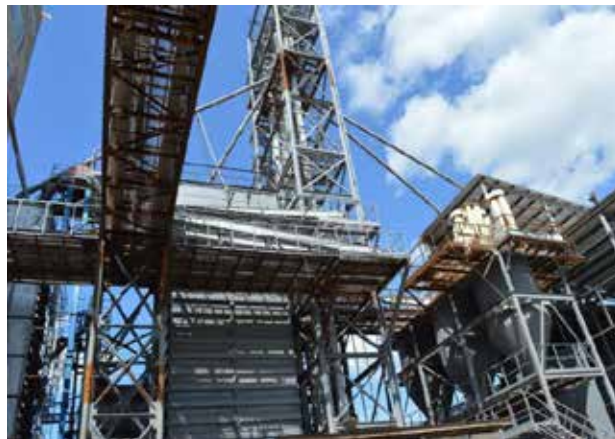

Рис. 2.82 Адміністративні та виробничі приміщення ПП «Захід-Агроінвест»

ПП «Захід-Агроінвест» проводить реконструкцію олійнопресового заводу під олійноекстракційний продуктивністю 500 тон за добу, що дозволить суттєво збільшити об'єм випуску продукції і покращити її якість.

ТОВ «Захід-Агротранс» надає транспортні послуги на ринку вантажоперевезень з початку 2014 р. Географія доставок вантажу не обмежується лише Україною. Автомобілі компанії успішно транспортують продукцію в країни Європи та СНД. Автопарк налічує 24 вантажні автомобілі марки DAF, з них – 13 зерновозів та 11 цистерн (рис. 2.83).

Рис. 2.83 Автобаза ПП «Захід-Агроінвест»

Пріоритетними галузями економіки в громаді є сільське господарство, а у промисловому комплексі – переробка сільськогосподарської продукції.

В агропромисловому комплексі громади зареєстровано 17 сільськогосподарських господарств.

Площа сільськогосподарських угідь – 11 740,6 тис. га, з них:

- ріллі – 8 676,9 тис. га;
- сіножаті – 905,3 га;
- пасовище – 2 041,6 га;
- багаторічні насадження – 116,8 га.

Агропромисловий кластер представлений такими сільськогосподарськими господарствами (табл. 3).

Таблиця 3

Перелік сільськогосподарських господарств Лановецької ОТГ

№ з/п	Назва господарства	Населений пункт
1	ПСП «ГОРИНЬ»	м. Ланівці, с. М. Кусківці
2	ПП «ПРОГРЕС-К»	м. Ланівці, с. Краснолука, с. Якимівці, с. Юськівці
3	ТОВ «ВОЛОЧИСЬК -АГРО»	с. Загірці, с. Юськівці
4	ПСП «ВЛАД»	с. Якимівці
5	ПРАТ «ЗЕРНОПРОДУКТ МХП»	м. Ланівці
6	ТОВ «АГРО-ЛАНІВЦІ»	м. Ланівці
7	ТОВ «КОМАГРО»	м. Ланівці, с. Якимівці,
8	ТОВ «ШУМСЬК АГРО»	м. Ланівці, с. Загірці

У Лановецькій ОТГ Створено робочу групу місцевого економічного розвитку.

Проекти МЕР спрямовані на підтримку існуючого бізнесу, сприяння розвитку підприємництва, розвиток трудових ресурсів та залучення нового бізнесу й інвестицій.

На засіданнях робочої групи МЕР визначено заходи для досягнення поставлених цілей:

- сприяння налагодженню стабільної роботи діючих підприємств;
- забезпечення режиму максимального сприяння діяльності малого та середнього бізнесу, підвищення його ролі у соціально-економічному житті громади;
- недопущення обмежень на шляху розвитку підприємництва;
- активізація інформативної відкритості громади у сфері висвітлення інвестиційного потенціалу;
- підвищення інвестиційного іміджу Лановечини, сприяння суб'єктам господарювання у реалізації інвестиційних проєктів, спрямованих на випуск інноваційної продукції;
- проведення роботи з міжнародними та вітчизняними фінансовими установами стосовно отримання кредитів, грантів для реалізації інвестиційних проєктів;
- популяризація економічного потенціалу та інвестиційних можливостей регіону, розробка презентаційно-інформаційних матеріалів та інформування широкого загалу інвесторів;
- оновлення переліку вільних земельних ділянок, виробничих площ, об'єктів незавершеного будівництва і актуальних інвестиційних проєктів для інформування потенційних інвесторів;
- оптимізація ставок місцевих податків і зборів шляхом аналізу діючих ставок на предмет їх економічної обґрунтованості.

Для досягнення цілей МЕР було вирішено питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського та іншого призначення за межами населених пунктів у власність ОТГ. Проведено аналіз вільних земельних ділянок з метою підвищення інвестиційної привабливості громади та здійснено аналіз потреби палива для діяльності комунальних установ.

Також робочою групою МЕР визначено плани на майбутнє — створення комунального підприємства (вирощування продукції рослинництва та деревообробна промисловість). Для цього планується закупити необхідне обладнання за кошти міжнародної матеріально-технічної допомоги, спонсорської допомоги, місцевого бюджету тощо. Підприємство буде створене з метою отримання доходу від реалізації товарів, робіт, послуг. Планується встановити лінію виробництва пеллет (рис. 2.84), які будуть використовуватись для обігріву

комунальних закладів та установ громади. Також однією із цілей комунального підприємства буде збільшення насаджень дерев, а в перспективі – розширення цеху переробки продукції.

Рис. 2.84 Лінія виробництва пеллет

Бачення:

Лановецька ОТГ у 2030 р. є з розвинуеною інфраструктурою, зі сприятливим бізнес середовищем, комфортною для проживання всіх вікових і гендерних груп, екологічно свідомою, естетично та туристично привабливою.

Подальші дії ОМС для забезпечення економічного розвитку громади зображено на рис. 2.85.

Рис. 2.85 Наступні кроки з метою реалізації моделі МЕР

САТАНІВСЬКА СЕЛИЩНА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА (ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ)

Загальна характеристика

Рік створення: 2015

Населені пункти, що входять до складу ОТГ:

- смт Сатанів;
- с. Іванківці;
- с. Кринцілів;
- с. Кам'янка;
- с. Спасівка;
- с. Клинове;
- с. Юринці;
- с. Покровка;
- с. Сатанівка;
- с. Олександрівка;
- с. Зверхівці.

Адміністративний центр: смт Сатанів

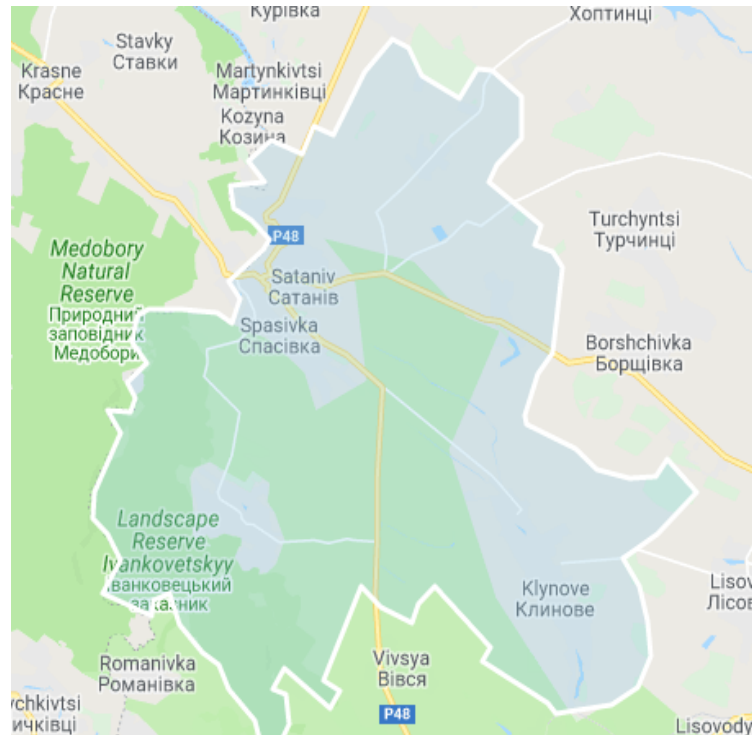
Чисельність населення: 7 889 ос.

Площа громади: 202,9 км²

Голова громади: Собков Альберт
Іванович

Адреса Сатанівської селищної ради:
32034, Хмельницька обл.,
Городоцький р-н, смт Сатанів,
вул. Бузкова, 135 ж

Контактний тел.: (03851) 4-22-96

Сатанівська ОТГ утворена 13.08.2015 р., розташована на південному заході Городоцького району Хмельницької області. Адміністративний центр ОТГ – Сатанів, селище, знаходиться на лівому березі річки Збруч, на території національного природного парку «Подільські Товтри». На правому березі Збруча сусідом Сатанова є с. Калагарівка Гусятинського району Тернопільської області.

За адміністративно-територіальним устроєм до складу ОТГ входять одинадцять населених (табл. 4).

Склад населених пунктів, які входять до Сатанівської ОТГ

№	Найменування територіальних громад та населених пунктів, що входять до їх складу, із зазначенням адміністративного статусу	Чисельність населення станом на 01 січня:				Відстань до адміністративного центру громади, км	Площа населеного пункту, га
		2016	2017	2018	2019		
	Сатанівська селищна рада						
1	смт Сатанів	2250	2256	2253	2213	-	1037,8
	Іванковецький старостинський округ						
2	с. Іванківці	1249	1240	1130	1103	10,0	457,7
3	с. Кринцілів	37	37	27	23	7,0	24,64
	Кам'янський старостинський округ						
4	с. Кам'янка	527	522	512	500	3,0	174,2
5	с. Спасівка	313	307	303	293	2,0	121,9
	Клинівський старостинський округ						
6	с. Клинове	1853	1830	1811	1769	10,0	644,5
	Юринецький старостинський округ						
7	с. Юринці	724	714	708	694	1,0	169,5
8	с. Покровка	520	512	507	490	1,0	104,1
9	с. Сатанівка	386	406	401	402	3,0	180,3
10	с. Олександрівка	168	163	164	172	7,0	138,8
11	с. Зверхівці	250	240	236	230	7,0	150,5
	Всього по Сатанівській ОТГ	8277	8227	8052	7889		3203,94

Станом на 01.01.2019 р. в населених пунктах ОТГ проживає –7 889 ос., що на 2,1% менше у порівнянні з 01.01.2018 р. Територія Сатанівської ОТГ займає площу – 202,972 кв. км, що становить 18,4 % від території району та 0,1 % території області.

Найближча до Сатанова залізнична станція знаходиться в смт Закупне на відстані 20 км.

Територіальний автошлях Т0903 з'єднує Сатанів з низкою населених пунктів Тернопільщини та Івано-Франківщини (Теребовля, Підгайці, Галич). Регіональний автошлях Р50 забезпечує сполучення з районним центром (27 км), Ярмолинцями і обласним центром, відстань до якого 79 км. Автошлях Р48 (Кам'янець-Подільський — Сатанів — Війтівці — Теофіполь — Білогір'я) з північного боку з'єднує Сатанів з міжнародним автомобільним шляхом М12 (Е50) (відстань до перетину 31 км). До Кам'янця-Подільського відстань становить 78 км.

Оцінка фінансового стану Сатанівської ОТГ

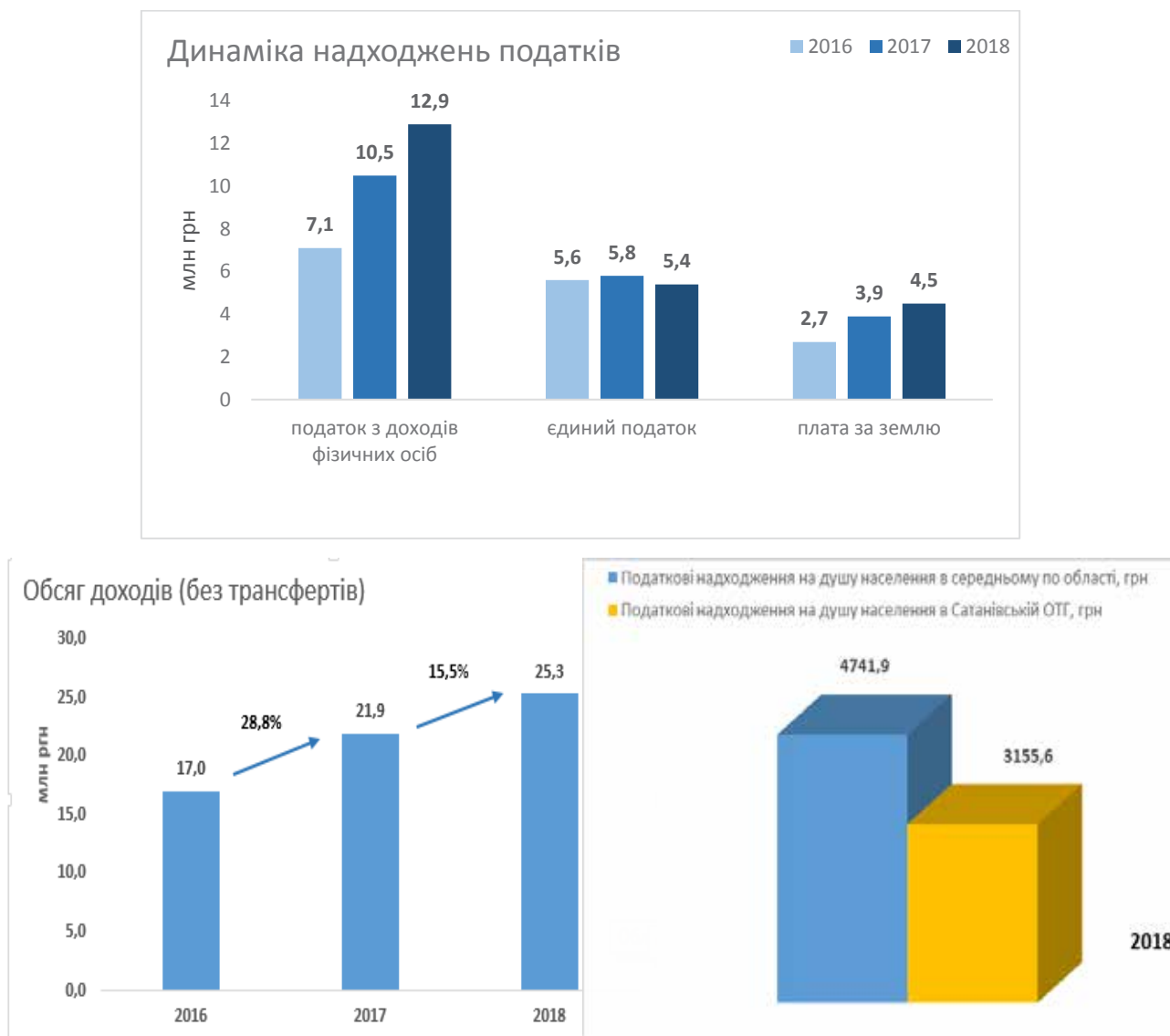

Рис. 2.86 Оцінка дохідної частини бюджету Сатанівської ОТГ

Як видно з рис. 2.86, спостерігається позитивна динаміка наповнення бюджету: темпи росту доходів (без врахування офіційних трансфертів) склали 28,8% (у 2017 р. порівняно з 2016 р.) та 15,5% (у 2018 р. порівняно з 2017 р.). Крім того, стійка тенденція до збільшення надходжень з ПДФО – на 2,4 млн грн у 2018 р. порівняно з 2017 р. Проте надходження з єдиного податку дещо зменшилися – з 5,8 млн грн (у 2017 р.) до 5,4 млн грн (у 2018 р.). Показник податкових надходжень на душу населення Сатанівської ОТГ менший від такого ж показника в середньому по Хмельницькій області (станом на 2018 р.) на 33,5% (3 155,6 грн та 4 741,9 грн відповідно).

ТУРИСТИЧНИЙ КЛАСТЕР

Короткий опис моделі МЕР

Монокомпонентна динамічна комплексна модель кластерного типу базується на функціонуванні підприємницьких структур сільськогосподарського та туристичного секторів, що формують передумови створення туристичного кластеру, який підвищуватиме конкурентоздатність громади та поліпшуватиме місцеву економіку.

На рис. 2.87 схематично зображено модель МЕР Сатанівської ОТГ.

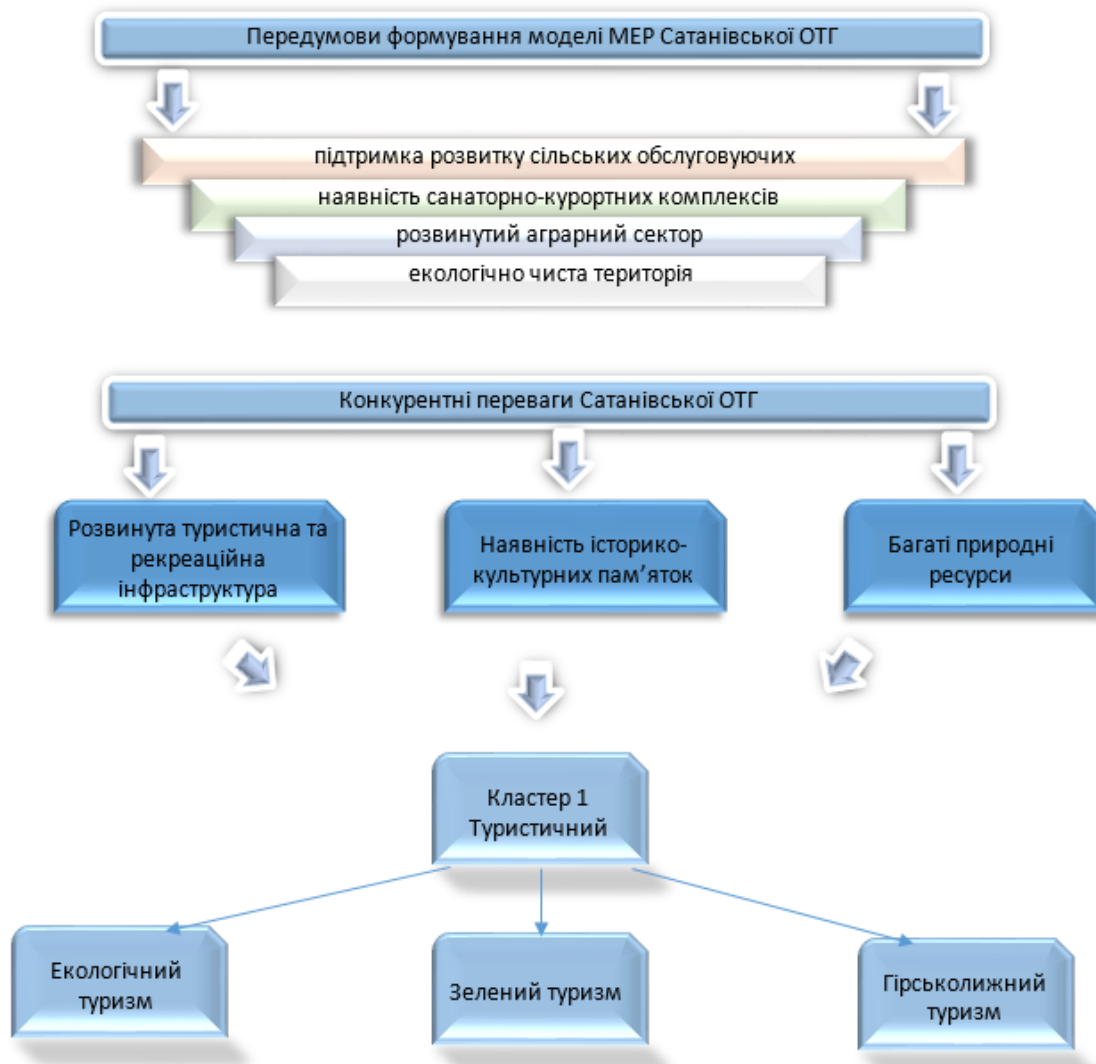

Рис. 2.87 Схема моделі МЕР Сатанівської ОТГ

Завдяки злагодженій політиці регіону та громади формуються і просуваються на інвестиційні ринки привабливі інвестиційні пропозиції. Залучення стратегічних інвесторів дозволить радикально змінити образ «радянського курорту» на сучасний європейський лікувально-оздоровчий центр, який приваблює гостей як з України, так і з усього світу. Супутніми послугами стають екологічний, зелений та гірськолижний туризм, що забезпечить цілорічне ефективне функціонування курортного комплексу. Зростає кількість робочих місць та рівень доходів населення. Малий та середній бізнес розвивається як обслуговуючий кластер курортної мережі.

Розвиток сільських територій громади забезпечується інвестиціями в аграрний сектор, підтримкою сільських обслуговуючих кооперативів та неаграрними видами бізнесу. Аграрний сектор громади повністю забезпечує продуктами харчування курортну сферу та експортує їх за межі громади.

Основні інструменти моделі МЕР:

- залучення продуктивних інвестицій (у т. ч. прямих іноземних інвестицій багатонаціональних корпорацій) та створення високотехнологічних робочих місць;
- сприяння розвитку бізнесу та формування кластеру (ланцюжки зростання доданої вартості);
- розвиток інфраструктури, впровадження енергоефективних технологій, оптимізація транспортних потоків та визначення політики поводження із ТПВ;
- розвиток партнерських стосунків з бізнесом (ДПП), спонукання бізнесу до соціальної та етичної відповідальності;
- налагодження партнерських зв'язків з громадою;
- реформування структури управління розвитком відповідно до завдань та цілей стратегій;
- забезпечення перманентного навчання персоналу.

Бачення:

Сатанівська ОТГ – екологічно чиста, туристично приваблива територія в мальовничому природному заповіднику «Товтри», в якій затишно, безпечно та комфортно жити, працювати і відпочивати, де гостям пропонується високий рівень туристичного сервісу та якісні екологічні продукти, в основі економіки якої – рекреаційно-лікувальні послуги бальнеологічного курорту європейського рівня «Сатанів».

Модель МЕР Сатанівської ОТГ підтримується стратегією і має певну послідовність складових, які реалізуються у поєднанні різних інструментів відповідно до планів дій та стратегії:

- розвиток туристичного потенціалу та підприємницької активності громади;
- створення нових курортно-туристичних продуктів;
- підтримка розвитку зеленого туризму у громаді;
- популяризація курорту в Україні і світі. Створення бренду «Курорт «Сатанів»;
- облаштування туристично привабливих місць та місць проведення масових подій;
- покращення доступності до туристично привабливих місць;
- покращення інфраструктури підтримки бізнесу;
- інституційне забезпечення економічного розвитку та залучення інвестицій;
- сприяння розвитку традиційних ремесел/промислів та інновацій;
- навчально-консультативна підтримка індивідуальних с/г виробників;
- підтримка розвитку с/г кооперації;
- підтримка збуту та переробки продукції малих с/г виробників;
- забезпечення транспортними комунікаціями сільських населених пунктів громади;
- забезпечення водопостачання та водовідведення сільських населених пунктів громади;
- вдосконалення системи управління ТПВ;
- підвищення якості послуг мережі освітніх закладів;
- підвищення якості послуг закладів охорони здоров'я;
- розширення можливостей для забезпечення культурних потреб та здорового способу життя;
- підвищення поінформованості жителів та їх участі у розвитку громади.

**Рис.2.88 Свято-Троїцький монастир,
XVI-XVIII ст.**

**Рис. 2.89 Сатанівська оборонна синагога,
XV ст., відреставрована в 2015 р.**

На території Сатанівської ОТГ станом на 01.12.2018 р. проводять господарську діяльність: 103 юридичні особи, в т. ч. філії, приватні, державні та комунальні установи та підприємства, фермерські господарства, тощо; 157 фізичних осіб підприємців, в т. ч., які зареєстровані за межами громади.

У громаді працюють 47 закладів торгівлі, з них продовольчі – 35, непродовольчі – 12. Аптеки – 7, з яких 5 в смт Сатанів. Закладів громадського харчування в Сатанівській ОТГ налічується 12 (ресторанів – 3, барів – 4, кафе – 5), загальною місткістю 873 посадкових місць.

Найбільшими санаторно-курортними комплексами курорту «Сатанів» на сьогодні є: Санаторно-лікувальний комплекс «Перлина Поділля» – 194 місць, ТОВ ОСК «Сонячний прованс» – 80, ДП «Санаторій «Збруч» – 105, Оздоровчий комплекс «Поділля» – 60, ТОВ «АКВА-ВІТА Жива-Вода» – 36, Реабілітаційний центр УМВД України «Південний Буг» – 30, туристичний кемпінг «Олімп» – 19. Також в наявності є 4 бази відпочинку, які можуть працювати в готельному режимі, місткістю – 10-15 ос.

Проводяться ремонтні роботи у колишньому профілакторії «Берізка», який планується ввести в дію у 2021 р.

Наприкінці 2019 р. планується введення в експлуатацію великого повнофункціонального санаторію «Арден Палац», в якому одночасно зможуть перебувати 1 200 ос. і який створить близько 800 робочих місць.

Для підприємства «Арден Скайн» розроблений майстер-план гірськолижних спусків та загальний бізнес план впровадження. Будівництво спортивно-оздоровчого курортного комплексу планується в три етапи з 2019-2021 рр. для цілорічного функціонування в складі якого пропонується влаштування: гірськолижних спусків; 6-ти містної крісельної канатної дороги; 3 бугельні підйомники; 6 мультиліфтів. Пропускна здатність схилів близько 6 000 чоловік на годину. Кількість робочих місць, задіяних лише в обслуговуванні гірськолижної інфраструктури, складе 220 ос.

Крім санаторно-курортних закладів основними роботодавцями в громаді є: сільськогосподарські підприємства ТОВ «Мрія Фармінг Поділля», ТОВ «Енселко Агро», ТОВ «Аграрна компанія 2004», ТОВ «Агрофірма імені В.Д.Слободяна», ТОВ «Мрія Поділля», ТОВ «Оболонь Агро», ТОВ «Агро-Інвест-Груп»; підприємства по переробці сільськогосподарської продукції – ТДВ «Сатанівський консервний завод», ТОВ «Агрофірма імені В.Д.Слободяна»; розлив мінеральної води – ТОВ «Сатанівські води», ТОВ «Сатанівське», ТОВ «Збручанські джерела»; будівництво – Сатанівська ПМК №4, МП «Крок»; виробництво електроенергії – Тзов «Сатанів ГІДРО» тощо.

Найбільшими землекористувачами на території громади є ТОВ «Мрія Фармінг Поділля», ТОВ «Енселко Агро», ТОВ «Аграрна компанія 2004», ТОВ «Агрофірма імені В.Д.Слободяна»,

ТОВ «Мрія Поділля», ТОВ «Оболонь Агро», ТОВ «Агро-Інвест-Груп» та інші, 1 приватний підприємець, а також 17 фермерських господарств, 12 з яких зареєстровані на території громади.

Сільські території мають великий потенціал щодо залучення інвестицій та включення в економіку ОТГ, зокрема, у сектор виробництва та переробки екологічної сільськогосподарської продукції.

Перспектива розвитку громади та розроблена модель МЕР для ОТГ була сформована на базі галузей існуючих підприємств та з урахуванням конкурентних переваг, які має громада. Зокрема, це: географічне розміщення на території Національного парку «Подільські Товтри», наявність Збручанських родовищ мінеральних вод типу «Нафтуса» та інших типів, розвинена мережа санаторно-лікувальних закладів, наявність великого інвестора в рекреаційну інфраструктуру («Арден-палац», гірськолижний центр «Сатанів» «Арден Скайн»), діюче плодоконсервне підприємство, наявність достатньої кількості родючих та екологічно чистих с/г земель та земель не с/г призначення, наявність історико-культурних пам'яток, транспортне сполучення з автодорогою М12 (Е50), наявність достатньої кількості трудових ресурсів, високий рівень національної і релігійної толерантності.

Команда представників ОМС ОТГ на чолі з головою визначили, що подальший розвиток громади може успішно відбуватись лише за таких умов:

- Співпраця та партнерство з місцевим бізнесом та громадськістю.
- Прозорість дій влади та залучення громади до процесів прийняття рішення, відповідно до пріоритетів та потреб громади.
- Наявність консолідованої стратегії розвитку та доступності громади до процесу її формування та реалізації.
- Розуміння та врахування інтересів бізнесу, лідерів громади, молоді та цільових груп, залучення їх до суспільної справи.
- Розвиток громадського сектору та співпраці з громадськими організаціями.
- Сприяння розбудові місцевої економіки відповідно до місцевих факторів конкурентних переваг.

Важливу об'єднувачу роль у громаді відіграла стратегія, а точніше, процес її формування, який врахував інтереси різних цільових груп, сприяв появі взаємної довіри і став по суті договором про спільні дії влади, бізнесу і громади. Сьогодні таке партнерство з мешканцями сприяє реалізації саме тих завдань і тих напрямів розвитку, які підтримують жителі громади, а економічний результат – максимально можливий. Стратегія розвитку громади побудована на логічній моделі місцевого економічного розвитку і включає такі розділи:

1. Створення і модернізація інфраструктури об'єднаної територіальної громади.
2. Розвиток людини та підвищення соціальних стандартів.
3. Підвищення конкурентоздатності об'єднаної територіальної громади.

Реалізація проектів розвитку Сатанівської ОТГ здійснюватиметься за рахунок фінансування з таких джерел:

1. Кошти державного бюджету, у тому числі за рахунок надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури ОТГ.
2. Кошти ДФРР.
3. Кошти місцевого бюджету.
4. Інші джерела фінансування, в т. ч. коштів міжнародної технічної допомоги.

Санаторно-оздоровчий комплекс Перлина
Поділля

ТДВ «Сатанівський консервний завод»

Готельний комплекс VitaPark Сонячний
Прованс

ТДВ «Сатанівський консервний завод»

Рис. 2.90 Точки економічного зростання Сатанівської ОТГ

Подальші дії ОМС для забезпечення економічного розвитку громади зображено на рис. 2.91.

Рис. 2.91 Наступні кроки з метою реалізації моделі МЕР

КРУПЕЦЬКА СІЛЬСЬКА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА (РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ)

Загальна характеристика

Рік створення: 2016

Населені пункти, що входять до складу ОТГ:

- с. Крупець;
- с. Гайки;
- с. Гнильче;
- с. Баранне;
- с. Срібне;
- с. Заміщина;
- с. Боратин;
- с. Гоноратка;
- с. Довгалівка;
- с. Михайлівка;
- с. Засув;
- с. Ситне;
- с. Табачуки;
- с. Гайки-Ситенські;
- с. Коти;
- с. Карпилівка.

Адміністративний центр: с.Крупець

Чисельність населення: 5 812 ос.

Площа громади: 180,1 км²

Голова громади: Мошкун Віталій

Володимирович

Адреса Крупецької сільської ради:
35541, Рівненська обл.,
Радивилівський р-н, с. Крупець,
вул. Довга, 68

Контактний тел.: (03633) 2-72-34

Крупецька ОТГ знаходиться на південному заході Рівненської області і входить до складу Радивилівського району.

Загальна площа громади становить 180,1 км².

До складу громади увійшли 4 колишніх сільських ради: Крупецька, Боратинська, Михайлівська, Михайлівська, Ситненська.

За адміністративно-територіальним устроєм до складу ОТГ входять 16 населених пунктів:

- с. Крупець – 1 407 ос.;
- с. Гайки – 26 ос.;
- с. Гнильче – 67 ос.;
- с. Баранне – 388 ос.;
- с. Срібне – 705 ос.;
- с. Заміщина – 324 ос.;

- с. Боратин – 384 ос.;
- с. Гоноратка – 207 ос.;
- с. Довгалівка – 294 ос.;
- с. Михайлівка – 532 ос.;
- с. Засув – 120 ос.;
- с. Ситне – 529 ос.;
- с. Табачуки – 16 ос.;
- с. Гайки-Ситенські – 434 ос.;
- с. Коти – 24 ос.;
- с. Карпилівка – 356 ос.

Станом на 01.01.2019 р. на території громади проживає 5 812 ос. Адміністративним центром є с. Крупець.

Загальна площа території Крупецької ОТГ складає 180,1 км² (в межах населених пунктів – 20,0 км²) або 24,2% від території району та 0,9 % від площі області. В громаді прослідковується тенденція до демографічного зменшення чисельності населення.

Через територію громади проходить автошлях міжнародного значення Київ-Чоп. Транспорт та транспортні комунікації Крупецької ОТГ мають вигідне економіко-географічне розташування, оскільки Радивилівський район знаходиться на межі Рівненщини з Львівською та Тернопільською областями. Також через територію громади проходить гілка залізничного сполучення Львів – Здолбунів Львівської залізниці.

Найближчі міжнародні аеропорти : «Рівне» – 90 км, «Львів – 110 км, «Івано-Франківськ» - 140 км, «Київ-Бориспіль» - 390 км.

Оцінка фінансового стану Крупецької ОТГ

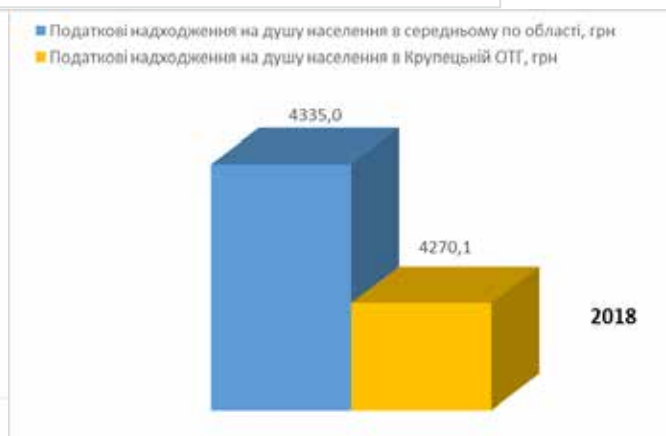

Рис. 2.92 Оцінка дохідної частини бюджету Крупецької ОТГ

Крупецька ОТГ відноситься до групи самодостатніх громад, вона повертає до державного бюджету реверсну дотацію в розмірі близько 4%. Як видно з рис. 2.92, спостерігається позитивна динаміка наповнення бюджету: темпи росту доходів (без врахування офіційних трансфертів) склали 9,9% (у 2018 р. порівняно з 2017 р.). Показник податкових надходжень на душу населення Крупецької ОТГ майже такого розміру, як і в середньому по Рівненській області (станом на 2018 р.) і лише на 1,5% є меншим (4 270,1 грн та 4 335,0 грн відповідно), що є гарним свідченням якісного управління громадою.

Конкурентні переваги ОТГ:

- Вигідне географічне розташування. ОТГ розташована на відносно невеликій відстані від чотирьох обласних центрів (Львів, Рівне, Луцьк, Тернопіль), що підвищує можливості збуту товарів народного споживання, виробничої кооперації, підвищення життєвого рівня тощо.
- Близькість до кордонів Євросоюзу. Відстань до найближчого пункту пропуску через кордон (Рава-Руська) – 160 км.
- Розвинута транспортна інфраструктура (через територію громади проходить залізниця Львів-Здолбунів та траса міжнародного значення Київ-Чоп).
- Належне функціонування мереж електро- та газопостачання, можливість доступу до якісної питної води практично у всіх населених пунктах громади.
- Близькість до районного центру м. Радивилів (6 км).
- Активний розвиток малого та середнього бізнесу. Наявність на території громади великих сільськогосподарських та промислових підприємств.
- Наявність дошкільних закладів, якісна дошкільна освіта. Це є одним з чинників для молодих сімей, які приймають рішення про проживання і працевлаштування в громаді. Таким чином вирішується і питання робочої сили для підприємств.
- Громада розташована в зоні насичення історико-культурними пам'ятками, в тому числі унікальними (заповідник «Козацькі могили», Почаївська лавра, синагога в м. Броди, середньовічні замки Дубно, Кременець, Олесько, Підгірці, Золочів, гора Божа тощо), що створює умови для розвитку туризму.
- Географічне розміщення у помірному кліматі, що є сприятливою умовою для ведення сільського господарства.
- Стабільний розвиток та відносно висока продуктивність сільськогосподарської галузі, птахівництва, тваринництва.
- Наявність сприятливої бази для подальшої переробки сільськогосподарської продукції на території громади.

КЛАСТЕР ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Короткий опис моделі МЕР

Багатокомпонентна кластерна динамічна модель комплексного типу сформована кластером харчової промисловості, дрібним бізнесом та великими сільськогосподарськими і промисловими підприємствами.

На рис. 2.93 схематично зображено модель МЕР Крупецької ОТГ.

Рис. 2.93 Схема моделі МЕР Крупецької ОТГ

Модель МЕР включає в себе 3 основних напрямки:

- 1) Сільське господарство:
 - вирощування зернових, зернобобових культур;
 - вирощування культур технічної групи;
 - виробництво молока;
 - розведення кур-несучок та бройлерів.
- 2) Харчова промисловість:
 - виробництво молочних продуктів;
 - виробництво олії;
 - виробництво яєць, курятини;
- 3) Переробна галузь:
 - виробництво комбікормів для птахівництва.

Модель МЕР формується кількома сучасними аграрними та переробними підприємствами (Агрокорпорація «КРУПЕЦЬ», в яку входять ТОВ «Радивилівмолоко», які займаються виробництвом продукції в галузі сільського господарства та харчової промисловості.

Агрокорпорація «КРУПЕЦЬ» включає чотири підприємства:

СФГ «Крупецьагроптиця» – відгодівля і продаж м'яса птиці (курчат – бройлерів). Виробництво дієтичного м'яса під торговою маркою «Файна ципа» за рік становить більше 2 млн 100 тис. штук курчат-бройлерів.

ТзОВ «Крупецький комбікормовий завод» – виробництво комбікормів і білково-вітамінних добавок. З 2012 р. фірма запустила лінію переробки сої фірми INSTA-PRO International на екструдовану сою, жмих та олію. У січні 2019 року введено в експлуатацію лінію з переробки соняшника потужністю 120 тон вихідної сировини на добу.

ТзОВ «Агролан Крупець» – займається рослинництвом і спеціалізується на вирощуванні кукурудзи, пшениці, цукрового буряку, пивоварного ячменю.

ТзОВ «Птахофабрика Крупець» – включає в себе 4 птахокомплекси по утриманню курей-несучок загальною кількістю понад 650 тис. голів курей та річним виробництвом понад 200 млн. яєць. На птахофабриці застосовується кліткове обладнання відомої європейської компанії Big Dutchman.

В обробітку Агрокорпорації «Крупець» налічується 7 000 га землі. Основними культурами є пивоварний ячмінь, пшениця, кукурудза, соя, цукровий буряк. Виробництво курчат-бройлерів становить 2 млн 100 тис. гол. в рік. Утримуються 650 тис. голів птиці для чого є площадки для утримання кур-несучок і одна площадка для ремонтного молодняка. Елеваторно-сушильний комплекс, комбікормовий завод, який в рік виробляє 35 тис. тон кормів, лінія по переробці сої потужність лінії 15 тис. тон в рік.

На підприємствах Агрокорпорації «Крупець» працює понад 200 чоловік.

Промислове виробництво в громаді здійснюють 2 підприємства: ТзОВ «Радивилівмолоко» та ТзОВ «Крупецький комбікормовий завод». Основними видами промислової продукції, що виробляється є: масло, молоко, сметана, сир твердий, кисломолочні продукти, корми для сільськогосподарських тварин та свійської птиці. Переробку сільськогосподарської сировини здійснюють ТзОВ «Радивилівмолоко».

ТзОВ «Радивилівмолоко» - це виробник класичних молочних продуктів. Основним напрямком діяльності підприємства є переробка молока та виробництво молочних продуктів, зокрема: сири сичужні, кисломолочні, молоко пастеризоване, масло вершкове, кефір неароматизований, ряжанка неароматизована, сметана неароматизована, йогурт ароматизований, та ін. Загалом, асортимент продукції ТОВ «Радивилівмолоко» добре знаний на Рівненщині та вже давно завоював довіру споживачів. Продукція ТзОВ «Радивилівмолоко» реалізовується в Рівненській, Волинській, Тернопільській, Львівській, Закарпатській областях та користується попитом і за межами України.

Асортимент продукції, яка виготовляється на ТзОВ «Радивилівмолоко», складається більш ніж із 30 видів продукції.

Бачення:

Крупецька ОТГ – це високий рівень життя громадян, наявність стабільної та високооплачуваної роботи, розвинуте сільське господарство та харчова промисловість, впровадження інноваційних та енергоефективних технологій, безпека та комфортні умови проживання громадян

Цілі моделі МЕР

Ціль 1. Крупецька об'єднана територіальна громада – край всебічного розвитку людини.

Ціль 2. Крупецька об'єднана територіальна громада – регіон розвитку економічного потенціалу та підприємницької діяльності.

Ціль 3. Крупецька об'єднана територіальна громада – безпечна та сприятлива для життя.

Ціль 4. Крупецька об'єднана територіальна громада – сучасна громада з розвинутою інфраструктурою.

Основні інструменти моделі МЕР:

- взаємодія ОМС та бізнесу в інвестиційній сфері, реалізації спільних інвестиційних проєктів;
- надання цільових амортизаційних, податкових і кредитних пільг;
- сприяння участі суб'єктів підприємництва в державних програмах;
- здійснення партнерства між ОМС та бізнесом шляхом укладання договорів пайової участі забудовників на розвиток соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури населених пунктів;
- створення умов для розвитку малих та середніх підприємств;
- участь у міжнародних програмах розвитку;
- укладання договорів міжмуніципального співробітництва із сусідніми громадами.

Алгоритм реалізації моделі МЕР

Крок 1. Створення умов для економічного розвитку громади та формування людського капіталу

1.1 Підвищення соціальної активності мешканців громади:

- проведення серії тренінгів із розвитку лідерських та комунікативних навичок молоді;
- створення та підтримка шкільного факультативного курсу з основи підприємництва;
- проведення інтенсивного навчального курсу для сільської молоді із започаткування бізнесу на селі;
- підвищення поінформованості щодо ощадливого споживання природних ресурсів, зокрема питної води, енергоспоживання, поводження з побутовими відходами;
- проведення навчань керівників підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього середовища та енергетичної ефективності;
- пропаганда та формування здорового способу життя серед школярів.

1.2 Покращення показників сільського господарства:

- забезпечення приросту виробництва сільськогосподарської продукції, особливо м'яса, молока та цукрових буряків, зерна, яєць;
- впровадження наукоємних технологій у сільське господарство;
- збільшення рівня зайнятості сільського населення шляхом створення нових робочих місць, сприяння розвитку малого бізнесу на селі;
- збереження та раціональне використання генетичних ресурсів сільськогосподарських тварин, розвиток м'ясного скотарства;
- підвищення конкурентоспроможності продукції сільськогосподарських та переробних підприємств, сприяння формуванню експортних ресурсів виробників сільськогосподарської продукції;
- сприяння запровадженню дієвої системи фінансово-кредитної підтримки сільгоспвиробників;
- створення належних умов для подальшого розвитку особистих підсобних господарств та формування на їх базі фермерських господарств.

1.3 Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу:

- зміна цільового призначення землі під комерційні об'єкти;
- надання на конкурсних засадах земельних ділянок під об'єкти комерційного використання;
- надання дозволів суб'єктам підприємницької діяльності на реконструкцію приміщень для використання під бізнес;
- залучення до вирішення проблем сіл підприємств, що здійснюють свою діяльність на території громади;
- забезпечення сприятливих умов для започаткування ведення власної справи.

1.4 Залучення інвестицій в економіку громади:

- підвищення інвестиційної привабливості громади;
- створення інформаційних матеріалів, буклетів із характеристикою громади та їх розповсюдження;
- залучення інвестиційних коштів у розвиток ринку туристично-рекреаційних послуг та вирішення екологічних проблем громади;
- сприяння участі суб'єктів господарювання громади у регіональних, всеукраїнських, міжнародних інвестиційних виставково-ярмаркових заходах, нарадах, бізнес-форумах, конференціях.

1.5 Забезпечення ефективної роботи з дітьми та молоддю:

- забезпечення функціонування у громаді дошкільних навчальних закладів згідно з реальними потребами населення;
- забезпечення організованого підвезення до навчальних закладів усіх учнів, які проживають за межами пішохідної доступності;
- відкриття на базі позашкільних навчальних закладів центрів профільного навчання учнів;
- створення сільських спортивних клубів;
- розвиток фізкультурно-оздоровчої сфери;
- оздоровлення дітей з соціально незахищених сімей;
- створення молодіжних центрів дозвілля в громаді.

1.6 Покращення доступу громадян до публічної інформації:

- комп'ютеризація та забезпечення доступу до мережі Інтернет публічно-шкільних бібліотек та створення на їх базі пунктів доступу до офіційної інформації;
- забезпечення доступу до інформації осіб з обмеженими можливостями.

Крок 2. Розвиток інфраструктури громади**2.1 Покращення транспортної інфраструктури громади:**

- аналіз стану сільських доріг громади та формування рейтингового списку аварійно-небезпечних доріг;
- залучення додаткових коштів для покращення транспортної інфраструктури громади;
- проведення ремонту сільських доріг;
- розробка інвестиційних проєктів з ремонту доріг місцевого значення громади на засадах співфінансування.

2.2 Розвиток соціальної, комунальної та освітньої інфраструктури сіл:

- забезпечення вуличного освітлення сіл громади;

- надання послуг з централізованого водопостачання населених пунктів громади;
- подальший розвиток мереж освітніх закладів;
- закупівля обладнання для спортивних залів закладів освіти;
- залучення додаткових коштів для покращення інфраструктури громади.

2.3 Розвиток інфраструктури в туристичній галузі:

- відкриття туристичних маршрутів через туристичні та культурні об'єкти громади та об'єкти інших громад району та області;
- розробка транспортних маршрутів, будівництво та облаштування зупинок у разі необхідності;
- розвиток «зеленого туризму»;
- ідентифікація та маркування туристичних та рекреаційних об'єктів;
- організація навчання для підприємців у сфері сільського туризму;
- створення та реконструкція малих об'єктів обслуговування туристів, у т.ч. біля водних об'єктів (громадські вбиральні, дитячі майданчики тощо);
- створення карти туристичних маршрутів та об'єктів громади;
- дослідження екологічного стану водних об'єктів та рекреаційних зон;
- облаштування оздоровчих і паркових зон;
- впровадження заходів щодо поліпшення екологічного стану річок (розчистка малих річок від мулу та наносів).

Крок 3. Створення безпечного та сприятливого для життя і здоров'я громадян середовища.

3.1 Зміна негативної динаміки погіршення стану здоров'я населення громади:

- проведення семінарів на базі ФАПів та амбулаторій громади для підвищення рівня кваліфікації працівників медичних закладів;
- пропаганда здорового способу життя;
- розміщення у місцевих засобах масової інформації освітні матеріали первинної та вторинної профілактики різним видам захворювання (листки, буклети, бюлетені тощо).

3.2 Розробка та впровадження програм охорони довкілля:

- розробка комплексної програми охорони навколишнього природного середовища на території громади;
- проведення учнівських конференцій з питань охорони навколишнього природного середовища та поводження з твердими побутовими відходами;
- недопущення утворення стихійних сміттєзвалищ на території громади;
- розробка системи штрафів за вивіз сміття в недозволені місця;
- упорядкування місця ліквідованих стихійних сміттєзвалищ.

3.3 Створення системи утилізації побутових відходів:

- реалізація на території громади цільового проекту щодо роздільного збору та утилізації сміття;
- моніторинг та участь у грантових проектах покращення благоустрою, збору та переробки сміття;
- проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи із жителями громади.

3.4 Надання допомоги та створення гідних соціальних умов для малозабезпечених верств населення:

- надання разової, а в окремих випадках комплексної адресної допомоги громадянам, які опинилися в кризовій ситуації і об'єктивно потребують реальної підтримки в конкретний період часу (згідно з чинним законодавством);
- створення сприятливих умов для забезпечення безперешкодного доступу людей з обмеженими фізичними можливостями до об'єктів соціальної інфраструктури;
- проведення святкових та інших заходів для ветеранів, інвалідів, та інших категорій населення, які потребують підтримки;
- організація благодійних та волонтерських акцій щодо збору допомоги для категорій населення, які її потребують;
- підтримка діяльності ветеранських, інвалідських та громадських організацій громади та району.

Подальші дії ОМС для забезпечення економічного розвитку громади зображено на рис. 2.94.

Рис. 2.94 Наступні кроки з метою реалізації моделі МЕР

Авторський колектив:

Бойко Н.І.

Васильченко Г.В.

Гірчак І.Я.

Лукша Є.О.

Оленковська Л.П.

Парасюк І.Л.

Ревенко Т.М.

Серебрянська Д.М.

Стасюк Р.П.

За редакцією **Слобожана О.В.**

Проект ПУЛЬС Асоціація міст України вул. Січових стрільців, 73, 11 поверх, м. Київ, 04053
тел./факс 044 486 2812, 486 2841 www.auc.org.ua

Підписано до друку 23 жовтня 2019 року